Izvērtējums izstrādāts Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansētā projekta Nr.4.3.-24/NFI/INP-002 “Latvijas plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriālās attīstības plānošanas kapacitātes palielināšana un attīstības plānošanas dokumentu izstrādāšana” ietvaros

Izvērtējums „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam” ID Nr. VARAM 2014/14

4.pielikums

Kultūras pakalpojumu teritoriālā izvietojuma analīze atbilstoši apdzīvojumam un priekšlikumi to pieejamības uzlabojumiem

Rīga, 2015.gada 10.marts

Saturs

1. VISPĀRĒJS KULTŪRAS PAKALPOJUMU APRAKSTS 6
2. IZVĒRTĒJUMA METODIKA 10
3. BIBLIOTĒKAS 12
4. KULTŪRIZGLĪTĪBAS IESTĀDES 23
5. MUZEJI UN ARHĪVI 35
6. KULTŪRAS CENTRI 45
7. KULTŪRAS PAKALPOJUMU OBJEKTI PLĀNOŠANAS REĢIONOS 56
8. SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS 63
9. PIELIKUMI 66
9.1 Audzēkņu skaits valsts un pašvaldību kultūrizglītības iestādēs 66
9.2 Kultūrizglītības audzēkņu īpatsvars no iedzīvotājiem līdz darbspējas vecumam 72
9.3 Kultūrizglītības iestāžu pedagoģiskie darbinieki 75
9.4 Kultūras pakalpojumu „minimālais grozs” 77

Saīsinājumi

AKKA/LAA	Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
FM	Finanšu ministrija
ĢIS	ģeogrāfiskās informācijas sistēmas
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
JVLMA	Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija
KC	Kultūras centrs (arī kultūras nams, tautas nams, u.tml.)
KI	Kultūrizglītības iestāde
KIL	Kultūras institūciju likums
KISC	Kultūras informācijas sistēmu centrs
KM	Kultūras ministrija
KN/TN/KC	Kultūras nami/Tautas nami/Kultūras centri
LAS	Latvijas Arhitektu savienība
Latvija2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
LBJLP	Latvijas bērnu un jaunatnes literatūras padome
LBP	Latvijas Bibliotēku padome
LDKK	Latvijas digitālā kultūras karte
LI	Latvijas Institūts
LNKC	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
Lursoft	SIA „Lursoft IT" uzņēmumu datu bāze, kas tiek veidota sadarbībā ar LR Uzņēmumu reģistru
NMKK	Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs
NVO	Nevalstiskā organizācija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrija
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VNĪ	Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi"
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VVAIS	Vienotā valsts arhīvu informācijas sistēma
VVBIS	Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma

Termini un definīcijas

Kultūra - plašākā jēdziena izpratnē ir cilvēku un cilvēces visu sasniegumu kopums, forma un veids, kas caurstrāvo jebkuru cilvēcisku darbību un esamību. Kultūra ietver sabiedrībā atzītas vērtības, toleranci, indivīdu un sabiedrības ārējo un iekšējo orientāciju, ticību, radošu garu un intereses. Kultūras saglabāšanas un attīstības pamats ir valoda, folklora, paražas, rituāli, tradīcijas, zināšanas un izglītības process, daudzveidība un interese par citām kultūrām, kā arī laikam atbilstošs radoša darba produkts. Šaurākā jēdziena izpratnē kultūra ir mākslas, arhitektūras, mūzikas, literatūras un citas radošās izpausmes.

Kultūras nozares un starpnozares – šī Izvērtējuma izpratnē aptver šādas jomas: muzeji, bibliotēkas, arhīvi, nemateriālais kultūras mantojums, kultūrizglītība, teātris.

Kultūras industrijas - industrijas, kuras ražo un izplata preces un pakalpojumus, kuriem piemīt kultūras vērtība neatkarīgi no to iespējamās tirdzniecības vērtības.

Kultūras kapitāls – no iepriekšējām paaudzēm mantotas, kā arī jaunradītas mūsdienīgas kultūras vērtības, kuras, mērķtiecīgi pielietotas, spēj konsolidēt sabiedrību un radīt jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību. Kultūras kapitālu veido gan materiālas vērtības (ēkas, pieminekļi, kultūrvēsturiskas vietas, mākslas darbi utt.), gan nemateriālas vērtības (idejas, tradīcijas, simboli utt.).

Kultūrvide – vide, kas veidojusies cilvēka darbības rezultātā un glabā šīs darbības pēdas: gan materiālus veidojumus, gan nemateriālas garīgās vērtības.

Kultūrvēsturiskais reģions – termins tiek lietots, lai apzīmētu vēstures procesā izveidojušos noteiktu teritoriju, ko no citām atšķir tai piemītošā savdabīgā kultūras identitāte, kas izpaužas konkrētajai teritorijai raksturīgajā unikālajā kultūras mantojumā un valodas īpatnībās. Latvijā tradicionāli tiek izšķirti četri šādi reģioni: Kurzeme, Vidzeme, Zemgale un Latgale, kā piektais kultūrvēsturiskais reģions pēdējos gados ir definēta Sēlija.

Kultūras mantojums – cilvēka garīgās darbības liecība materiālā vai nemateriālā formā. Kultūras mantojums sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas, neatkarīgi no piederības, indivīdu un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārliecības, zināšanu, tradīciju atspoguļotājiem un paudējiem. Tas ietver arī vidi, kas laika gaitā izveidojusies cilvēku un vietu mijiedarbībā. Tas ietver mākslinieku, arhitektu, mūziķu, rakstnieku un zinātnieku, cilvēces gara izpausmi un vērtību sistēmu, kas dzīvei piešķir jēgu.

Kultūras pakalpojumi – šī izvērtējuma izpratnē kultūras pakalpojumi ir a) bibliotēku pakalpojumi; b) kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades izpaušanās iespēju pakalpojumi (kultūrizglītības un mākslinieciskie kolektīvi, grupas u.tml.); c) muzeju pakalpojumi; d) kultūras un brīvā laika pieejamība, dziesmu svētku procesa pieejamība, kopienas socializēšanas pakalpojumu pieejamība - saieta nams, kultūras nams, brīvdabas estrādes un citas pasākumu norises vietas.

Kultūras tūrisms nozīmē ceļošanu, kuras galvenais mērķis ir saistīts ar kultūrvides, tostarp ainavu, vizuālās un skatuves/izpildītājmākslas, kā arī īpašu (vietējā) dzīves stila, vērtību, tradīciju, iepazīšanu, līdzdalību pasākumos, kā arī ar citiem radošiem un starpkultūru apmaiņas procesiem. Kultūras tūrismam ir pozitīva ekonomiskā un sociālā ietekme, tas veido un nostiprina identitāti, palīdz veidot valsts un lokālās kopienas tēlu un saglabāt kultūras un vēsturisko mantojumu. Tas veicina harmoniju un sapratni starp cilvēkiem un tautām.

Kultūrizglītība – izglītības sistēmas sastāvdaļa, kas aptver ne tikai visu līmeņu (pamata, vidējo un augstāko) profesionālo izglītību kultūras nozarēs un speciālistu tālākizglītības iespējas, bet arī vispārēju izglītošanos kultūras jomās, ikviena indivīda radošo spēju un talantu izkopšanu mūžizglītības perspektīvā.

Latvijas Kultūras kanons – izcilāko un ievērojamāko Latvijas kultūras norišu un mākslas darbu kopums, kas atspoguļo nācijas visu laiku nozīmīgākos sasniegumus kultūrā.

Kultūras skolas soma - profesionālās mākslas un kultūrizglītības (ar to saprotot teātru, koncertu, kino, muzeju, bibliotēku, grāmatniecības programmu/pasākumu) projektu radīšana un to pieejamības nodrošināšana bērnu un jauniešu auditorijai visā Latvijas teritorijā.

Līdzsvarota attīstība – attīstība, kas tiek veicināta, ievērojot visas valsts teritorijas un atsevišķu tās daļu īpatnības un iespējas, samazinot nelabvēlīgās atšķirības starp tām, kā arī saglabājot un attīstot katras teritorijas dabai un kultūrvidei raksturīgās iezīmes un attīstības potenciālu.

Muzejs – saskaņā ar Muzeju likumu, sabiedrībai pieejama izglītojoša un pētniecības institūcija, kuras uzdevums ir atbilstoši muzeja darbības specifikai vākt, saglabāt un popularizēt sabiedrībā dabas, materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kā arī sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai.

Mūžizglītība ir mācīšanās visa mūža garumā, kas balstās uz indivīda iekšēju vajadzību vai ārēju faktoru izraisītu nepieciešamību pilnveidot zināšanas un prasmes personības, pilsoniskuma, sociālā un nodarbinātības kontekstā. Ilgtermiņā mūžizglītības paradigma akcentē mācīšanās iespējas visiem.

Publiskie individuālie pakalpojumi – šī izvērtējuma darba uzdevuma izpratnē ir izglītības, kultūras, veselības un sociālie pakalpojumi.

Radošums – iedzimta un izkopta indivīda īpašība/spēja radīt oriģinālas un jaunas nozīmes un tēlus. Radošā darbība palīdz atklāt jaunas iespējas un formas labākiem kopā dzīvošanas un darbības modeļiem, piemēroties jauniem apstākļiem un pārveidot esamību ar radošās iztēles un iniciatīvas palīdzību. Radošums attiecināms ne tikai uz jaunu mākslas priekšmetu vai stilu radīšanu, bet uz problēmu risināšanu jebkurā iespējamā jomā.

Radošā ekonomika – jaunā ekonomika, kas balstīta uz nemateriāliem resursiem – zināšanām, radošām idejām un inovācijām.

Radošās industrijas balstās uz individuālo vai kolektīvo radošumu, prasmēm un talantu un kuras, izveidojot un izmantojot intelektuālo īpašumu, spēj celt labklājību un radīt darba vietas. Tās rada, attīsta, ražo produktus un pakalpojumus, kam ir vērtība ekonomikas attīstībā.
Radošās industrijas Latvijā pārstāv šādas nozares:

- arhitektūra,
- dizains (produktu, pakalpojumu un procesu dizains, ietverot dažādas dizaina disciplīnas – grafiskais dizains, interjera dizains, mēbeļu dizains, industriālais dizains, vides dizains, modes un aksesuāru dizains u.c.),
- filmu industrija,
- interaktīvās spēles, interaktīvās programmatūras, multimediju produkti,
- mūzika un skaņu ierakstu industrija,
- deja,
- vizuālā māksla (izstāžu zāļu, galeriju darbība),
- skatuves māksla,
- izdevējdarbība (preses izdevumi, grāmatas),
- reklāma, komunikācijas, mārketinga komunikācijas,
- izklaides industrija,
- plašsaziņas līdzekļi (TV, radio, interneta portāli).

Amatniecība tiek uzskatīta kā nozīmīga radošo industriju atbalstošā nozare.

Radošā izglītība - attīstīts un pilnvērtīgi izmantots kultūras potenciāls sabiedrības izglītošanai visa mūža garumā, sekmējot uz humānām vērtībām balstītas zināšanu sabiedrības veidošanos, radot mūsdienīgus pakalpojumus bērnu, jauniešu un pieaugušo auditorijām, tādējādi sekmējot radošas un konkurētspējīgas personības veidošanos.

Ievads

Kultūras pakalpojumu teritoriālais izvērtējums ir veikts izvērtējuma „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam" (VARAM 2014/14) ietvaros, ko realizē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija no Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālās iestādēm" projekta „Latvijas plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriālās attīstības plānošanas kapacitātes palielināšana un attīstības plānošanas dokumentu izstrādāšana" līdzekļiem.

Izvērtējumu veica personu apvienība SIA „Grupa93" un SIA „Karšu izdevniecība Jāņa sēta", pamatojoties uz līgumu ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (noslēgts 2014.gada 11.septembrī).

1. VISPĀRĒJS KULTŪRAS PAKALPOJUMU APRAKSTS

Izdevumi atpūtai un kultūrai mājsaimniecību patēriņa struktūrā vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli 2013.gadā sastādīja 21,21 eiro jeb 6,4% no kopējiem mājsaimniecības izdevumiem uz vienu mājsaimniecības locekli. Kaut arī izdevumi laika posmā no 2002.gada pieauga no eiro 8,38 līdz 2013.gadā 21,21 eiro, izdevumi atpūtai un kultūrai kopējā mājsaimniecību struktūrā faktiski nav mainījušies – 6,5% līdz 7,1%. Lielāku daļu izdevumi atpūtai un kultūrai ieņēma posmā no 2006. līdz 2009.gadam, augstāko punktu sasniedzot 2008.gadā – 8,3% uz vienu mājsaimniecības locekli jeb 27,52 eiro. (skat. 1.att.)

1.att. ***Mājsaimniecību izdevumu atpūtai un kultūrai īpatsvara attiecība pret izdevumiem kultūrai vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (eiro) 2002.-2013.g.***

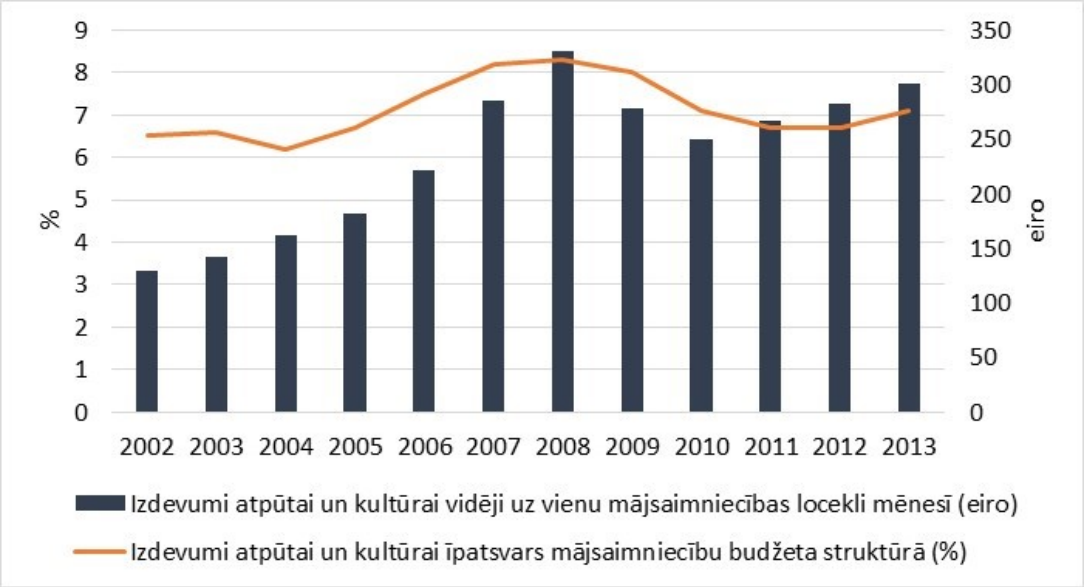

Dati: SCP; MBG01. Mājsaimniecību patēriņa izdevumu struktūra (%);MBG02. Patēriņa izdevumu sastāvs un struktūra vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (eiro)

Republikas pilsētās, t.sk. Rīgā, un novados izdevumu dinamika atpūtai un kultūrai ir bijusi līdzīga. Pastāv ievērojama izdevumu atšķirība starp republikas pilsētu, īpaši Rīgas, un lauku mājsaimniecībām (skat. 2.att.). Ja Rīgā 2013.gadā atpūtai un kultūrai tērēja 27,81 eiro, tad laukos – tikai 16,48 eiro, kas ir tikai 59% no viena Rīgas mājsaimniecības locekļa izdevumiem mēnesī atpūtai un kultūrai; republikas pilsētās – 23,49 eiro. Vērtējot pret vidējiem rādītājiem Latvijā, Rīgā atpūtai un kultūrai tērēja par vienu trešo

daļu vairāk kā vidēji Latvijā, republikas pilsētās – par vienu desmito daļu vairāk un laukos – par vienu trešdaļu mazāk kā Latvijā vidēji.

2.att. ***Izdevumu atpūtai un kultūrai dinamika 2002.-2013.g. vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī kopā republikas pilsētās un novados (eiro)***

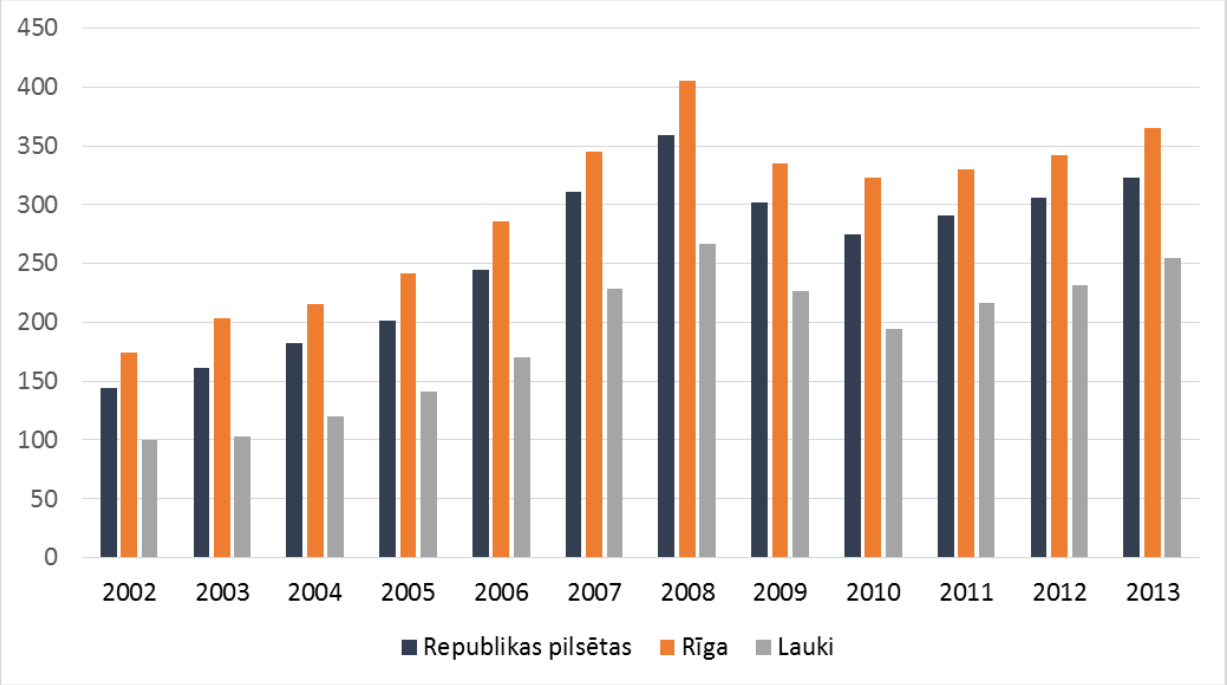

Dati: CSP; MBG02. Patēriņa izdevumu sastāvs un struktūra vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī (eiro)

Demogrāfiskās un apdzīvojuma izmaiņas perspektīvā visbūtiskāk var ietekmēt tās kultūras institūcijas, kuras orientējas uz pakalpojumu sniegšanu vietējiem iedzīvotājiem. Tādas ir publiskās bibliotēkas, kultūrizglītības iestādes un kultūras centri (skat. arī 3.att.). Mazākā mērā ar apdzīvojumu ir saistīti muzeji, arhīvi, teātri, tā kā tie orientējas arī uz tūristiem (skat. arī 4.att. un 1.tab.).

3.att. ***Apmeklējumu skaits valsts un pašvaldību kultūras institūcijās (miljonos)***

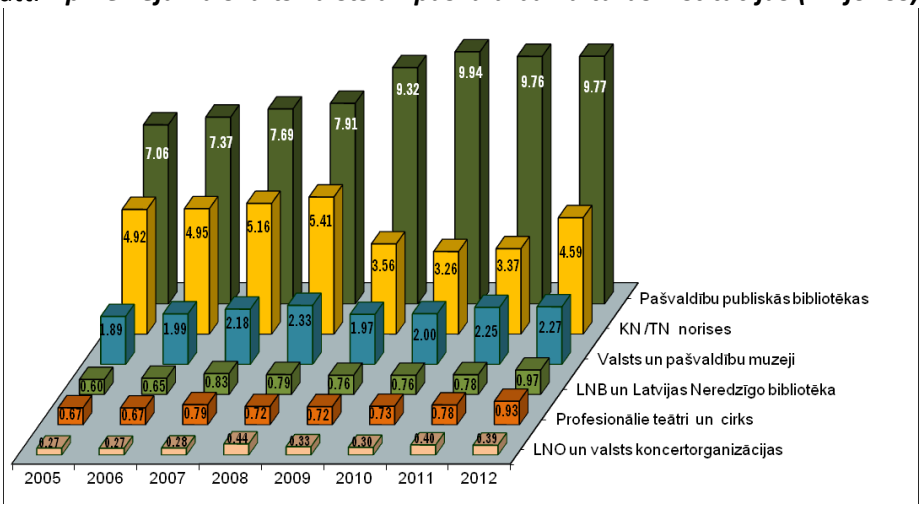

Dati: KM

4.att. ***Apmeklētāji - ārzemnieki grupās valsts un pašvaldību muzejos (tūkst.)***

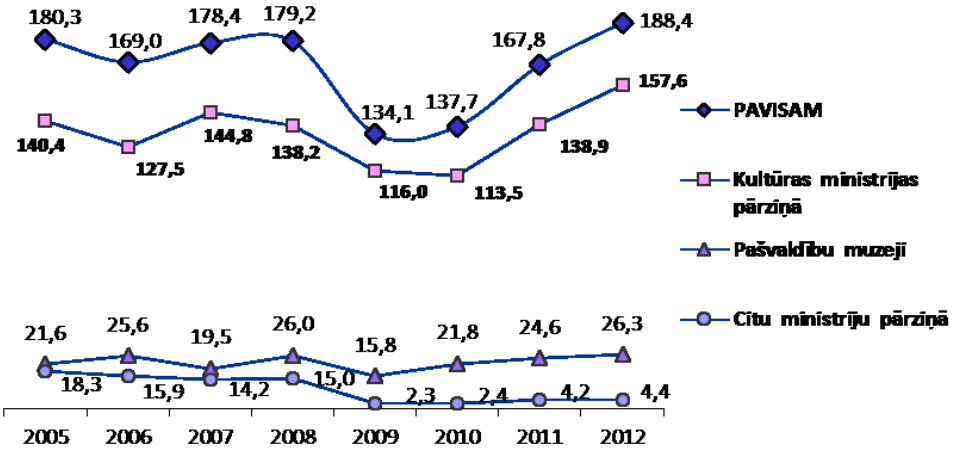

Dati: KM

1.tab. ***Tūristu skaita pieaugums Latvijā***

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ārzemju ceļotāji Latvijā (tūkst.)	3 774	4 645	5 236	5 496	4 727	5 042	5 538	5 569
% - pret iepriekšējā gada	124	123	113	105	86	107	110	101
Tūrisma komersantu apkalpoto pers. skaits, kuri iebraukuši Latvijā (tūkst.)	157.5	269.6	237.6	236.6	150.1	191.6	175.4	175.0
% - pret iepriekšējā gada	118	171	88	100	63	128	92	100

Dati: LR Centrālā statistikas pārvalde, KM

Kultūras joma ir viena no *mazākajām* Latvijas nozarēm, vērtējot no valsts kopbudžeta izdevumiem (1,8% jeb 130 milj. 2015.gadā kultūrai, t.sk. atpūtai un reliģijai). Saskaņā ar KM datiem, kultūras joma apvieno 15.5 tūkst. kultūras iestāžu darbiniekus, un darba vietu skaits pēdējos gados ir samazinājies.

Pašvaldību darba vietas kultūras jomā veido vien **nepilnus trīs tūkstošus** jeb vienu piekto daļu no kultūras jomā strādājošajiem, tomēr **ar tām tiek nodrošināts plašākais kultūras institūciju tīklojums Latvijā**.

Saskaņā ar CSP datiem, pašvaldību bibliotēkās, muzejos un citās kultūras iestādēs 2013.gadā bija tikai nepilni trīs tūkstoši darba vietu (5.att.). Saskaņā ar informāciju, ko kultūras iestādes sniedz caur Latvijas digitālo kultūras karti, 2013.gadā kultūras centros un kultūras pārvaldes institūcijās strādāja 4221 darbinieks, pašvaldību bibliotēkās – 2121 darbinieks, pašvaldību akreditētajos muzejos – 689 darbinieki un pašvaldību kultūrizglītības iestādēs – 3118 darbinieki. Tas ir 2,3 reizes vairāk kā darba vietu skaits (7031 cilvēki un 2993 darba vietas).

Latvijas digitālās kultūras kartes un CSP datu salīdzinājums ļauj spriest, ka **pašvaldību kultūras centros, bibliotēkās un muzejos faktiski ir nodarbināti divas reizes vairāk cilvēku (uz nepilnu slodzi) un attiecīgi ar zemāku atalgojumu.**

5.att. ***Aizņemtās darba vietas pašvaldību bibliotēkās, muzejos un kultūras iestādēs***

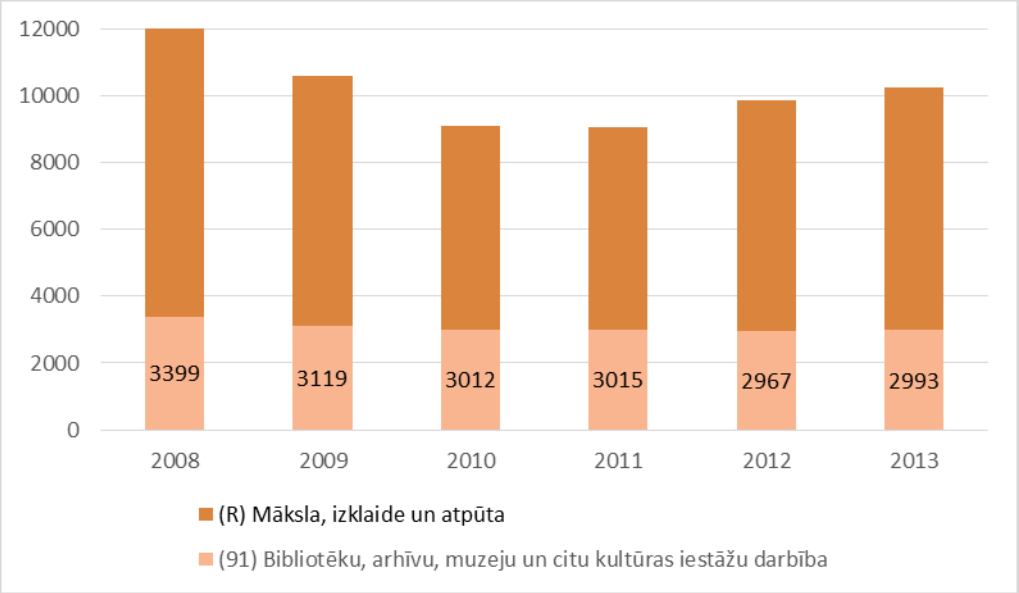

Dati: CSP; JVSG01. Aizņemtās darbvietas pa darbības veidiem vidēji gadā

Kultūras pakalpojumu perspektīvo teritoriālo izvietojumu iezīmē Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija" stratēģiskais mērķis „Veicināt lokālajā kultūrā un radošumā balstītu reģionālo izaugsmi un kvalitatīvas dzīves telpas attīstību, nodrošinot kvalitatīvu un daudzveidīgu kultūras pakalpojumu pieejamību ikvienam iedzīvotājam" un tā rīcības virzieni:

1. Kvalitatīvu un daudzveidīgu kultūras pakalpojumu attīstības un pieejamības nodrošināšana.
2. Radošu un ekonomiski aktīvu cilvēkresursu piesaistes sekmēšana un radošas vides veidošana ārpus Rīgas.
3. Attīstīt Rīgu par Ziemeļeiropas kultūras metropoli un veicināt tās pozitīvu ietekmi uz Latvijas līdzsvarotu izaugsmi.

Kultūras pakalpojumu stratēģiskais pamats ir **Latvija 2030**, kas paredz:

- „Saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas";[1]
- „Saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi";[2]
- „Masveida jaunrades kultūra".[3]

Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam izvirza divus rīcības virzienus attiecībā uz kultūras jomu: „Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats" un „Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana". Kultūras pakalpojumu tīklojuma attīstībai reģionos NAP ir atzīmēts, ka:

- „…valsts ir īstenojusi īpašu mazo lauku skolu attīstības programmu, līdz ar bibliotēkām un citām kultūras un izglītības iestādēm, tās veidojot par daudzfunkcionāliem vietējo kopienu centriem" (NAP 30.p.);
- „…visiem bērniem ir pieejams Latvijas kultūras piedāvājums, ikviens tiek mudināts iesaistīties visdažādākajās nodarbībās un aktivitātēs ārpus formālās izglītības." (NAP 32.p.)

[1] Latvija 2030 prioritātes „Telpiskās attīstības perspektīva" mērķis
[2] Latvija 2030 prioritātes „Kultūras telpas attīstība" mērķis
[3] Latvija 2030 Prioritātes „Inovatīva un ekoefektīva ekonomika" viens no rīcības virzieniem

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.-2019.gadam diferencē pakalpojumus, tostarp kultūras pakalpojumus pēc apdzīvoto vietu grupas – starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centra un lauku attīstības telpas. Piektajā pielikumā „Publisko individuālo pakalpojumu klāsts („grozs") pa apdzīvoto vietu grupām (infrastruktūra un pakalpojumi)" ir minēti un skaidroti kultūras pakalpojumi un sagrupēti atbilstoši šādām apdzīvojuma grupām: lauku teritorijas, starptautiskas nozīmes attīstības centri, nacionālas nozīmes attīstības centri, reģionālas nozīmes attīstības centri, novadu nozīmes attīstības centri, pagasta centrs un/vai ciems.

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam "Radošā Latvija"[4] (apstiprinātas ar Ministru kabineta 29.07.2014. rīkojumu Nr.401) (turpmāk – Pamatnostādnes) apliecina kultūras vērtību un definē rīcības virzienus kultūras daudzveidīgai un ilgtspējīgai attīstībai, kas, veicinot valsts izaugsmi un konkurētspēju, veido augstāku dzīves kvalitāti ikvienam, saglabājot un attīstot Latvijas kultūras kapitālu un iedzīvotāju radošumu. Kultūrpolitikas pamatnostādnēs ir risināti arī nacionālās identitātes jautājumi kultūras kapitāla attīstības un pieejamības nodrošināšanas aspektā, tā kā Kultūras ministrija 2011. gadā pārņēma sabiedrības integrācijas funkciju un imigrantu integrācijas politikas izstrādi un īstenošanu, kur galvenais plānošanas dokuments ir 2011. gada 20. oktobrī MK apstiprinātās „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012. – 2018. gadam", kurā ir definēts rīcības virziens „Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa" ar tajā iezīmētiem sabiedrības saliedētību un piederības izjūtu Latvijai sekmējošiem uzdevumiem.

2. IZVĒRTĒJUMA METODIKA

Šajā izvērtējumā ir analizēts kultūras pakalpojumu iestāžu **objektu** – ēku, kurās tiek sniegti kultūras pakalpojumi, - teritoriālais izvietojums. Tas nozīmē, ka kā objekts tiek apskatīts arī kultūras iestādes filiāle.

Kultūras pakalpojumu objekti ir iedalīti pēc (nosacīti) galvenās kultūras institūcijas funkcijas un Kultūras ministrijas lietotā kultūras institūciju iedalījuma, kas ir pamatā statistikas datu uzkrāšanai par kultūras pakalpojumiem (Ministru kabineta 2009.gada 22.septembra noteikumi Nr.1074 „Noteikumi par valsts statistikas apkopošanu kultūras jomā").

Atbilstoši Kultūras institūciju likumam (2.pants), **kultūras institūcija** ir tikai tā institūcija, kas atbilstoši savas darbības pamatmērķim veic vienu vai vairākas no šādām funkcijām:
1) rada, uzkrāj, saglabā, pēta, dara pieejamas vai popularizē kultūras vērtības;
2) veic kultūrizglītojošo darbu;
3) organizē kultūras pasākumus;
4) vāc, uzkrāj, vērtē un analizē kultūras informāciju un nodrošina tās pieejamību sabiedrībai;
5) organizē profesionālo apmācību kultūras jomā nodarbinātajiem;
6) finansiāli atbalsta kultūras aktivitātes;
7) rosina sabiedrībā interesi par kultūru un apmierina sabiedrības kultūras vajadzības;
8) veicina jebkura sabiedrības locekļa iespēju sevi radoši izpaust un pilnveidot amatiermākslā un tautas mākslā.

KIL; 30.pants: **Nacionālas nozīmes kultūras institūcijas** tiek dibinātas, reorganizētas vai likvidētas tikai speciālos likumos noteiktajā kārtībā, un šie likumi nosaka to juridisko statusu, darbību, kā arī finansēšanas veidus un avotus (piemēram, Bibliotēku likums un likums "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku").

[4] http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4877

Ievērojot iedalījumu un Izvērtējuma darba uzdevumu, šajā Izvērtējumā ir apskatīti šādi kultūras pakalpojumu objekti:

- Bibliotēkas;
- Kultūrizglītības iestādes;
- Muzeji un arhīvi;
- Kultūras centri / kultūras nami / tautas nami;
- Kinoteātri;
- Teātri.

Kultūras pakalpojumu objektu teritoriālajam izvērtējumam ir izmantoti Kultūras ministrijas rīcībā esošā informācija, kā arī publiski pieejamie **dati**:

- Kultūras ministrijas un tiešo pārvaldes iestāžu dati (t.sk. Latvijas digitālās kultūras karte, pašvaldību dati);
- Centrālās statistikas pārvaldes dati par iedzīvotājiem un kultūru;
- SIA „Karšu izdevniecības Jāņa sēta" karšu pamatne.

Izvērtējumā ir analizēts **1801 kultūras pakalpojumu objekta teritoriālais izvietojums*** Latvijas reģionos (ārpus Rīgas), t.sk.:

- 815 publiskās bibliotēkas;
- 180 kultūrizglītības iestādes, t.sk. iestāžu struktūrvienības;
- 563 kultūras centri un 41 pašvaldību kultūras pārvaldes institūcija;
- 150 muzeji, to struktūrvienības un 40 ekspozīcijas vai krātuves;
- Latvijas Nacionālais arhīvs un tā 17 struktūrvienības;
- 3 teātri.

**Objektu skaits var atšķirties no KM sniegtajiem datiem, tā kā katra filiāle tiek uzskatīta par atsevišķu objektu, kā arī daļa objektu ir pievienoti, saskaņā ar aktuālākiem pašvaldību datiem (jaunas kultūrizglītības iestādes, , piem.).*

Karšu sagatavošanai izmantoti KM dati par kultūras institūciju faktiskajām adresēm. Dati ir tehniski apstrādāti iekļaušanai ĢIS vidē. Pārskata kartes, kas ir iekļautas šajā Izvērtējumā, ir pieejamas atsevišķos pielikumos augstākā izšķirtspējā.

Kultūras pakalpojumu teritoriālajā izvērtējumā ir ņemta vērā Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam "Radošā Latvija"" izmantotā pieeja esošās situācijas raksturojošo statistikas rādītāju izvēlē (Pamatnostādņu 1.pielikums).

3. BIBLIOTĒKAS

Bibliotēka ir izglītojoša, informatīva un kultūras institūcija, kas veic:

- pasaules kultūras mantojuma — iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu — uzkrāšanu, sistematizēšanu, kataloģizēšanu, bibliografēšanu un saglabāšanu;
- bibliotēkas krājumā esošās informācijas publiskas pieejamības un izmantošanas nodrošināšanu un bibliotēkas pakalpojumu sniegšanu.[5]

Pēc tipoloģiskā iedalījuma bibliotēku sistēmu veido:

- nacionālā bibliotēka (Latvijas Nacionālā bibliotēka);
- nozīmīga nespecializētā bibliotēka (Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka);
- augstākās izglītības iestāžu bibliotēkas;
- speciālās bibliotēkas;
- publiskās bibliotēkas:
- vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu bibliotēkas.

Šajā izvērtējumā ir iekļautas publiskās bibliotēkas, kas ir valsts bibliotēkas vai pašvaldības bibliotēkas. Latvijā ir 815 publiskās bibliotēkas (KM dati, 2014.g.).

Lai arī pašvaldību publisko bibliotēku skaits kopš 2003.gada ir samazinājies gandrīz par gandrīz vienu desmito daļu (6.att.), tās nodrošina blīvāko kultūras institūciju tīklojumu Latvijas teritorijā.

6.att. ***Publisko bibliotēku skaita izmaiņas***

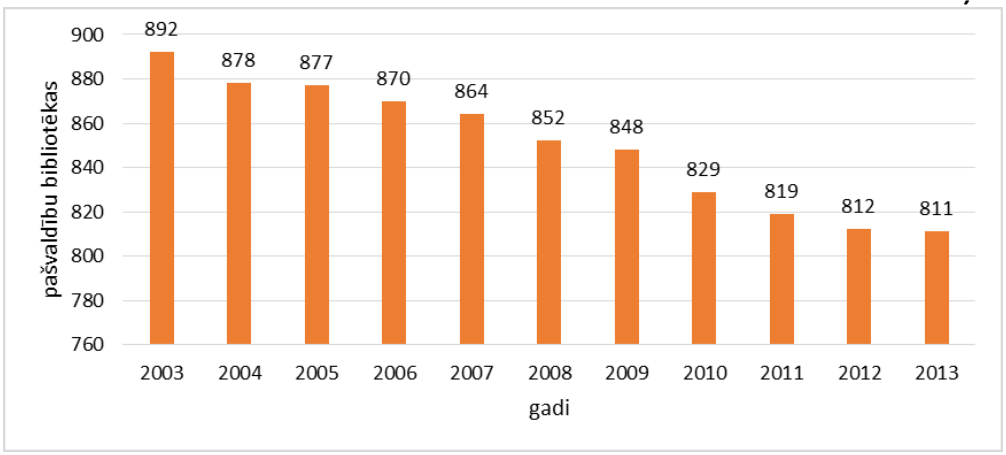

Dati: CSP; KUG03. Bibliotēkas (atskaitot Latvijas Nacionālo bibliotēku un Latvijas Universitātes Akadēmisko bibliotēku)

Bibliotēku skaita samazinājums republikas pilsētās galvenokārt notika uz Rīgas rēķina (no 46 bibliotēkām 2009.gadā uz 31 – 2013.gadā). Pārējās republikas pilsētās publisko bibliotēku skaits ir palicis nemainīgs, izņemot Jūrmalu, kur bibliotēku reorganizācijas procesā par vienu bibliotēku ir vairāk (2.tab.).

2.tab. ***Publisko bibliotēku skaita izmaiņas republikas pilsētās***

	2009	2010	2011	2012	2013
Rīga	46	33	31	31	31
Daugavpils	8	7	8	8	8
Jēkabpils	2	2	2	2	2
Jelgava	5	5	5	5	5
Jūrmala	7	9	9	9	8
Liepāja	7	7	7	7	7
Rēzekne	4	4	4	4	4

[5] Bibliotēku likuma 3.pants.

	2009	2010	2011	2012	2013
Valmiera	1	1	1	1	1
Ventspils	5	5	5	5	5

Dati: CSP; KUG101. Kultūras centru un bibliotēku skaits statistiskajos reģionos un republikas pilsētās

3.tab. ***Iedzīvotāju skaits uz vienu publisko bibliotēku republikas pilsētās***

	Bibliotēku skaits 2013.gadā	Iedz. skaits (01.01.2014., CSP)	Iedz. skaits uz 1 bibliotēku
LATVIJA	814	2001468	2459
Rīga	31	643368	20754
Jēkabpils	2	23269	11635
Jelgava	5	57332	11466
Daugavpils	8	87403	10925
Liepāja	7	71926	10275
Rēzekne	4	29948	7487
Ventspils	5	36677	7335
Jūrmala	8	49750	6219

Dati: CSP; KUG101. Kultūras centru un bibliotēku skaits statistiskajos reģionos un republikas pilsētās; ISG032. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas statistiskajos reģionos; ISG01. Platība un iedzīvotāju blīvums reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā

Republikas pilsētās kopā ir 70 publiskās pašvaldību bibliotēkas. Republikas pilsētās ir arī Latvijas Neredzīgo bibliotēkas piecas struktūrvienības – Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē un Ventspilī.

Pašvaldību bibliotēkas (kā to paredz Bibliotēku likums) pakalpojumus sniedz savas administratīvās teritorijas iedzīvotājiem. Vidēji Latvijā ir divi ar pusi tūkstoši iedzīvotāju uz vienu bibliotēku. **Ārpus Rīgas – 1737 iedzīvotāji uz vienu bibliotēku** (4.tab.).

Analizējot valsts un pašvaldību bibliotēku teritoriālo izvietojumu plānošanas reģionu griezumā, lielākais skaits publisko bibliotēku ir Latgalē (190). Apskatot bibliotēkas pret iedzīvotāju skaitu, redzams, ka Latgalei un Kurzemei ir līdzīga attiecība (1507 un 1550). Vairāk bibliotēku ir Vidzemē, kur uz katriem 1278 iedzīvotājiem ir viena valsts vai pašvaldības publiskā bibliotēka. To nosaka zemāks iedzīvotāju blīvums pēc teritorijas lielākajā plānošanas reģionā Vidzemē (viena bibliotēka uz 96 km^2).

4.tab. ***Valsts un pašvaldību publisko bibliotēku skaits statistiskajos reģionos***

	Bibliotē-ku skaits	Plānošanas reģiona platība (km^2)	Iedzīvotāju blīvums (iedz. uz km^2)	**Platība (km^2) uz 1 bibliotēku**	Iedzīvotāju skaits 2014.gada sākumā	**Iedzīvotāji uz 1 bibliotēku**
Rīgas reģions	**33**	304	2116	**9**	643368	**19496**
Pierīgas reģions	**127**	10135	36	**80**	367038	**2890**
Vidzemes reģions	**158**	15245	13	**96**	201915	**1278**
Kurzemes reģions	**149**	13607	19	**91**	258034	**1732**
Zemgales reģions	**158**	10732	23	**68**	244875	**1550**
Latgales reģions	**190**	14550	20	**77**	286238	**1507**
Latvijas reģionos (bez Rīgas)	***782***	*64269*	*21*	***82***	*1358100*	***1737***

Dati: KM, CSP (ISG01. Platība un iedzīvotāju blīvums reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā; ISG032. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas statistiskajos reģionos)

Bibliotēku pakalpojumi ir orientēti uz visām iedzīvotāju darbības jomām un visām iedzīvotāju sociālajām grupām. Bibliotēkas:

- nodrošina piekļuvi:
  - grāmatām, citiem iespiestiem un digitāliem izdevumiem;
  - elektroniskajiem katalogiem, pilnteksta datu bāzēm un elektroniskās informācijas resursiem;
  - internetam, datoriem un informācijas tehnoloģijām;
  - daudzveidīgiem e-pakalpojumiem;
- veido tradicionālos un digitālos krājumus, sniedz pakalpojumus dažādām sabiedrības grupām;
- aktīvi iekļaujas sociālajos tīklos un līdzdarbojas vietējo kopienu dzīvē;
- atbalsta izglītības un zinātnes procesus;
- sniedz atbalstu vietējai uzņēmējdarbībai un Latvijas tautsaimniecībai kopumā;
- ir universāli publiskās pieejas punkti iedzīvotāju komunikācijai ar valsts un pašvaldību institūcijām.[6]

Valsts nozīmes bibliotēku pakalpojumi ir pieejami ikvienam lietotājam valstī un ārpus tās, izmantojot starpbibliotēku abonementu pakalpojumus. Valsts nozīmes bibliotēku elektroniskais kopkatalogu veido:

- Latvijas Nacionālā bibliotēka un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas bibliotēka (Mūkusalas iela 3, Rīga, LV-1423);
- Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka (Rūpniecības iela 10, Rīga);
- Latvijas Universitātes Bibliotēka (Kalpaka bulv. 4, Rīga);
- Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskā bibliotēka (Ķīpsalas 10, Rīga);
- Latvijas Lauksaimniecības universitātes Fundamentālā bibliotēka (Lielā iela 2, Jelgava);
- Rīgas Stradiņa universitātes bibliotēka (Dzirciema iela 16, Rīga);
- Latvijas Kultūras akadēmijas bibliotēka (Ludzas iela 24, Rīga);
- Ekonomikas un kultūras augstskolas bibliotēka (Lomonosova iela 1, k.1, 207.kab., Rīga);
- Latvijas Jūras akadēmijas bibliotēka (Flotes iela 5B, Rīga).

Bibliotēku var akreditēt kā reģiona galveno bibliotēku, ja tā papildus Bibliotēku likuma 9.panta otrajā daļā minētajam atbilst šādiem nosacījumiem:

- tās krājums ir universāls un tiek veidots atbilstoši attiecīgās administratīvās teritorijas attīstības interesēm;
- tā nodrošina sava krājuma, datu bāzu un informācijas sistēmu, kā arī citu bibliotēku krājumu pieejamību ikvienam lietotājam, izmantojot starpbibliotēku abonementu pakalpojumus;
- tā veido attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēku krājuma kopkatalogu un nodrošina tā pieejamību ikvienai no šīm bibliotēkām;
- tā nodrošina attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēku krājumu komplektēšanas koordināciju;
- tā sadarbībā ar bērnu bibliotēkām veic bērnu galvenās bibliotēkas funkcijas attiecīgajā administratīvajā teritorijā;
- tā sniedz konsultatīvu un metodisko palīdzību visām attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēkām un popularizē to darbu;
- tā veic depozītbibliotēkas funkcijas;
- tā nodrošina bibliotēku lietotājus ar valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas pašvaldību institūciju sagatavoto un publicēto informāciju.

Latvijā ir 29 reģiona galvenās bibliotēkas:

- Aizkraukles pilsētas bibliotēka,
- Alūksnes pilsētas bibliotēka,
- Balvu Centrālā bibliotēka,
- Bauskas Centrālā bibliotēka,
- Cēsu Centrālā bibliotēka,

[6] Radošā Latvija: Bibliotēku nozares stratēģija 2014 – 2020 (3.lpp.)

- Dobeles Centrālā bibliotēka,
- Gulbenes bibliotēka,
- Jēkabpils Galvenā bibliotēka,
- Jelgavas Zinātniskā bibliotēka,
- Jūrmalas Centrālā bibliotēka,
- Krāslavas novada Centrālā bibliotēka,
- Kuldīgas Galvenā bibliotēka,
- Latgales Centrālā bibliotēka,
- Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka,
- Limbažu Galvenā bibliotēka,
- Līvānu novada Centrālā bibliotēka,
- Ludzas pilsētas Galvenā bibliotēka,
- Madonas novada bibliotēka,
- Ogres Centrālā bibliotēka,
- Preiļu Galvenā bibliotēka,
- Rēzeknes Centrālā bibliotēka,
- Rīgas Centrālā bibliotēka,
- Salaspils novada bibliotēka,
- Saldus pilsētas bibliotēka,
- Talsu Galvenā bibliotēka,
- Tukuma bibliotēka,
- Valkas novada Centrālā bibliotēka,
- Valmieras bibliotēka,
- Ventspils bibliotēka.

Vietējās bibliotēkas nodrošina bibliotēku pakalpojumus lietotājiem to dzīvesvietas, darba, mācību, atpūtas vietas un citu vietu tiešā tuvumā, uzkrāj un sistematizē universāla vai specifiska rakstura iespieddarbus un cita veida dokumentus, kas apmierina attiecīgās bibliotēkas lietotāju prasības un spēj apmierināt bibliotēkas lietotāju pieprasījumu pēc iespieddarbiem un cita veida dokumentiem un informācijas ar citu bibliotēku palīdzību (informējot par pieprasīto dokumentu pieejamību citās bibliotēkās, pasūtot pieprasīto dokumentu no citas bibliotēkas utt.).

Pašvaldību publiskajās bibliotēkās reģistrēto lasītāju skaits 2013.gada beigās sastāda 22% no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita.

7.att. ***Lasītāju skaits pašvaldību publiskajās bibliotēkās***

Dati: CSP; KUG03. Bibliotēkas.

Saskaņā ar CSP datiem, 2013.gadā publiskās bibliotēkas ir apmeklētas 21,3 milj. reižu, tajā skaitā pašvaldību bibliotēkas 12 milj. reižu. Klātienē bibliotēkas ir apmeklētas 8,1 milj. reižu. Lielāko daļu apmeklējumu veica bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem – 5,4 milj. reižu.

Bibliotēku pakalpojumu pieejamību nodrošina ne tikai teritoriālais izvietojums, bet arī Bibliotēku informācijas sistēma. Saskaņā ar KM datiem, virtuāli pašvaldību bibliotēkas ir apmeklētas 3,9 milj. reižu (jeb vidēji 33% no kopējā bibliotēku apmeklējuma Latvijā).

Jāatzīmē 22 bibliotēkas, kur virtuālie apmeklējumi pārsniedz fizisko apmeklējumu (skat. 5.tabulu un 9.att.). Tādas ir gan lielās bibliotēkas, piemēram, Rīgas Centrālā, Cēsu Centrālā, Jēkabpils galvenā bibliotēka un Jelgavas bibliotēka "Pārlielupe", gan nelielas bibliotēkas, kur apmeklējums ir tikai daži desmiti tūkstošu gadā, - Pilsrundāles bibliotēka, Līgatnes pagasta bibliotēka, Piltenes pilsētas bibliotēka.

5.tab. ***Valsts un pašvaldību publisko bibliotēku virtuālie apmeklējumi 2013.gadā***

pašvaldība	Bibliotēka	Virtuālie apmeklējumi (reizes)	% no kopējā apmeklējumu skaita
Aizputes nov.	Cīravas pagasta bibliotēka	13830	59
Apes nov.	Trapenes bibliotēka	4968	51
Balvu nov.	Vīksnas pagasta bibliotēka	5352	54
Bauskas nov.	Bauskas Centrālā bibliotēka	74575	78
Cēsu nov.	Cēsu Centrālā bibliotēka	105281	68
Dobeles nov.	Dobeles centrālā bibliotēka	17377	83
Jēkabpils	Jēkabpils Galvenā bibliotēka	52635	52
Jelgava	Jelgavas bibliotēka "Pārlielupe"	34644	65
Jelgava	Jelgavas Zinātniskā bibliotēka	69977	55
Ķeguma nov.	Ķeguma novada bibliotēkas Tomes filiālbibliotēka	2848	62
Līgatnes nov.	Līgatnes pagasta bibliotēka	8697	69
	Ņukšu pagasta bibliotēka	2200	51
Preiļu nov.	Preiļu Galvenā bibliotēka	83744	58
Rēzekne	Rēzeknes pilsētas Centrālā bibliotēka	98319	62
Valsts	Latvijas Nacionālā bibliotēka	740357	89
Valsts	Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka	935285	53
Rīga	Rīgas Centrālā bibliotēka	494500	70
Rundāles nov.	Pilsrundāles bibliotēka	5331	54
Salacgrīvas nov.	Salacgrīvas bibliotēka	101618	88
Ventspils	Gāliņciema bibliotēka	14850	63
Ventspils	Ventspils bibliotēka. Galvenā bibliotēka	145640	62
Ventspils nov.	Piltenes pilsētas bibliotēka	14685	66

Dati: KM

Saskaņā ar KM datiem, lielākajā daļā valsts un pašvaldību publisko bibliotēku (554 no 815) pusi vai vairāk kā pusi no fiziskiem apmeklējumiem veido bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem.

6.tab. ***Bibliotēkās uzkrāto vienību % pieaugums***

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
LNB krājums (tūkst.)	4 468	4 044	4 072	4 080	4 079	4 082	4 096	4 126

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
% no iepriekšējā gada	101	91	101	100	100	100	100	101
Latvijas Universitātes Akad. bibliotēkas krājums (tūkst.)	3 327	3 404	3 441	3 473	3 506	3 549	3 470	3 470
% no iepriekšējā gada	101	102	101	101	101	101	98	100
Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājums (tūkst.)	248	250	260	271	272	271	258	256
% no iepriekšējā gada	102	101	104	104	100	100	95	99
Pašvaldību publisko bibliotēku krājums (tūkst.)	11 861	11 462	10 841	10 274	9 579	9 161	8 946	8 740
% no iepriekšējā gada	98	97	95	95	93	96	98	98

Dati: KM, LNB

Reģionos, kur ir nedaudz augstāks klātienes apmeklētāju īpatsvars, ir arī vairāk virtuālo apmeklējumu (skat. 8.attēlu).

8.att. ***Bibliotēku apmeklējumi klātienē (bērnu un pieaugušo īpatsvars) un virtuālie apmeklējumi, %***

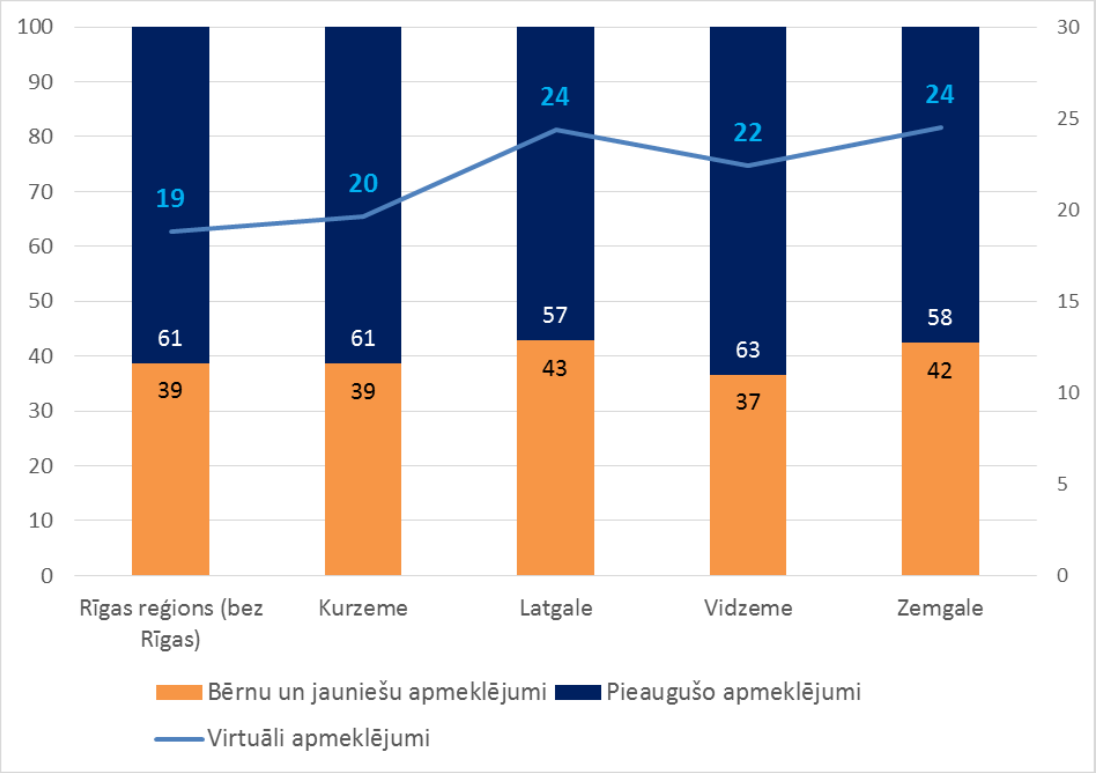

Dati: KM

Pēc apmeklējumu skaita trīs lielākās bibliotēkas ir Rīgā (Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka, Latvijas Nacionālā bibliotēka, Rīgas Centrālā bibliotēka). Desmit apmeklētāko pašvaldību publisko bibliotēku vidū ir pārstāvēti visi reģioni (7.tab.).

7.tab. ***Pēc apmeklējuma lielākās pašvaldību bibliotēkas (ārpus Rīgas) 2013.gadā***

Nr.p. apmeklējuma	Reģions	Pašvaldība	Bibliotēka	Apmekl. skaits	Virtuālie apmekl., %	Apmeklējumi klātienē, %		
						% pret kopējo apmekl. skaitu	t.sk. bērni	t.sk. pieaug.
4.	Vidzeme	Valmiera	Valmieras bibliotēka	253082	69	31	19	81

Nr.p. apmeklējuma	Reģions	Pašvaldība	Bibliotēka	Apmekl. skaits	Virtuālie apmekl., %	Apmeklējumi klātienē, %		
						% pret kopējo apmekl. skaitu	t.sk. bērni	t.sk. pieaug.
5.	Kurzeme	Ventspils	Ventspils Galvenā bibliotēka	234043	38	62	6	94
6.	Kurzeme	Kuldīgas nov.	Kuldīgas galvenā bibliotēka	187305	71	29	39	61
7.	Latgale	Daugavpils	Latgales Centrālā bibliotēka	171252	59	41	8	92
8.	Kurzeme	Liepāja	Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka	159014	63	37	7	93
9.	Latgale	Rēzekne	Rēzeknes pilsētas Centrālā bibliotēka	157760	38	62	10	90
10.	Vidzeme	Cēsu nov.	Cēsu Centrālā bibliotēka	154594	32	68	20	80
11	Rīgas reģions	Limbažu nov.	Limbažu Galvenā bibliotēka	143696	55	45	11	89
12.	Latgale	Preiļu nov.	Preiļu Galvenā bibliotēka	143561	42	58	33	67
13	Zemgale	Jelgava	Jelgavas Zinātniskā bibliotēka	128032	45	55	8	92
14	Vidzeme	Gulbenes nov.	Gulbenes novada bibliotēka	121498	57	43	37	63
15	Kurzeme	Ventspils	Pārventas bibliotēka	120546	100	0	36	64
16	Rīgas reģions	Salacgrīvas nov.	Salacgrīvas bibliotēka	115446	12	88	32	68
17.	Zemgale	Jēkabpils	Jēkabpils Galvenā bibliotēka	100398	48	52	47	53
18.	Rīgas reģions	Ogres nov.	Ogres Centrālā bibliotēka	95573	71	29	42	58
19.	Zemgale	Bauskas nov.	Bauskas Centrālā bibliotēka	95388	22	78	31	69
20.	Latgale	Ludzas nov.	Ludzas pilsētas galvenā bibliotēka	92724	59	41	27	73

Dati: KM

Bibliotēku teritoriālais izvietojums atbilst Bibliotēku nozares stratēģijā 2014.-2020.gadam Bibliotēku pieejamības principam (valsts un pašvaldību atbildība par bibliotēku pakalpojumu pieejamību visiem

cilvēkiem kultūras, radošo interešu un talantu, izglītības, pētniecības, informācijas un komunikācijas nolūkos neatkarīgi no vecuma, dzimuma, sociālā stāvokļa, dzīves vietas, etniskās piederības, funkcionālā stāvokļa un citām atšķirībām, valsts un pašvaldību bibliotēku pakalpojumu pieejamība ir bez maksas) un stratēģiskajam mērķim „Nodrošināt kvalitatīvu bibliotēku pakalpojumu pieejamību visā Latvijas teritorijā".

Lai arī Bibliotēku nozares stratēģija neprecizē perspektīvo vēlamo bibliotēku izvietojumu, tā paredz „nodrošināt bibliotēku pakalpojumu optimālu pieejamību visās pašvaldībās" (1.rīcības virziens – Bibliotēku sistēmas un pakalpojumu attīstība; 1.1.), kā arī šādus pasākumus:

- LNB, citu valsts nozīmes bibliotēku, reģionu galveno bibliotēku un vietējas nozīmes bibliotēku hierarhiskās sistēmas attīstību un savstarpējā atbalsta un sadarbības nostiprināšana.
- Nodrošināt bibliotēku pakalpojumu pieejamību neredzīgiem un vājredzīgiem iedzīvotājiem viņiem piemērotā veidā visā valsts teritorijā.
- Izveidot cilvēkiem ar īpašām vajadzībām pielāgotus informācijas pakalpojumus.
- Pilnveidot bibliotēku pakalpojumus bērniem un jauniešiem, ieviešot inovatīvu metodiku un informācijas tehnoloģijas.

Bibliotēku nozares stratēģija sagaida, ka pašvaldību publiskās bibliotēkās pieaugs apmeklējumu skaits par 180 000 apmeklējumu septiņos gados. Ņemot vērā demogrāfisko prognozi, par pozitīvu rezultātu būtu uzskatāms arī apmeklējuma palielinājums daudz mazākā mērā vai esošā apmeklējuma rādītāju saglabāšana.

8.tab. ***Bibliotēku nozares stratēģijas 2014.-2020.gadam sagaidāmie rezultatīvie rādītāji (tūkst.)***

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Pašvaldību publisko bibliotēku fizisko apmeklējumu skaits gadā	9 510	9 540	9 570	9 600	9 630	9 660	9 690

Dati: Bibliotēku nozares stratēģija 2014.-2020.gadam (12.lpp.)

Modelējot bibliotēku lasītāju skaitu atbilstoši apdzīvojumam un prognozētās iedzīvotāju skaita izmaiņas (10.att.), redzams, ka daļā bibliotēku lasītāju skaits nākotnē varētu samazināties.

Prognozētais iedzīvotāju skaits un klātienes apmeklējumu skaits ir vieni no kritērijiem, lai izvērtētu publisko investīciju ieguldīšanas efektivitāti. Attēlā (10.att.) ir izceltas bibliotēkas, kurās 2013.gadā bija **līdz 2000 apmeklējumiem klātienē** (kopā 99), un bibliotēkas, kurās 2013.gadā bija līdz 5000 **apmeklējumiem klātienē un līdz 2020.gadam teritoriālajā vienībā iedzīvotāju skaita samazinājums ir prognozēts lielāks par 16%** (kopā 258 bibliotēkas) (Prognozē līdz 2030.gadam iedzīvotāju skaita samazinājums divkāršojas).

9.tab. ***Publisko bibliotēku apmeklējumi klātienē un iedzīvotāju skaita prognoze***

	Publiskās bibliotēkas kopā	Līdz 2000 apmeklējumiem	No 2001- 5000 apmeklējumiem un prognozētais iedz. skaita samazinājums lielāks par 16%	Pārējās bibliotēkas
Rīgas reģ. bez Rīgas	**160**	12	9	139
Rīgā	*33*	*4*	*0*	*29*
Kurzeme	**149**	15	56	78
Zemgale	**158**	19	82	57
Vidzeme	**158**	22	87	49
Latgale	**190**	27	89	74
Latvijas reģioni bez Rīgas	***782***	95	163	524
Latvijā kopā	**815**	99	363	553

Atlasītās bibliotēkas pašlaik veido dažkārt vienīgo pieeju internetam lauku teritorijā, līdz ar to publiskajiem pakalpojumiem e vidē.

Bibliotēkas ar klātienes apmeklējumu skaitu līdz 5000 un prognozēto iedzīvotāju skaita samazinājumu vairāk par 16% nākotnē varētu tikt izmantotas kā grāmatu apmaiņas punkti, saglabājot interneta publiskās izmantošanas iespējas.

Izvēlētajā kritēriju grupā neiekļuva bibliotēkas ap republikas un reģiona nozīmes pilsētām, jo, pateicoties apdzīvojumam, to apmeklējums ir augstāks. Tomēr nepieciešams apsvērt iespējas bibliotēku pakalpojumu apvienošanai, ja attālums starp bibliotēkām ir līdz 5 km (nacionālas un reģiona nozīmes pilsētas ietekmes areāls ārpus Rīgas).

Secinājumi un priekšlikumi

- Pašvaldību publiskās bibliotēkas izmanto 22% no Latvijas iedzīvotājiem. Lielākajā daļā bibliotēku vairāk kā pusi no apmeklējumiem veido bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem.
- Pašvaldību bibliotēku tīkls ir plašākais kultūras institūciju tīkls Latvijā. Vidēji uz vienu bibliotēku Latvijā ir divi ar pusi tūkstoši iedzīvotāju, ārpus Rīgas – uz vienu bibliotēku 1737 iedzīvotāji.
- Bibliotēku skaits ir samazinājies par vienu desmito daļu laikā no 2003. līdz 2013.gadam, un 2014.gadā ir 815 publiskās bibliotēkas.
- 2013.gadā publiskās bibliotēkas ir apmeklētas 21,3 milj. reižu, tajā skaitā pašvaldību bibliotēkas 12 milj. reižu. Klātienē bibliotēkas ir apmeklētas 8,1 milj. reižu, pārējo apmeklējumu veido virtuālie apmeklējumi.
- Vērtējot publisko bibliotēku apmeklējumu kontekstā ar nelabvēlīgajām demogrāfiskajām prognozēm, apmeklējumu skaits ārpus Rīgas esošajās publiskajās bibliotēkās varētu samazināties.
- Jau 2013.gadā **trešā daļa publisko bibliotēku** ārpus Rīgas (95 ar apmeklējumu klātienē līdz 2000 un 163 ar apmeklējumu klātienē līdz 5000 un prognozēto iedzīvotāju skaita samazinājumu pašvaldības teritoriālajā vienībā vairāk par 16% līdz 2020.gadam) **veidoja tikai 8,1% (0,7 milj.) no kopējā apmeklējumu skaita**.
- Pateicoties izveidotajam publisko bibliotēku tīklam Latvijā un interneta pieslēgumiem, bibliotēku teritoriālo izvietojumu pēc iespējas jāsaglabā, mazāk apdzīvotajās vietās nodrošinot daļu no publisko bibliotēku funkcijām (piem., bez krājuma), lai nodrošinātu uz visām iedzīvotāju darbības jomām un visām iedzīvotāju sociālajām grupām vērsto bezmaksas bibliotēku pakalpojumu pieejamību, valsts un pašvaldību e-pakalpojumu pieejamību, netieši arī pieejamību izglītības un uzņēmējdarbības procesiem.

9.att. ***Publisko bibliotēku teritoriālais izvietojums***

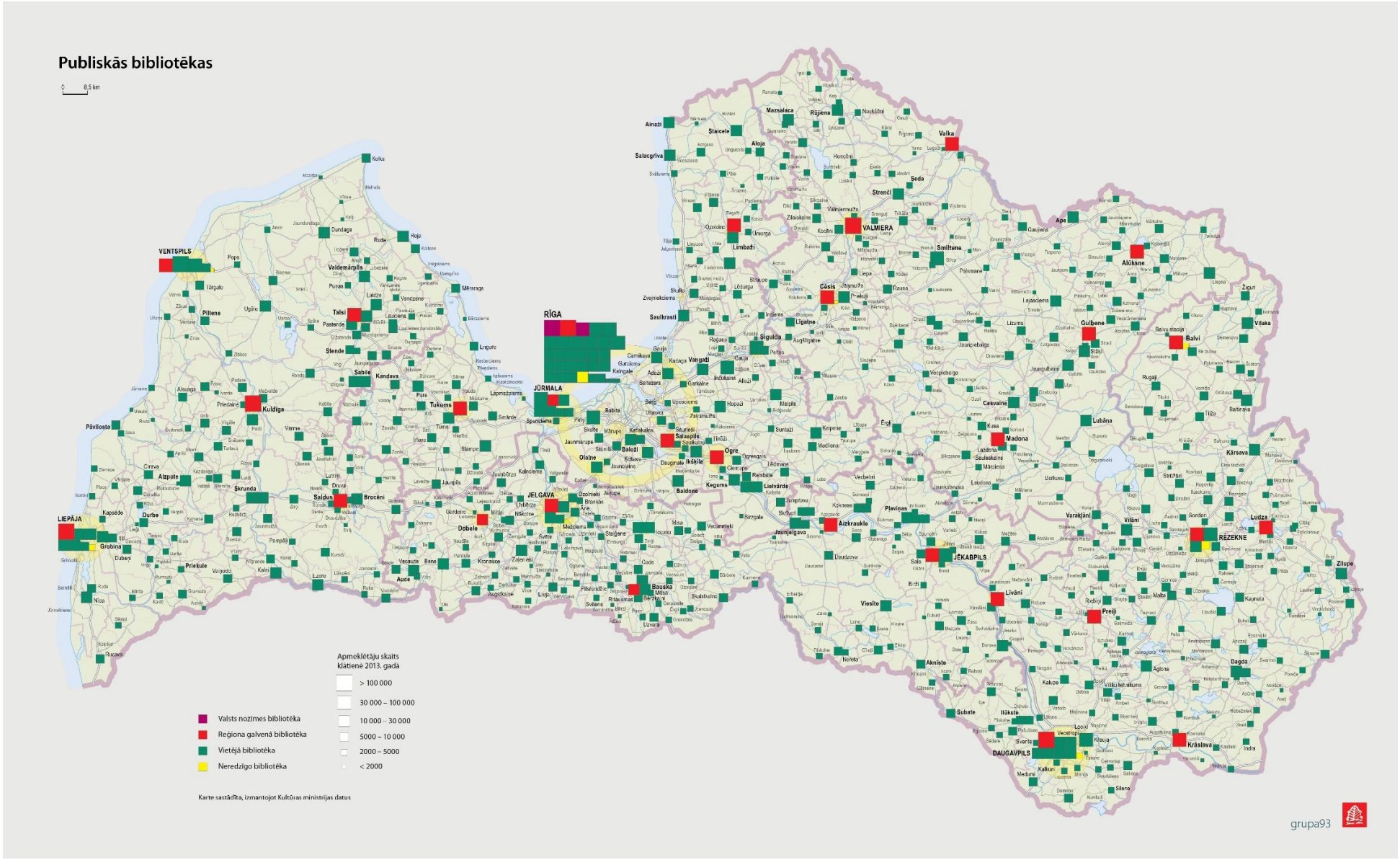

Dati: KM

10.att. ***Publisko bibliotēku perspektīvā teritoriālā izvietojuma analīze atbilstoši apdzīvojumam***

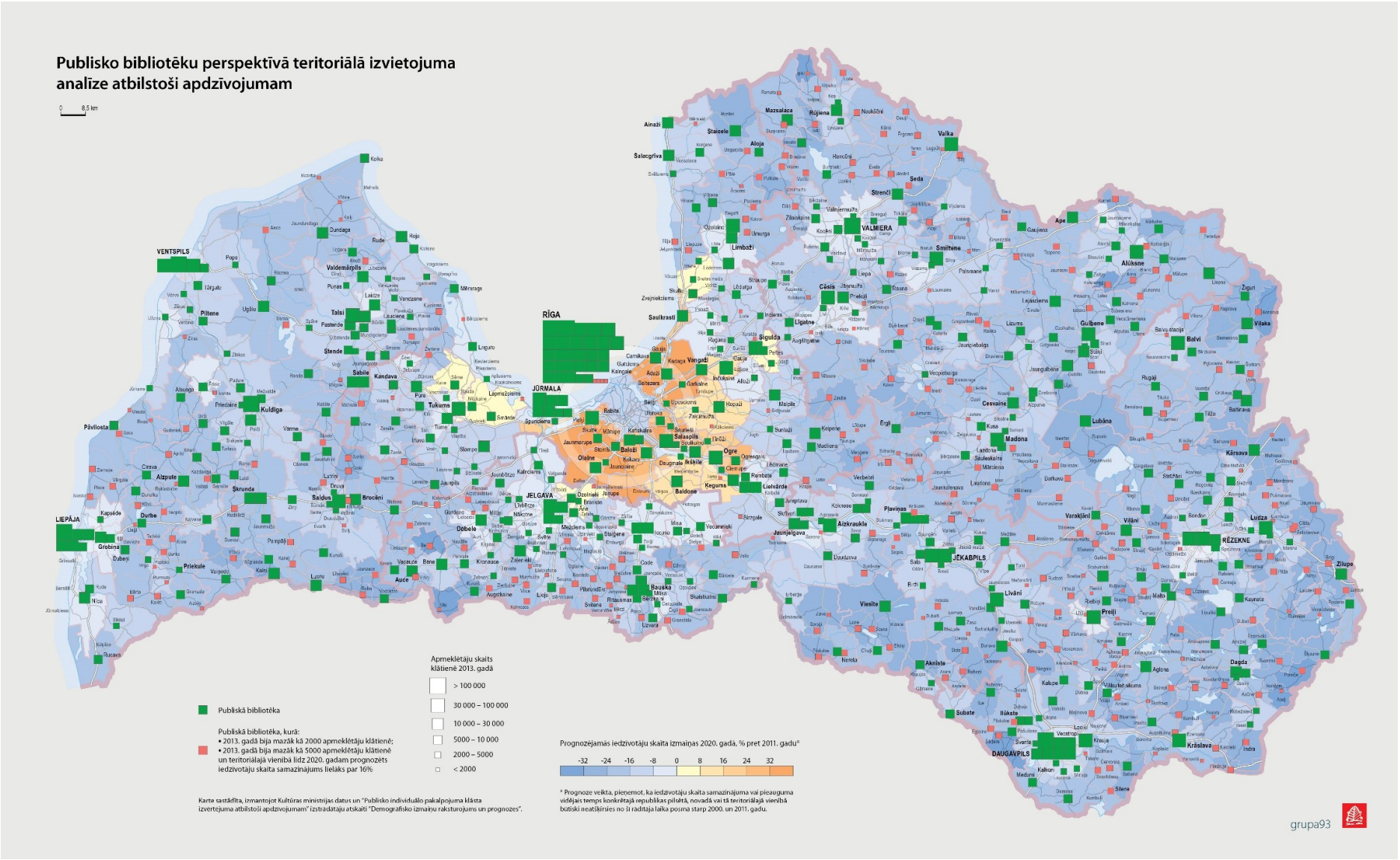

Dati: KM un izvērtējuma „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam" atskaite Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognozes

4. KULTŪRIZGLĪTĪBAS IESTĀDES

Kultūrizglītība šajā izvērtējumā ir lietota Izglītības likuma izpratnē. Kultūrizglītība ir profesionālās ievirzes izglītība — sistematizēta zināšanu un prasmju apguve, kā arī vērtīborientācijas veidošana mākslā un kultūrā līdztekus pamatizglītības vai vidējās izglītības pakāpei, kas dod iespēju sagatavoties profesionālās izglītības ieguvei izraudzītajā virzienā.

Kultūrizglītības sistēmu Latvijā veido valsts, pašvaldību un privātas izglītības iestādes, kas īsteno profesionālās ievirzes, profesionālās vidējās un augstākās izglītības programmas. Tās nodrošina profesionālo mākslinieku, mūziķu, dejotāju, kultūras nozaru speciālistu un pedagoģisko darbinieku sagatavošanu.

Profesionālās kultūrizglītības sistēmu valstī veido:

- 147 pašvaldību dibinātas izglītības iestādes, kas īsteno profesionālās ievirzes mūzikas, mākslas vai dejas programmas,
- 4 privātās izglītības iestādes, kas īsteno profesionālās ievirzes mūzikas, mākslas vai dejas programmas,
- 14 valsts dibinātas profesionālās vidējās kultūrizglītības iestādes,
- pašvaldību dibinātas profesionālās vidējās kultūrizglītības iestādes,
- 3 valsts dibinātas mākslu augstskolas.

Saskaņā ar KM un pašvaldību informāciju, uz 29.01.2014. Latvijā ir 156 profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas skolas, 17 profesionālās vidējās kultūrizglītības iestādes un četras augstākās kultūrizglītības iestādes – Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija, Latvijas Mākslas akadēmija, Latvijas Kultūras akadēmija un LKA Latvijas Kultūras koledža.

Kultūrizglītības iestāžu objektu datu bāzē ir iekļauti **180 objekti**, pievienojot Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiāli Rēzeknē, plānoto Latvijas Mākslas akadēmijas filiāli Kuldīgā un mūzikas un mākslas iestāžu filiāles.

Kultūrizglītības iestāžu iedalījums teritoriālā izvietojuma attēlošanai pārskata kartēs ir veidots saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1035 „Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes mākslas, mūzikas un dejas izglītības programmas" noteiktajām profesionālās ievirzes izglītības programmu grupām (skat. 9.tab.). Augstskolas, saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 25.septembra noteikumiem Nr.668 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi", ir iekļautas mākslas studiju virzienā.

10.tab. ***Kultūrizglītības iestāžu iedalījums attēlošanai kartē (10.att.)***

Apzīmējums kartē	*Profesionālās ievirzes izglītības programmu grupa*
Mākslas skola	Vizuāli plastiskās mākslas programma, īstenojama līdztekus vispārējās pamatizglītības programmai
Mākslas vidusskola	Vizuāli plastiskās mākslas programma, īstenojama līdztekus vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvei
Mūzikas skola	Mūzikas un skatuves mākslas (mūzikas) programma, īstenojama līdztekus pamatizglītības pirmā posma programmai; Mūzikas un skatuves mākslas (mūzikas) programma, īstenojama līdztekus vispārējās pamatizglītības programmai

Apzīmējums kartē	*Profesionālās ievirzes izglītības programmu grupa*
Mūzikas vidusskola	Mūzikas un skatuves mākslas (mūzikas) programma, īstenojama līdztekus vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvei
Deju vidusskola	Mūzikas un skatuves mākslas (dejas) programma, īstenojama līdztekus vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvei
Kultūrizglītības augstskola vai koledža, vai tās struktūrvienība	Mākslas studiju virziens (ietverot bakalaura, profesionālā bakalaura, maģistra un doktoru studiju programmas)

Mākslas vidusskolas ir Daugavpilī, Liepājā, Rēzeknē, Rīgā (2) un Valmierā (kopā 6). Mūzikas vidusskolas ir Cēsīs, Daugavpilī, Jūrmalā, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē, Rīgā (3) un Ventspilī (kopā 10). **No republikas pilsētām tikai Jēkabpilī nav nevienas profesionālās vidējās kultūrizglītības vidusskolas**. Jēkabpilī ir tikai mākslas un mūzikas skolas.

Kultūrizglītības iestādes, kur ir pārstāvēts arī dejas novirziens, ir tikai 11 (Amatas, Dundagas, Kandavas, Kārsavas, Krāslavas, Krimuldas, Saldus un Zilupes novados un Rīgā. Rīgā ir profesionālās vidējās kultūrizglītības vidusskola ar deju novirzienu – Rīgas horeogrāfijas vidusskola.

Saskaņā ar Latvijas nacionālā kultūras centra (tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku kultūrizglītības jomā) informāciju, **valsts kultūrizglītības iestādes** jeb Kultūras ministrijas dibinātās profesionālās ievirzes un profesionālās izglītības iestādes atrodas sešās republikas pilsētās un Cēsīs:

1. Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija,
2. Latvijas Mākslas akadēmija,
3. Latvijas Kultūras akadēmija un LKA Latvijas Kultūras koledža,
4. Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola,
5. Jāzepa Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskola,
6. Daugavpils Mūzikas vidusskola,
7. Jelgavas Mūzikas vidusskola,
8. Ventspils Mūzikas vidusskola,
9. Rīgas Doma kora skola,
10. Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola,
11. Liepājas Dizaina un mākslas vidusskola,
12. Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola,
13. Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola,
14. Rīgas dizaina un mākslas vidusskola,
15. Rīgas Horeogrāfijas vidusskola.

Par valsts līdzekļiem valsts nodrošina valsts dibināto kultūrizglītības iestāžu darbību (darba algas izmaksas, ēku uzturēšana). Pārējās ir pašvaldību un privātās kultūrizglītības iestādes. Pašvaldību kultūrizglītības iestādes dibina un to darbību nodrošina pašvaldība, valsts nodrošina mērķdotāciju profesionālās ievirzes pedagogu atalgojumam.

Akreditētās profesionālās ievirzes mūzikas, mākslas un dejas izglītības programmās pašvaldību dibinātās un juridisku personu dibinātās izglītības iestādēs 2013./2014.mācību gadu uzsāka 23 711 audzēkņi. Valsts budžeta dotācija kopumā 8 686 363 LVL piešķirta 92% no tiem jeb 21 866 audzēkņu izglītošanai.[7]

[7] Latvijas nacionālā kultūras centra gada publiskais pārskats - 2013

11.att. ***Kultūrizglītības iestādes***

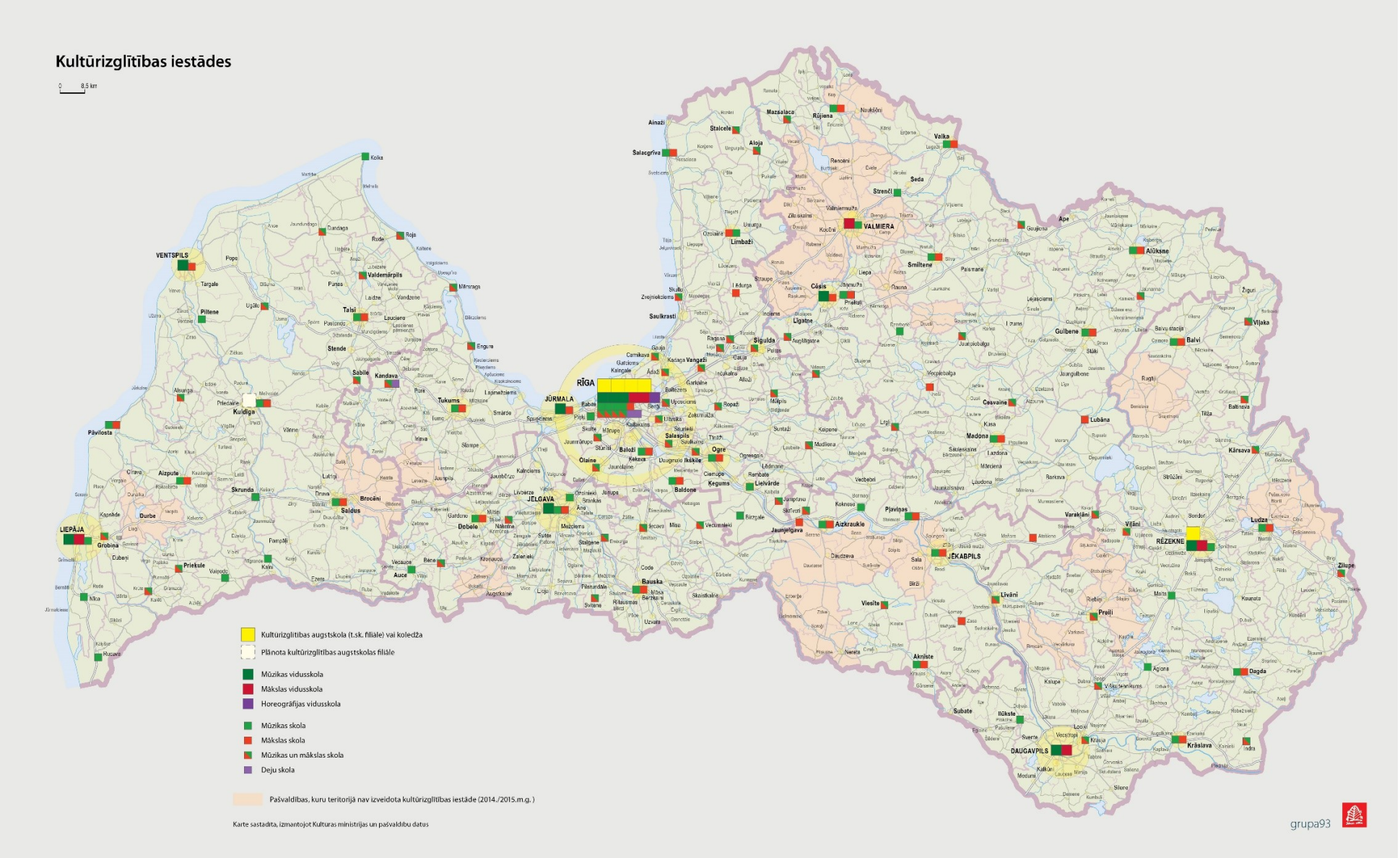

Dati: KM un pašvaldības

Valsts budžeta dotācijas 2014.gadā, saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 27.decembra noteikumiem Nr. 1035 „Kārtība, kādā valsts finansē profesionālās ievirzes mākslas, mūzikas un dejas izglītības programmas", saņem četras **privāto dibinātāju** izglītības iestādes profesionālās ievirzes izglītības programmu finansēšanai:

- Zanes Ludboržas mūzikas skola;
- Privātā mūzikas skola "BJMK Rokskola";
- A.Daņiļeviča deju skola;
- Veizāna deju skola.

Kopā valsts finansē 323 audzēkņu privāto dibinātāju izglītības iestāžu profesionālās ievirzes izglītību un 17,53 pedagoģiskās likmes.

Kultūrizglītības iestāžu teritoriālais izvietojums atbilstoši apdzīvojumam ir svarīgs, tā kā **kultūrizglītības iestāžu darbība ir cieši saistīta ar vietējiem skolas vecuma bērniem**. Kultūrizglītības iestādes ir izveidotas 97 pašvaldībās (skat. 10.att.). Vēl piecās pašvaldībās ir izveidotas kultūrizglītības iestāžu struktūrvienības. Pārējās 17 pašvaldībās kultūrizglītības pakalpojumi parasti ir pieejami sadarbībā ar kaimiņu pašvaldībām.

Precizējot KM datus par 2013./2014.m.g., redzams, ka 2014./2015.m.g. ir uzsākušas darbību trīs jaunas kultūrizglītības iestādes - Carnikavas Mūzikas un mākslas skola, Ikšķiles Mūzikas un mākslas skola, Kandavas Deju skola.

11.tab. ***Kultūrizglītības pakalpojumu pieejamība pašvaldībās, kurās nav kultūrizglītības iestāžu***

Pašvaldība	Izglītības iestāde vai tās struktūrvienība
Aknīstes nov.	Aknīstes novadā ir izveidotas: • Jēkabpils mākslas skolas Aknīstes mācību klase; • Jēkabpils Arvīda Žilinska mūzikas skolas Aknīstes filiāle
Beverīnas nov.	*Pieņēmums, ka Beverīnas novada bērni apmeklē Valmieras mākslas vidusskolu un Valmieras mūzikas skolu*
Brocēnu nov.	Brocēnu novada bērni mācās Saldus mākslas skolā (23 audzēkņi 2012./13.m.g.) [8]
Burtnieku nov.	*Pieņēmums, ka Burtnieku novada bērni apmeklē Valmieras mākslas vidusskolu un Valmieras mūzikas skolu*
Carnikavas nov.	Carnikavas Mūzikas un mākslas skola
Ciblas nov.	*Pieņēmums, ka Ciblas novada bērni apmeklē Valmieras mākslas vidusskolu un Valmieras mūzikas skolu*
Durbes nov.	Kopš 2001.gada pie Ata Kronvalda Durbes vidusskolas darbojas Durbes novada domes Mūzikas studija[9] (nav VIIS akreditēto skolu sarakstā)
Ikšķiles nov.	2014.gadā izveidota Ikšķiles Mūzikas un mākslas skola, kura piedāvā profesionālās ievirzes programmas un interešu izglītības programmas. *2014./2015. mācību* gadā profesionālās ievirzes programmās mācījās 139 audzēkņi. Skolā strādā 18 pedagogi – 5 mākslā un 13 mūzikā, 4 saimnieciskie darbinieki, 2 administratīvie darbinieki.
Jaunjelgavas nov.	Darbojas Aizkraukles mākslas skolas Jaunjelgavas mākslas klase[10] (pastāv kopš 1993.gada).
Jaunpils nov.	*Pieņēmums, ka Jaunpils novada bērni apmeklē Tukuma Mūzikas skolu un Tukuma mākslas skolu.*
Jēkabpils nov.	Jēkabpils mākslas skola Zasas filiāle[11]

[8] Saldus mākslas skolas pašvērtējuma ziņojums par 2012.g.
[9] Durbes novada pašvaldība,
[10] Aizkraukles mākslas skola (http://www.aizmakslasskola.lv)
[11] Jēkabpils mākslas skola mājas lapa

Pašvaldība	Izglītības iestāde vai tās struktūrvienība
Kocēnu nov.	*Pieņēmums, ka Kocēnu novada bērni apmeklē Valmieras Mūzikas skolu un Valmieras Mākslas vidusskolu*
Krustpils nov.	Jēkabpils mākslas skolas Atašienes filiāle[12]
Naukšēnu nov.	*Pieņēmums, ka Naukšēnu novada bērni apmeklē Rūjienas Mūzikas skolu un Rūjienas Mākslas skolu.*
Neretas nov.	*Pieņēmums, ka Neretas novada bērni apmeklē Viesītes mūzikas un mākslas skolu, Vecumnieku mūzikas un mākslas skolu*.
Pārgaujas nov.	*Pieņēmums, ka Pārgaujas novada bērni apmeklē Cēsu pilsētas Mākslas skolu un Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolu*.
Priekuļu nov.	Cēsu pilsētas Mākslas skolas Priekuļu filiāle[13]
Raunas nov.	*Pieņēmums, ka Raunas novada bērni apmeklē Cēsu pilsētas Mākslas skolu un Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolu*
Riebiņu nov.	*Pieņēmums, ka Riebiņu novada bērni apmeklē Preiļu mūzikas un mākslas skolu.*
Rucavas nov.	Nīcas mūzikas skolas Rucavas filiāle
Rugāju nov.	*Pieņēmums, ka Rugāju novada bērni apmeklē Balvu mākslas skolu un Balvu mūzikas skolu*
Salas nov.	Salas novada *bērni apmeklē Arvīda Žilinska Jēkabpils mūzikas skolu un Jēkabpils Mākslas skolu*[14]
Tērvetes nov.	*Pieņēmums, ka Tērvetes novada bērni apmeklē Dobeles mākslas skolu un Dobeles mūzikas skolu*
Vārkavas nov.	*Pieņēmums, ka Vārkavas novada bērni apmeklē Dobeles mākslas skolu un Dobeles mūzikas skolu*

Dati pēc pašvaldību ziņām uz 2014./2015.m.g.

Analizējot audzēkņu skaitu pašvaldību griezumā, nav ņemts vērā, ka viens audzēknis vienlaikus var būt gan mākslas, gan mūzikas, gan deju novirziena iestādes audzēknis, bet ir pieņemts, ka **audzēknis ir kultūrizglītības iestādes pakalpojuma saņēmējs**. Saskaņā ar KM informāciju, **audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs pieaug** (skat. 11.tabulu).

12.tab. ***Studējošo un audzēkņu skaita pieaugums kultūrizglītības iestādēs (% no iepriekšējā gada)***

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kultūrizglītības augstskolas un koledža*	121	100	104	100	109	103	104	100
Profesionālās vidējās izglītības iestādes	105	102	100	101	98	99	95	97
Profesionālās ievirzes izglītības iestādes	100	102	101	101	101	104	101	102

Dati: KM, Latvijas Nacionālais kultūras centrs

* Līdz 2004.gadam pašreizējā Latvijas Kultūras koledža bija profesionālās vidējās izglītības iestādes statusā

Gandrīz 30 tūkstošiem bērnu un jauniešu Latvijā ir pieejamas kvalitatīvas brīvā laika izmantošanas un izglītošanas iespējas. Kopā Latvijā 2013./2014.m.g. sākumā kultūrizglītības iestādēs bez augstskolām ir 29955 audzēkņi un 4102 pedagogi (pārējais personāls – gandrīz tūkstotis). **Salīdzinot ar 2009.gadu, audzēkņu skaits ir audzis par gandrīz pieciem tūkstošiem jeb 17%**.

Astoņās pašvaldībās kultūrizglītības iestāžu audzēkņu skaits ir lielāks par 500 – Ādažu un Ogres novados, Ventspils, Daugavpils, Jelgavas, Jūrmalas, Liepājas un Rīgas pilsētās. (skat. tabulu 1.pielikumā un 12.att.).

[12] Jēkabpils mākslas skola mājas lapa
[13] Cēsu mākslas skolas mājas lapa
[14] Saskaņā ar Salas novada pašvaldības informāciju

12.att. ***Audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs republikas pilsētu un novadu griezumā***

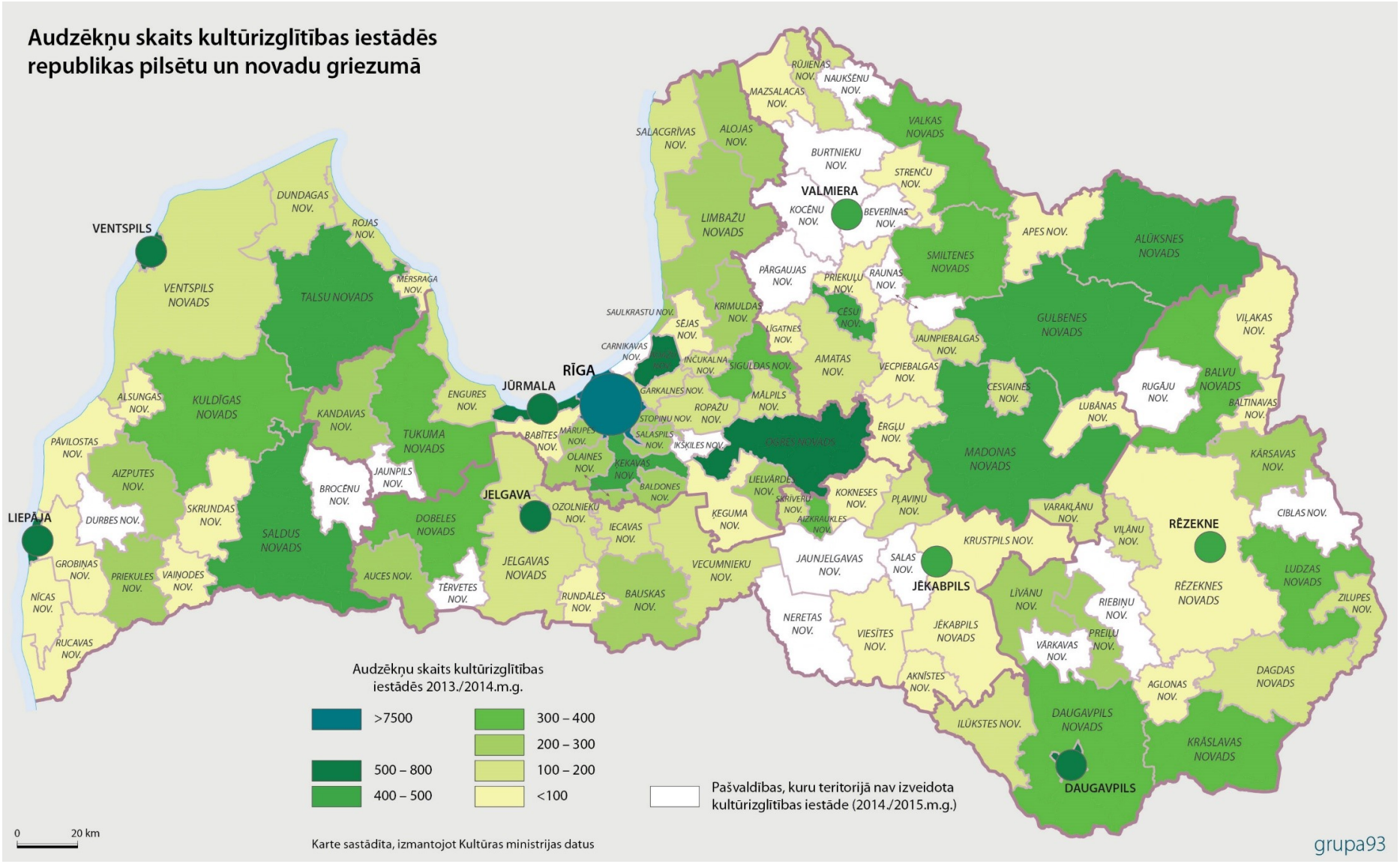

Dati: KM

Lai arī nav iespējams analizēt kultūrizglītības audzēkņu skaitu (unikālo personu) pret bērnu un jauniešu skaitu novadā, tā kā viena novada kultūrizglītības iestādi apmeklē arī apkārtējo pašvaldību bērni, kopējam priekšstatam ir piedāvāts apkopojums novadu un republikas pilsētu griezumā (skat. 2.pielikumu). **Iezīmējas tendence – jo mazāka pēc iedzīvotāju skaita pašvaldība, jo vairāk bērnu iesaistās kultūrizglītības pasākumos**. Piemēram, tādās pašvaldībās kā Alsungas, Baltinavas, Cesvaines, Jaunpiebalgas, Kārsavas, Krimuldas, Mērsraga, Saulkrastu un Varakļānu novadi, kultūrizglītības audzēkņu skaits veido 30% un vairāk no iedzīvotāju skaita līdz darbspējas vecumam.

Audzēkņi no pašvaldībām, kurās nav kultūrizglītības iestāžu, apmeklē apkārtējās pašvaldībās esošās mūzikas un mākslas skolas vai šo skolu filiāles savā pašvaldībā (10.tab.). Neērtības rada laiks un attālums līdz skolai. Tomēr vēl būtiskāki aspekti ir gaidīšanas laiks līdz sabiedriskajam transportam un lielāka bērnu slodze jeb ilgāka „mācību diena", ko sastāda ceļš līdz vispārējās izglītības iestādei, laiks izglītības iestādē, laiks līdz kultūrizglītības iestādei, laiks līdz mājām, kā arī laiks mājas darbu pildīšanai.

Var prognozēt, ka **kultūrizglītības iestādes attīstīsies saistībā ar vispārējās izglītības iestāžu tīklu**, to papildinot. 14.attēlā kultūrizglītības iestādes ir savietotas ar vidusskolu perspektīvo tīklu un sasniedzamību. Jāņem vērā, ka tas ir priekšlikums pamatskolu un vidusskolu perspektīvajam tīklam, kurā „perspektīvās vidusskolas" ir noteiktas saskaņā ar IZM kritērijiem. Var pieņemt, ka daļā pašvaldību, kur pašlaik pastāv vairākas vidusskolas, nākotnē novadu centros tiks veidota viena, kritērijiem atbilstoša vidusskola un novada centram atbilstošs kultūrizglītības piedāvājums, piemēram Vecumnieku novadā.

Mākslas, mūzikas un deju pedagogi ir „vērtīgs" kvalificētu cilvēku resurss pašvaldībā, tā kā profesionālās ievirzes izglītības iestādē pedagogam nepieciešama gan attiecīgā profesionālā izglītība, gan pedagoģiskā izglītība, it īpaši lauku pašvaldībās kultūrizglītības iestāžu pedagogi piedalās vietējo sabiedrisko aktivitāšu organizēšanā un kultūrvides veidošanā. Nozīmīgākā daļa šo resursu ir koncentrēti kultūrizglītības vidusskolās. Kultūrizglītības vidusskolas reģionos koncentrē arī metodisko atbalstu reģiona mākslas un mūzikas izglītības iestādēm.

3.pielikuma tabulā ir analizētas pašvaldības pēc profesionālās ievirzes izglītības iestāžu pedagogu skaita. Lielāks pedagoģisko darbinieku skaits liecina arī par kultūrizglītības daudzveidīgāku piedāvājumu, tā kā lielākoties pedagogi īsteno atsevišķu izglītības programmu.

Analizējot kultūrizglītības iestāžu pedagoģisko darbinieku nodrošinājumu, **jāņem vērā kultūrizglītības mācību metožu specifika, īpaši mūzikas instrumentu apguves nodaļās, kur apmācības notiek 1: 1 (audzēknis un pedagogs)**. **Latvijā vidēji septiņi audzēkņi ir uz vienu mākslas, mūzikas un dejas pedagoģisko darbinieku.**

Tieši **no Rīgas attālajos novados ir augstāks audzēkņu skaits uz 1 pedagogu**. Dagdas novadā 16 audzēkņi uz vienu pedagogu, Alsungas, Valkas un Kuldīgas novados – 14 un Krāslavas, Kandavas, Smiltenes, Amatas un Rēzeknes novados – 13 audzēkņi uz vienu pedagogu. Republikas pilsētās audzēkņu skaits ir mazāks.

13.tab. ***Audzēkņi un pedagogi kultūrizglītības iestādēs 2013./2014.m.g. republikas pilsētās***

Republikas pilsēta	Kultūrizglītības iestāžu skaits pašvaldībā	Audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs (kopā)	Pedagoģisko darbinieku skaits (kopā)	Audzēkņu skaits uz 1 kultūrizglītības pedagogu
Jēkabpils	2	474	45	11
Jūrmala	2	677	89	8
Daugavpils	2	672	91	7
Valmiera	2	487	69	7
Jelgava	3	688	99	7

Republikas pilsēta	Kultūrizglītības iestāžu skaits pašvaldībā	Audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs (kopā)	Pedagoģisko darbinieku skaits (kopā)	Audzēkņu skaits uz 1 kultūrizglītības pedagogu
Rīga	21	7674	1356	6
Ventspils	2	531	100	5
Rēzekne	3	424	105	4
Liepāja	3	726	186	4

Dati: KM

Kā secināts šī Izvērtējuma pirmajā daļā „Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognozes", skolas vecuma bērnu kopskaits ir būtiski samazinājies iepriekšējos gados. Gandrīz divas reizes skolas vecuma bērnu kopskaits ir samazinājies no 2000.gada (416,8 tūkst.) līdz 2013.gadam (221,8 tūkst.), bet nav sagaidāma tālāka strauja lejupslīde (skat. attēlu). Līdz 2020.gadam prognozējams, ka bērnu kopskaits nedaudz pieaugs – par 3,7 tūkstošiem jeb palielināsies līdz 225,5 tūkstošiem un līdz 2030.gadam sagaidāms neliels kritums līdz 212 tūkstošiem. **Balstoties uz skolas vecuma bērnu skaita prognozi, nav pamata kultūrizglītības iestāžu tīkla teritoriālā izvietojuma būtiskām izmaiņām**. **Korekcijas var ieviest iedzīvotāju pārcelšanās uz dzīvi pilsētās. Mākslas un mūzikas skolas esamība pašvaldībās tiek uzskatīta par resursu, kas ceļ vietas prestižu**.

13.att. ***Skolas vecuma bērnu (7–18 gadi) skaita dinamika kopš 1994. gada un prognoze līdz 2030.gadam, tūkstošos***

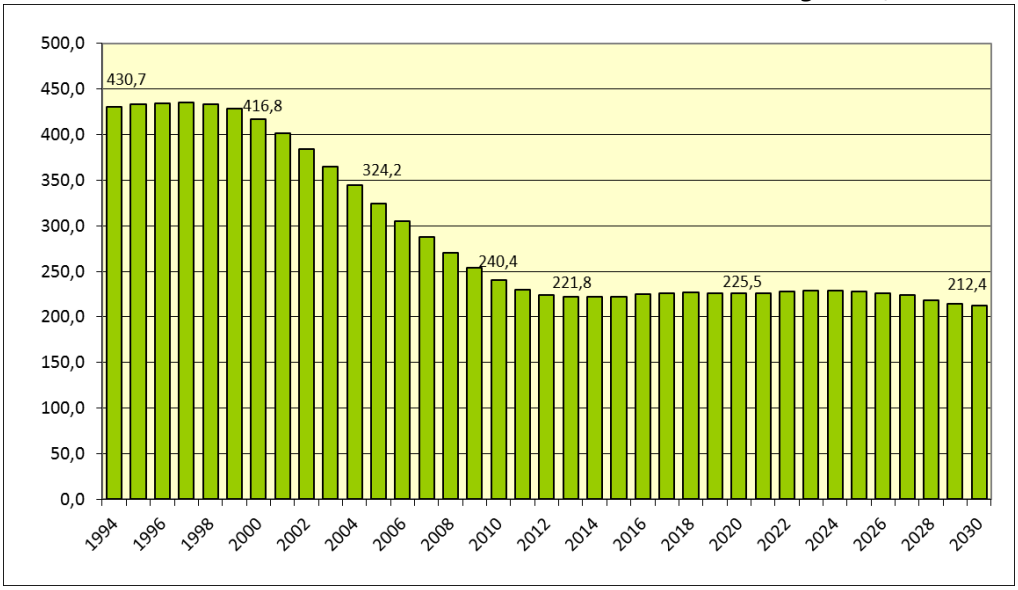

Dati: „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam" 1.atskaite „Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognozes" (38.att.)

Kultūras ministrija līdz 2020.gadam ir paredzējusi izveidot sešus kultūrizglītības kompetences centrus – divi no tiem (dizaina un skatuves mākslas) tiek veidoti Rīgā, divi Kurzemē – Liepājā un Ventspilī, kā arī pa vienam Vidzemē (Cēsīs) un Latgalē (Rēzeknē). Kompetences centri nodrošinās izcilību veidošanos profesionālās vidējās kultūrizglītības posmā.[15]

Uz Izvērtējuma iesniegšanas brīdi tupinās diskusijas par Kultūras ministrijas padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepciju. Ministru kabineta 2015.gada 5.janvāra sēdē ar mērķi optimizēt profesionālās vidējās kultūrizglītības sistēmu, kā arī nodrošināt mūsdienīgu mācību vidi un izglītības satura kvalitāti tika virzīts un izskatīts Kultūras ministrijas priekšlikums par sešu Profesionālās izglītības kompetences centru izveidi (Rīgas Nacionālā Mākslas skola (apvienojot Rīgas Doma Kora skolu ar Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskolu), Rīgas Dizaina un mākslas

[15] Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam. Radošā Latvija

vidusskola un Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskola, Ventspils Mūzikas vidusskola, Liepājas Dizaina un mākslas vidusskola un Rēzeknes Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola), par nacionālās nozīmes profesionālās mākslas un mūzikas vidusskolas statusu piešķiršanu piecām vidusskolām (Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolai, Jāzepa Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskolai, Rīgas horeogrāfijas vidusskolai, Jelgavas mūzikas vidusskolai un Daugavpils mūzikas vidusskolai) un divām pašvaldību mākslas un mūzikas vidusskolā, kurām ir potenciāls kļūt par PIKC (Valmieras mākslas vidusskolai un Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskolai „Saules skola").

14.att. ***KM priekšlikums KM padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstībai. Karte pēc PIKC izveidošanas***

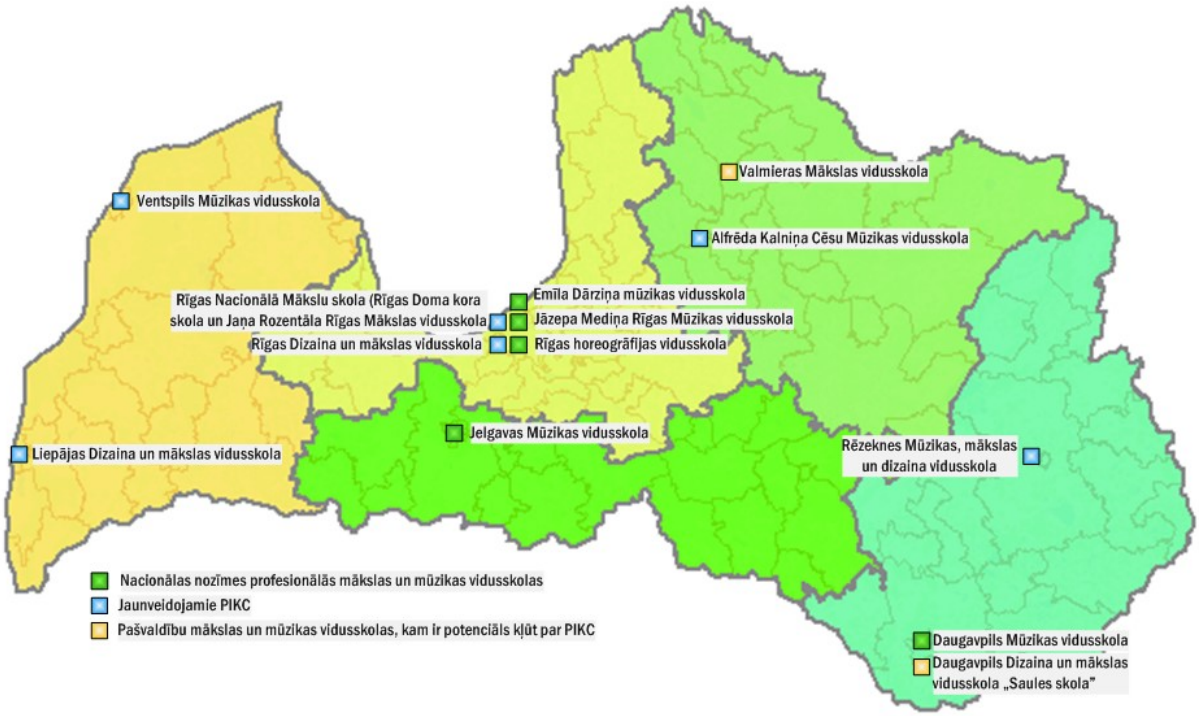

Dati: Kultūras ministrijas padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepcijai 2.pielikums (http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2014-02-05&dateTo=2015-02-05&text=kult%C5%ABrizgl%C4%ABt%C4%ABbas+iest%C4%81%C5%BEu+att%C4%ABst%C4%ABbas+koncepcija+&org=0&area=0&type=0)

Secinājumi un priekšlikumi

- Saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija", kultūrizglītības iestāžu uzdevums ir veicināt ikviena cilvēka personisko izaugsmi, izglītošanos un radošā potenciāla atraisīšanu, kā arī iespējami plašākas auditorijas līdzdalību kultūras procesos.
- Kultūrizglītības iestāžu darbība ir cieši saistīta ar vietējiem iedzīvotājiem, īpaši ar skolas vecuma bērniem. Jo mazāka pēc iedzīvotāju skaita ir pašvaldība, jo procentuāli vairāk pakalpojumu saņēmēju iesaistās kultūrizglītībā.
- Kultūrizglītības iestādes, līdzīgi kā vispārējās izglītības iestādes, veido ap sevi arī sabiedrisko aktivitāšu un cilvēku resursu kodolu, dod ieguldījumu vietas nemateriālā mantojuma saglabāšanā un dziesmu svētku procesa nodrošināšanā.
- Lauku teritorijās, kur bērniem ir ierobežotākas iespējas sevi daudzveidīgi attīstīt un pašapliecināt, kultūrizglītības iestādes, kas rīko koncertus, izstādes un pasākumus, līdzīgi kā vispārējās izglītības iestādes, veido ap sevi arī sabiedrisko aktivitāšu un cilvēku resursu kodolu.
- Pateicoties kultūrizglītības iestāžu tīklam, gandrīz 30 tūkstošiem bērnu un jauniešu visā Latvijā ir pieejamas kvalitatīvas brīvā laika izmantošanas un izglītošanas iespējas (97 pašvaldībās ir vismaz viena – mūzikas, vai mākslas, vai dejas skola).
- Lai gan Latvijas iedzīvotāju kopējais skaits ir samazinājies, audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs pieaug (pēdējo piecu gadu laikā – no 2009.-2013..g. pieaudzis par pieciem tūkstošiem jeb 17%). Tas

liecina gan par veiksmīgu kultūrizglītības politikas realizāciju, gan par izglītības un radošuma nozīmīguma palielināšanos sabiedrībā.

- Nav novērojama tendence, ka no Rīgas attālākajos vai tikai mazajos novados ir mazāk audzēkņu un mazāk audzēkņu uz vienu profesionālās ievirzes pedagogu. Jāņem vērā arī kultūrizglītības mācību metožu specifika, īpaši mūzikas instrumentu apguves nodaļās, kur apmācības notiek 1: 1 (audzēknis un pedagogs).
- Mākslas, mūzikas un deju pedagogi ir „vērtīgs" kvalificētu cilvēku resurss pašvaldībā, tā kā profesionālās ievirzes izglītības iestādē pedagogam nepieciešama gan attiecīgā profesionālā izglītība, gan pedagoģiskā izglītība, it īpaši lauku pašvaldībās kultūrizglītības iestāžu pedagogi piedalās vietējo sabiedrisko aktivitāšu organizēšanā un kultūrvides veidošanā.
- Pašvaldības, kurās nav kultūrizglītības iestāžu vai to struktūrvienību, skaits ir neliels (17) un tās atrodas tuvu republikas vai reģiona nozīmes pilsētām, kur ir pieejami daudzveidīgi profesionālās ievirzes un interešu izglītības pakalpojumi. Tomēr kultūrizglītības iestāžu izveide atsevišķās pašvaldībās ir pamatota, lai uzlabotu kultūrizglītības iestāžu sasniedzamību, piemēram, Tērvetes, Jaunpils u.c. novados, kā arī lai īstenotu Kultūras pamatnostādnes 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija" (16.att.). Vienīgā republikas pilsēta, kurai nav ne mākslas, ne mūzikas profesionālās vidējās izglītības pakalpojumu, ir Jēkabpils. Arī jaunā Kultūras ministrijas padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepcija neparedz uzlabojumus attiecība uz Jēkabpili. Profesionālās vidējās kultūrizglītības pakalpojums būtu jānodrošina arī atbilstoši Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija" definētajam minimālajam pakalpojumu grozam nacionālās attīstības centros. Starptautiska līmeņa centros – Rīgā, Liepājā, Daugavpilī un Ventspilī var tikt attīstīts arī augstākās profesionālās izglītības pakalpojums.
- Pašvaldības var piedāvāt arī augstāka līmeņa kultūrizglītības pakalpojumus, kā tas ir definēts Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija" minimālajā pakalpojumu grozā. Piemēram, Kuldīgā, kas ir reģionālas nozīmes attīstības centrs, ir plānots atvērt Latvijas Mākslas akadēmijas filiāli saistītu ar Latvijas radošo industriju un dizaina nozares attīstību, nākotnē pieļaujot iespēju attīstīt arī maģistra studiju piedāvājumu.

15.att. ***Kultūrizglītības iestādes un perspektīvais vidusskolu tīkls***

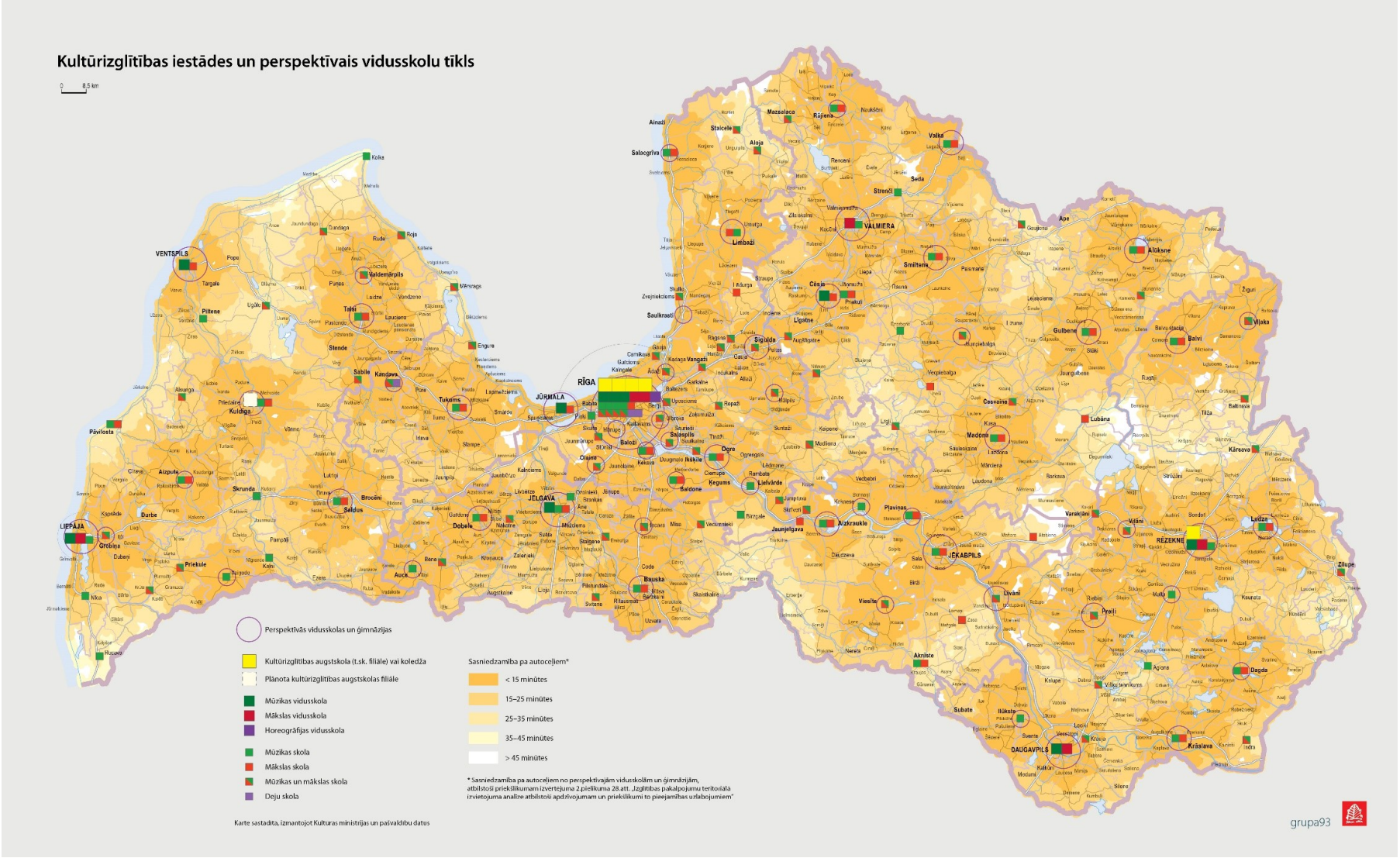

Dati: KM dati par kultūrizglītības iestādēm un šī Izvērtējuma 2.pielikums „Izglītības pakalpojumu teritoriālā izvietojuma analīze atbilstoši apdzīvojumam (28. att.)

16.att. ***Priekšlikums kultūrizglītības pakalpojumu attīstībai***

Dati: KM dati par kultūrizglītības iestādēm 2013.gadā un Izvērtējumā aktualizētā situācija uz 2014.gadu, saskaņā ar pašvaldību datime

5. MUZEJI UN ARHĪVI

Muzejs ir sabiedrībai pieejama izglītojoša un pētniecības institūcija, kuras uzdevums ir atbilstoši muzeja darbības specifikai, vākt, saglabāt un popularizēt sabiedrībā dabas, materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kā arī sekmēt to izmantošanu sabiedrības izglītošanai un attīstībai. Muzeja funkcijas ir šādas:

- materiālās un nemateriālās kultūras un dabas vērtību uzkrāšana, dokumentēšana un saglabāšana;
- muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas pētniecība;
- sabiedrības izglītošana, materiālās un nemateriālās kultūras un dabas vērtību popularizēšana, veidojot ekspozīcijas un izstādes, kā arī izmantojot citus ar muzeja darbību saistītus izglītošanas un popularizēšanas veidus.[16]

Latvijas muzeju nozare ir decentralizēta. Muzejus iedala šādās kategorijās (skat. 16.attēlu)[17,18]:

- valsts muzejs – valsts dibinātie muzeji atrodas gan Kultūras ministrijas, gan citu muzeja profilam atbilstošu ministriju pakļautībā;
- pašvaldības muzejs – to veido un tā darbību nodrošina attiecīgās pašvaldības;
- autonoms muzejs (atvasinātas publisko tiesību juridiskās personas (izņemot pašvaldības) izveidota publiska aģentūra (iestāde) vai šīs publiskās aģentūras (iestādes) struktūrvienība, kuras valdījumā nodots muzeja krājums un kura īsteno šajā likumā noteiktās funkcijas vai valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība vai cita privāto tiesību juridiskā persona, kuras dalībnieks vai dibinātājs ir publisko tiesību juridiskā persona, ja tās īpašumā (valdījumā) ir muzeja krājums un tā īsteno šajā likumā noteiktās funkcijas;
- privāts muzejs nozares stratēģijā iekļaujas, ja tam ir valsts atzīta muzeja statuss, t.i., saņemta akreditēta muzeja apliecība.

Kā arī atsevišķi var izdalīt krātuves un/vai ekspozīcijas, kas vērtējamas, kā iniciatīvas, kas nav akreditēti muzeji, tāpēc Izvērtējumā iekļautie dati var pilnībā neatspoguļot visu informāciju par krātuvēm un/vai ekspozīcijām.

Latvijas kultūrvidi bagātina arī ievērojams skaits neakreditētu privāto muzeju. Ja privāts neakreditēts muzejs darbojas kā biedrība vai uzņēmums, tad tā darbība notiek saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē biedrību vai uzņēmumu darbību. Privāti neakreditēti muzeji var pretendēt uz finansējumu VKKF kārtējos projektu konkursos. Šajā Izvērtējumā nav aplūkoti un analizēti neakreditētie (privātie) muzeji, to izvietojums un apmeklējums. Latvijā darbojas aptuveni 200 privāto muzeju un kolekciju[19].

Kultūras ministrija administratīvi pārrauga tās padotībā esošos astoņus valsts muzejus (un četras filiāles). Kultūras ministrijas funkcionālajā pārraudzībā ir Latvijas muzeju nozare kopumā[20]. Tādējādi muzeju nozares stratēģija nosaka gan Kultūras ministrijas pakļautības iestāžu darbību, gan iezīmē kultūrpolitikas mērķus un uzdevumus, pārraugot to īstenošanu Latvijas muzeju nozarē kopumā (17. att.).

Kopumā Latvijā ir 111 akreditēti muzeji (kā juridiskas personas un to filiāles). **Ārpus Rīgas atrodas 84 muzeji un muzeju filiāles**: Rīgas reģionā - 22; Kurzemē - 12; Latgalē - 16; Vidzemē - 19; Zemgalē - 15 (KM informācija).

Muzeju apmeklējumu skaits pieaug, rēķinot uz 1000 Latvijas iedzīvotājiem. Ja 2007. gadā tas bija 1093,

[16] Muzeju likuma 7.pants
[17] Muzeju likuma 1.pants
[18] Muzeju nozares stratēģija 2014-2020.gadam, projekts
[19] Avots: http://www.la.lv/99-privatie-muzeji-kolekcijas/
[20] Muzeju likuma 3.panta otrā daļa

tad 2013. gadā jau 1321 (+21%)[21] (skat. 18.attēlu).

17.att. ***Muzeju pārvaldības struktūra***

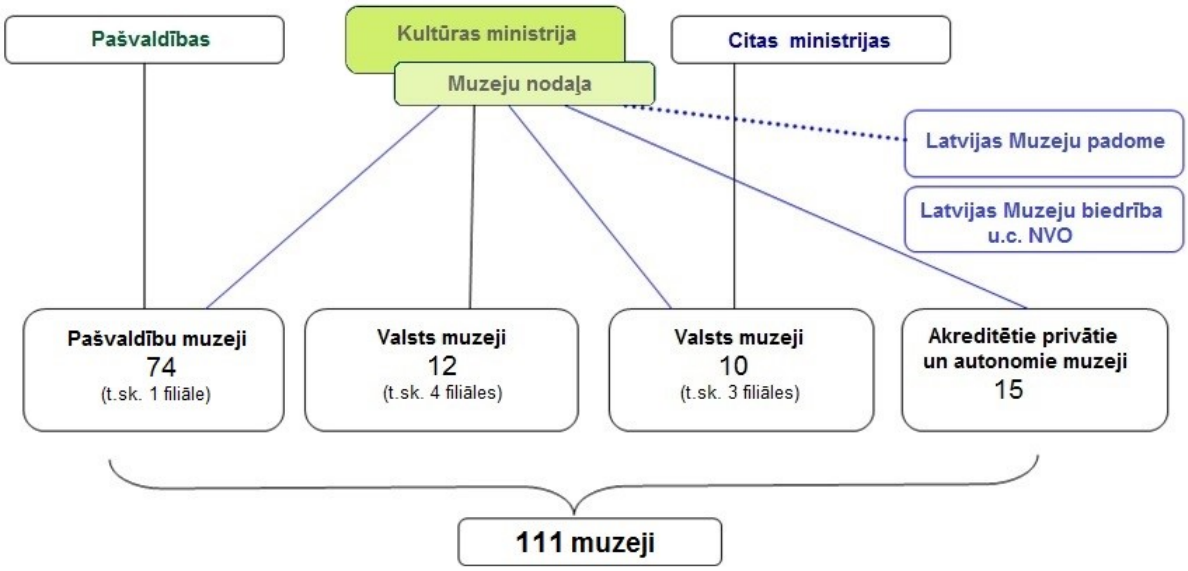

Dati: Muzeju nozares stratēģija 2014-2020.gadam

Attiecībā uz muzeju klasifikāciju, saskaņā ar LDDK datiem, muzeji Latvijā tiek iedalīti astoņos muzeju apakšveidos un atsevišķi tiek izdalītas krātuves un/vai to ekspozīcijas. Muzeju skaits katrā no apakšveidiem ilustrē ekspozīciju skaitu muzejos, kas atbilst apakšveidam (vienā muzejā var būt pārstāvēti vairāki apakšveidi):

- mākslas muzeji – 26,
- vēstures un arheoloģijas muzeji – 75,
- dabas vēstures un dabaszinātņu muzeji – 2,
- zinātnes un tehnoloģiju muzejs – 4 (tai skaitā neakreditēts muzejs Zinātnes centrs "Z(in)oo" Cēsīs),
- etnogrāfijas un antropoloģijas muzeji – 20,
- specializētie muzeji (arī personām veltītie un memoriālie muzeji, tai skaitā 6 muzeji, kas apvienojušies memoriālo muzeju apvienībā) – 58,
- reģionālie muzeji (daudzpusīgi raksturo kādu noteiktu teritoriju) – 40,
- vispārējie muzeji – 2 (tajos LDDK ieskaita Apriķu muzeju un Pāvilostas novadpētniecības muzeju),
- Krātuves un/vai to ekspozīcijas – 31

Savukārt Latvijas Muzeju biedrības mājaslapā, Muzeju katalogā, ir izveidots tematiskais indekss, kas ļauj meklēt muzejus pēc konkrētas tēmas, kam muzejs veltīts, piemēram, jūrniecības, teātra, literatūras, lauksaimniecības, militārās vēstures u.tml. muzejs.

Muzeju iedalījums teritoriālā izvietojuma attēlošanai pārskata kartēs veidots saskaņā ar KM sniegto dalījumu kategorijās – muzeji un krātuves un/vai to ekspozīcijas, dalot tos pa novadiem (skat. 20.attēlu).

Samazinās akreditēto muzeju kā juridisku personu skaits, kas lielākoties skaidrojams ar muzeju reorganizācijas procesiem, kad vai nu vairāki muzeji izveido muzeju apvienību, vai arī muzeji tiek integrēti cita muzeja struktūrā kā struktūrvienības. Muzeju kā atsevišķu fizisku apskates vietu skaitam pēdējos gados drīzāk ir tendence nedaudz pieaugt – kā tas ir redzams 18.att.

[21] Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš un līdzdalība kultūras aktivitātēs 2007-2014: pētījumu dati un statistika, Culturelab, 2014

Valsts muzeji, kas atrodas Kultūras ministrijas padotībā: Latvijas Nacionālais vēstures muzejs, Latvijas Nacionālais mākslas muzejs un tā filiāle R. Sutas un T. Beļcovas muzejs, Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs un tā filiāles, Latvijas Fotogrāfijas muzejs, Ainažu jūrskolas muzejs, Mencendorfa nams, Rundāles pils muzejs, Turaidas muzejrezervāts, Latvijas Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs, Memoriālo muzeju apvienība, Rakstniecības un mūzikas muzejs. Savukārt **citu ministriju padotībā** atrodas sekojoši muzeji: Latvijas Kara muzejs (AM), Latvijas Dabas muzejs (VARAM), Latvijas Sporta muzejs (IZM), P.Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs un tā filiāles: Farmācijas muzejs, J.Prīmaņa Anatomijas muzejs, Prof. A.Bieziņa muzejs (VM), Latvijas Ugunsdzēsības muzejs (IeM); Lauksaimniecības tehnikas muzejs „Kalēji" un K.Ulmaņa piemiņas muzejs „Pikšas" (ZM Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras struktūrvienības).

18.att. ***Muzeju skaita izmaiņas laika posmā no 2003.gada līdz 2013.gadam***

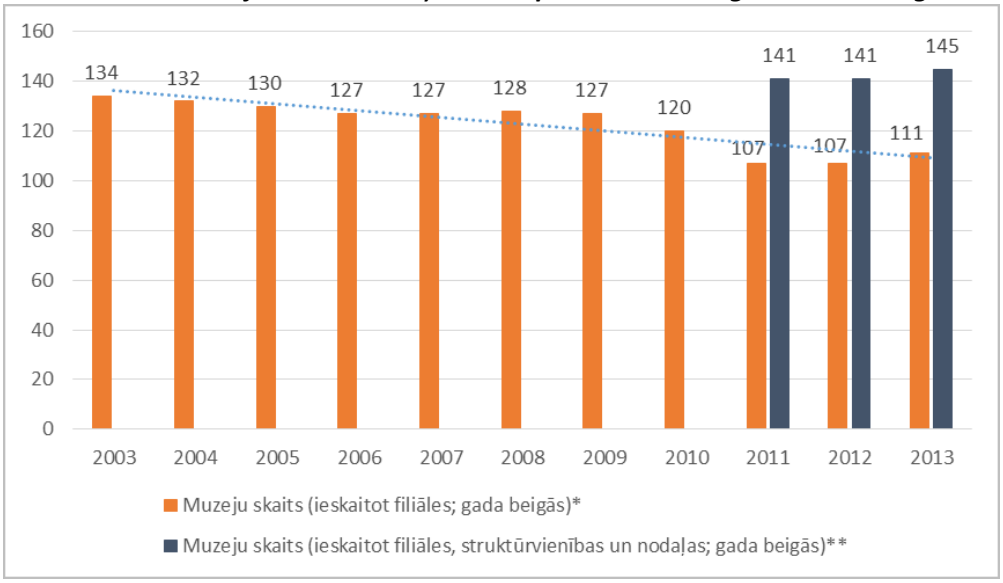

Dati: CSP; KUG05. Muzeji.

* No 1998. gada ieskaitīti arī pilsētu un pagastu muzeji. Akreditēto muzeju un to filiāļu skaits (pastāvīgas juridiskas vienības: netiek pieskaitītas muzeju struktūrvienības, nodaļas, apskates vietas).

** Akreditēto muzeju skaits, ieskaitot filiāles, struktūrvienības un nodaļas – atsevišķas apskates vietas.

Muzeju apmeklējumu skaitam ir tendence pieaugt. Izņēmums ir ekonomiskās krīzes laiks, kad vērojama tendence apmeklējumu skaitam sarukt (2008.-2009.gads) (skat. 19.attēlu). Laika posmā kopš 2003.gada muzeju apmeklējumu skaits pieaudzis par 35%.

19.att. ***Muzeju apmeklējumu skaita izmaiņas laika posmā no 2003.gada līdz 2013.gadam***

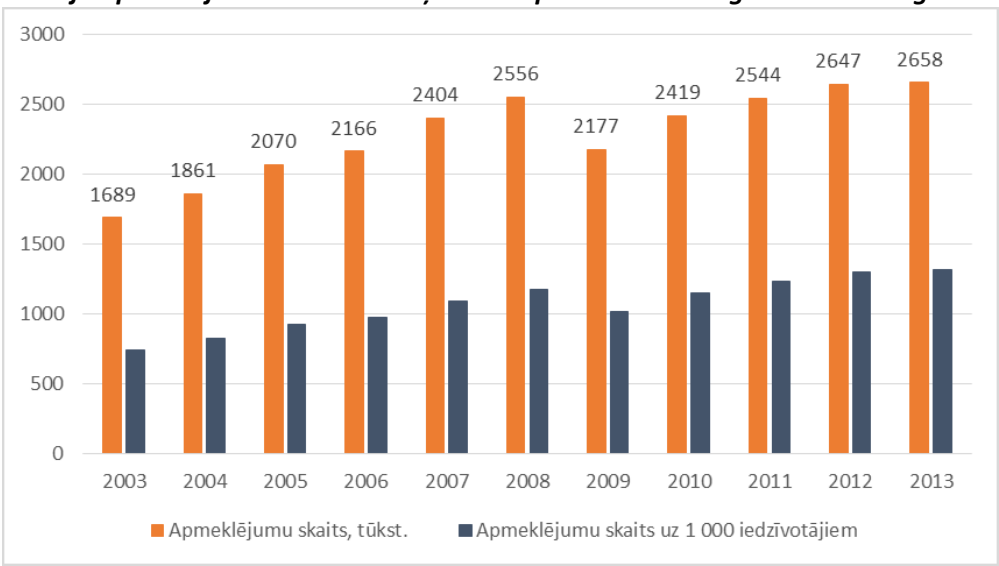

Dati: CSP; KUG05. Muzeji.

20.att. ***Muzeju izvietojums***

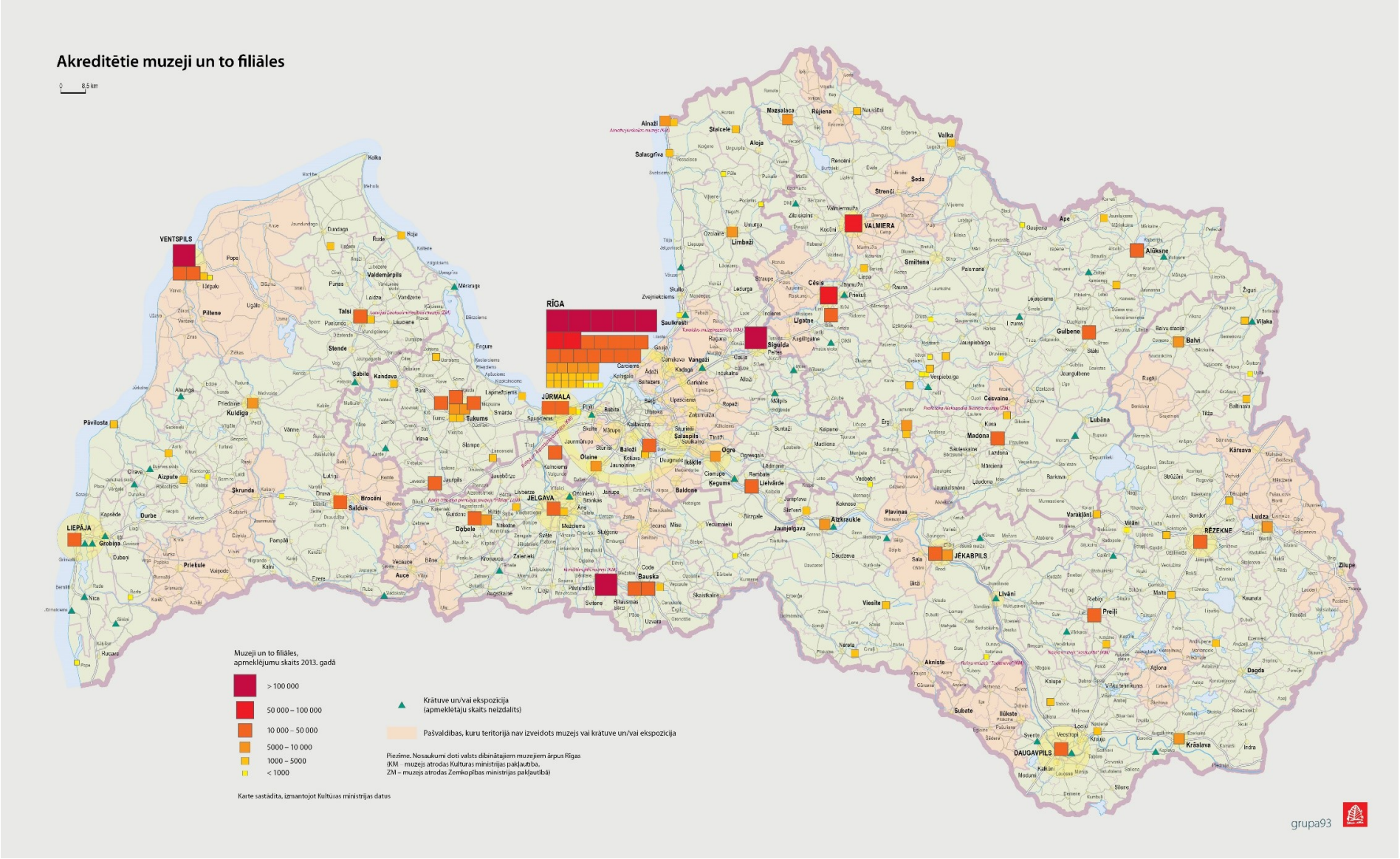

Dati: KM

Muzeji galvenokārt izvietoti pilsētās vai lielās apdzīvotās vietās. Ir arī atsevišķi novadi, kuros nav neviena valsts akreditēta muzeja, tomēr vidēji katrā novadā ir divi muzeji. Ar muzejiem bagātākais novads, kurā nav pilsētu, ir Vecpiebalgas novads, savukārt novadā ar pilsētu, Tukuma novadā ir vislielākais muzeju skaits (20. attēls).

Visvairāk apmeklētie muzeji atrodas pilsētās (skat. 13. tabulu un 20.attēlu), no kurām Ventspils pilsēta izceļas ar lielu muzeju apmeklējuma skaitu (neskaitot Rīgu). Ārpus pilsētām atrodas Latvijā apmeklētākie muzeji – Turaidas muzejrezervāts un Rundāles pils.

13. tabulā ir raksturoti 20 apmeklētākie muzeji Latvijā (ārpus Rīgas), bet 14.tabulā – 20 apmeklētākie muzeji lauku teritorijās. Ārpus pilsētām esošo muzeju apmeklējums visbiežāk ir kategorijā līdz 1000 apmeklētājiem gadā un 1000-5000 apmeklētāji gadā.

14.tab. ***20 apmeklētākie muzeji ārpus Rīgas 2013.gadā***

Nr.	Muzeja nosaukums	Novads/ pilsēta	Muzeja apmeklē-jums	Lekciju skaits	Muzeja darbinieku vadīto ekskursiju skaits muzejā	Muzejpe-dagoģisko programmu norišu skaits	Citu muzeja rīkoto pasākumu skaits
1.	**Turaidas muzejrezervāts**	Siguldas, Krimuldas novadi	232 647	34	411	115	69
2.	**Rundāles pils muzejs**	Rundāles novads	215 199	18	0	0	8
3.	**Piejūras brīvdabas muzejs (Ventspils muzeja struktūrvienība)**	Ventspils	110 246	5	8	91	21
4.	**Cēsu vēstures un mākslas muzejs**	Cēsis	90 704	23	592	107	58
5.	**Valmieras muzejs**	Valmiera	69 104	40	124	227	51
6.	**Liepājas muzejs**	Liepāja	46 356	5	121	125	27
7.	**Ventspils muzejs**	Ventspils	43 332	15	76	135	56
8.	**Bauskas pils muzejs**	Bauska	37 171	10	94	137	28
9.	**Jūrmalas pilsētas muzejs**	Jūrmala	26 700	0	49	3	
10.	**Daugavas muzejs**	Salaspils novads	23 272	3	187	37	5
11.	**Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs**	Daugavpils	23 196	9	219	144	103
12.	**Pētera Upīša piemiņas muzejs**	Dobele	22 000	0	315	18	5
13.	**Bauskas novadpētniecības un mākslas muzejs**	Bauska	20 613	1	16	87	4
14.	**Jaunmoku pils muzejs**	Tukuma novads	19 916	0	264	150	8
15.	**Latgales kultūrvēstures muzejs**	Rēzekne	19 102	5	68	117	78
16.	**Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs**	Madona	18 424	13	301	20	42
17.	**Tukuma muzejs**	Tukums	17 665	30	52	-	13

Nr.	Muzeja nosaukums	Novads/ pilsēta	Muzeja apmeklē-jums	Lekciju skaits	Muzeja darbinieku vadīto ekskursiju skaits muzejā	Muzejpe-dagoģisko programmu norišu skaits	Citu muzeja rīkoto pasākumu skaits
18.	**Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejs**	Preiļi	17 554	0	155	50	22
19.	**Jēkabpils vēstures muzejs**	Jēkabpils	17 480	21	141	192	45
20.	**Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs**	Jelgava	16 839	67	72	26	33

Dati: KM statistikas pārskats par 2013.gadu

Ārpus pilsētām esošajos muzejos liels apmeklētāju daudzums, kā arī izglītojošo pasākumu skaits ir muzejos, kas ir izveidoti Latvijas vēsturē nozīmīgām personām, nozīmīgiem vēstures notikumiem, kā arī muzejos, kas vērtējami kā unikāli Latvijā un Baltijas reģionā, un ir iecienīti lokālā un reģionālā kultūrtūrisma objekti.

15.tab. ***20 aktīvākie muzeji lauku teritorijās, ārpus pilsētām 2013.gadā***

Nr.	Muzeja nosaukums	Novads	Muzeja apmeklē-jums	Muzeja darbinieku vadīto ekskursiju skaits muzejā	Muzej-pedagoģis-ko programm-u norišu skaits	Citu muzeja rīkoto pasākumu skaits
1.	**Turaidas muzejrezervāts**	Siguldas nov.	232 647	411	115	69
2.	**Rundāles pils muzejs**	Rundāles nov.	215 199	0	0	8
3.	**Daugavas muzejs**	Salaspils nov.	23 272	187	37	5
4.	**Jaunmoku pils muzejs**	Tukuma nov.	19 916	264	150	8
5.	**Latvijas Kara muzeja nodaļa "Ziemassvētku kauju muzejs"**	Jelgavas nov.	16 839	72	26	33
6.	**Latvijas Nacionālā vēstures muzeja nodaļa Āraišu arheoloģiskais muzejparks**	Amatas nov.	15 318	-	-	-
7.	**Latvijas Ceļu muzejs**	Engures nov.	12 478	65	6	2
8.	**Jaunpils muzejs**	Jaunpils nov.	11 390	76	117	20
9.	**Rūdolfa Blaumaņa memoriālais muzejs "Braki"**	Ērgļu nov.	9 700	170	95	23
10.	**Kalncempju pagasta Viktora Ķirpa Ates muzejs**	Alūksnes nov.	4 943	31	35	5
11.	**Pastariņa muzejs**	Tukuma nov.	4 697	19	47	10
12.	**Kārļa Ulmaņa piemiņas muzejs "Pikšas"**	Dobeles nov.	4 634	158	-	13
13.	**Andrupenes lauku sēta**	Dagdas nov.	4 534	165	12	12
14.	**Brāļu Jurjānu memoriālais muzejs "Meņģeļi"**	Ērgļu nov.	4 096	158	7	8
15.	**Jāņa Jaunsudrabiņa muzejs "Riekstiņi"**	Neretas nov.	4 003	446	96	26
16.	**Jaunlaicenes muižas muzejs**	Alūksnes nov.	3 773	148	123	26

Nr.	Muzeja nosaukums	Novads	Muzeja apmeklē-jums	Muzeja darbinieku vadīto ekskursiju skaits muzejā	Muzej-pedagoģis ko programm u norišu skaits	Citu muzeja rīkoto pasākumu skaits
17.	**Kārļa Skalbes memoriālais muzejs ''Saulrieti''**	Vecpiebalga s nov.	3 127	303	-	7
18.	**Džūkstes Pasaku muzejs**	Tukuma nov.	3 056	45	1	13
19.	**Raiņa muzejs "Jasmuiža"**	Preiļu nov.	2 936	105	3	13
20.	**Viļa Plūdoņa memoriālais muzejs "Lejenieki"**	Bauskas nov.	2 808	78	11	4

Dati: KM statistikas pārskats par 2013.gadu

Muzeju aktivitāti raksturo tur realizēto pasākumu skaits (lekcijas, vadītās ekskursijās, muzejpedagoģisko programmu norišu skaits, u.c. pasākumi). 2013.gadā 32 muzejos ārpus Rīgas tika novadītas vairāk kā 100 ekskursijas un 28 muzejos ārpus Rīgas ieviestas vairāk kā 50 muzejpedagoģiskās programmas. Muzejpedagoģisko programmu norišu skaits ir ilustrēts 21. attēlā.

Secinājumi un priekšlikumi

- **Muzeju izvietojums valstī ir saistīts ar vietu un muzeja veidu** (memoriālais muzejs, kas ir kāda ievērojama cilvēka dzīves vai darba vieta; specializētie muzeji, kas saistāmi ar kādu vēsturisku notikumu; novadpētniecības muzeji, kas ir konkrētās vietas vēsturisko liecību atainotāji; u.tml.), **nav tiešā veidā saistīti ar apdzīvojumu**.
- Gan novadpētniecības, gan memoriālo muzeju izvietojums ir saistīts ar konkrētā novada pētniecību vai personības piemiņas vietu. Muzeji piesaista apmeklētājus, un tiem ir nozīme kā tūrisma (vietējās ekonomikas) veicinātājam[22]. **Muzeji palīdz vairot vietas tēlu, kultūras atmiņu un vietējo iedzīvotāju pašapziņu. Saistība ar apdzīvojumu muzejiem ir pastarpināta – atkarībā no tā, cik muzejs iesaistās vietējās kultūras un sabiedriskajās aktivitātēs**.
- Izglītības pakalpojumu, tai skaitā muzejpedagoģiskās programmas, piedāvājums muzejos Muzeju nozares stratēģijā 2014. – 2020 (projekts) tiek minēts kā nozīmīgs muzeju pakalpojumu attīstības virziens, kā arī kā **neformālās izglītības daļa, kas papildina formālo izglītību – vispārizglītojošās skolu programmas.**
- Saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija", prioritāro rīcības virzienu ietvaros veicamie uzdevumi un aktivitātes ir atbalstīt tradicionālus un inovatīvus pasākumus ar mērķi piesaistīt kultūras norisēm jaunas auditorijas. Un attiecībā uz muzejiem tas nozīmē attīstīt gan tradicionālus, gan inovatīvus pasākumus ((Muzeju nakts, Kultūras mantojuma dienas, Mākslas dienas, Baltās naktis u.c.), sekmējot kultūras daudzveidības popularizēšanu.
- Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija" identificētas risināmās **problēmas** attiecībā uz kultūrizglītības pakalpojumu pieejamību, secinot, ka esošais kultūras atmiņas institūciju potenciāls netiek pilnībā izmantots, kā arī nav izveidota stabila un ilgtspējīga kultūras un izglītības sektoru sadarbība, kas ļautu ilgtermiņā nodrošināt kultūras institūciju kultūrizglītības piedāvājuma pieejamību formālās izglītības un neformālās izglītības procesā. Pamatnostādnēs tiek norādīts uz nepieciešamību pilnveidot kultūrizglītības jomas piedāvājumu, tai skaitā muzeju piedāvājumu mūžizglītības un izglītības jomā.

[22] Saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija" atrodamo informāciju, piemēram, Cēsu mākslas festivāla laikā tā apmeklētāji līdztekus koncertiem un citiem pasākumiem apmeklē apkārtnes muzejus, pilis, atrakciju parkus un cenšas izmantot visas aktivitāšu iespējas Cēsu apkārtnē.

21.att. ***Muzejos realizētās muzejpedagoģiskās programmas, 2013.gads***

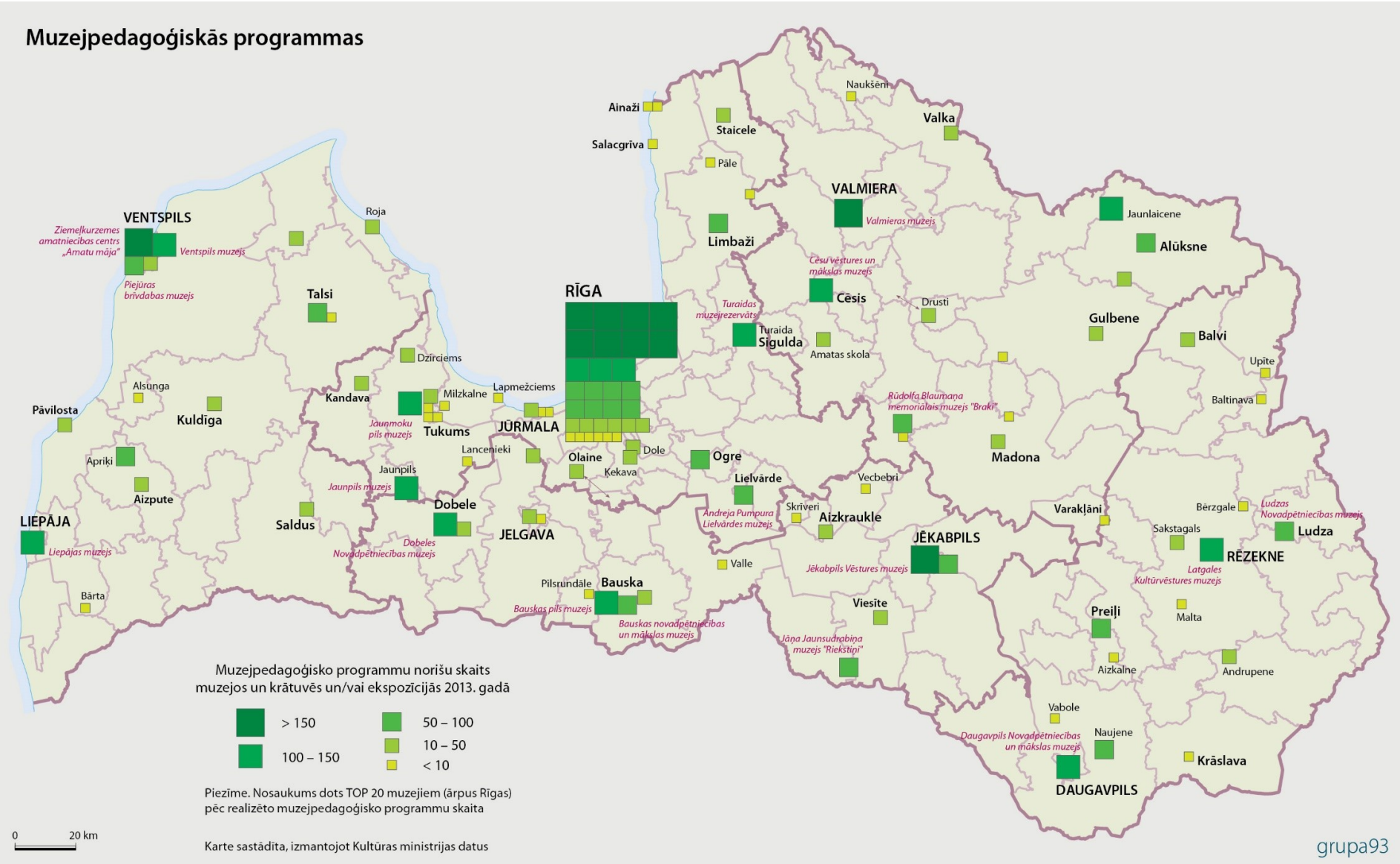

Dai: KM

- Mūžizglītības un izglītības pasākumu realizēšana ir orientēta uz vietējiem iedzīvotājiem, tāpēc pakalpojuma sniegšana ir saistīta ar apdzīvojumu reģionā. Palielinot muzejos piedāvāto pakalpojumu klāstu – mūžizglītības pasākumus pieaugušajiem, izglītības pasākumus, tajā skaitā tematiskās stundas skolēniem, muzeju darbība var tikt paplašināta no piedāvājuma, kas galvenokārt orientēts uz apmeklētājiem tūristiem, uz apmeklētājiem – vietējiem iedzīvotājiem.
- Muzeju nozares stratēģijā 2014.-2020.gadam, saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija", muzeju iesaiste izglītības nodrošināšanā un mūžizglītības veicināšanā ir noteikta kā prioritāte "Radošuma sekmēšana mūžizglītībā". Prioritātei izvirzīts mērķis: „Lai sekmētu sabiedrības pilnveides iespējas visa mūža garumā, kā arī veidotu muzeju nākotnes auditoriju, radīt mūsdienīgus pakalpojumus bērnu, jauniešu un pieaugušo auditorijām." Šī mērķa sasniegšanai noteiktie rīcības virzieni:
  - Muzeju ieguldījums formālās izglītības procesā.
  - Muzeju ieguldījums mūžizglītībā.
- Savukārt konkurētspējīgas kultūras un radošās industrijas kontekstā muzeju nozare ir noteikusi rīcības virzienu "Muzeji kā kultūras un radošo industriju resurss", kas ietver aktivitātes muzeju, izglītības, kultūras iestāžu un NVO sadarbībai nacionāla un reģionāla mēroga kultūrtūrisma produktu radīšanai un paredzēts sadarbībā ar tūrisma industriju izstrādāt jaunus tūrisma produktus un pasākumus, kas piemēroti vietējām un ārvalstu mērķauditorijām.
- Statistikas dati par muzeju apmeklējumu liecina, ka apmeklētāju skaits muzejos ik gadus pieaug (gan pilsētu, gan novadu muzejos), kas liecina par pieaugošu interesi par muzeju sniegtajiem pakalpojamiem. Veicinot muzeju attīstību (mūsdienīgs aprīkojums, iesaiste pasākumos, digitāla informācijas pasniegšana, izglītojoši pasākumi, tml.) nākotnē iespējams palielināt apmeklētību arī muzejos ārpus pilsētām, kas sniegs papildus finansiālu ieguvumu apdzīvotajās vietās.

Arhīvi

Arhīvs ir dokumentu kopums, ko neatkarīgi no dokumentu rašanās datuma, formas, vides un informācijas nesēja uzkrāj, glabā un izmanto to arhīviskās vērtības dēļ. Arhīvs var būt publisko vai privāto tiesību juridiskā persona vai tās struktūrvienība, kura likumā noteiktajā kārtībā veic arhīva dokumentu uzkrāšanu, saglabāšanu un nodrošina to pieejamību.[23]

Saskaņā ar KM informāciju, Latvijā 2013.gadā bija Latvijas Nacionālais arhīvs un tā 17 struktūrvienību objekti. Latvijas Nacionālais arhīva struktūrvienību teritoriālais izvietojums ir vienmērīgs visā Latvijā. Zonālie arhīvi atrodas visās republikas pilsētās, izņemot Jūrmalu, un četrās reģiona nozīmes pilsētās.

16.tab. ***Pašvaldības, kurās atrodas Latvijas Nacionālais arhīvs un tā struktūrvienības***

Alūksnes nov.	Alūksnes zonālais valsts arhīvs
Cēsu nov.	Cēsu zonālais valsts arhīvs
Daugavpils	Daugavpils zonālais valsts arhīvs
Jēkabpils	Jēkabpils zonālais valsts arhīvs
Jelgava	Jelgavas zonālais valsts arhīvs
Liepāja	Liepājas zonālais valsts arhīvs
Rēzekne	Rēzeknes zonālais valsts arhīvs
Rīga	Latvijas Nacionālā arhīva Dokumentu preventīvās saglabāšanas departaments
	Latvijas Nacionālā arhīva Institūciju dokumentu un arhīvu pārvaldības departaments
	Latvijas Nacionālais arhīvs
	Latvijas Valsts arhīvs
	Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs

[23] Arhīvu likuma 1.pants

	Latvijas Valsts vēstures arhīvs
	Personāla dokumentu valsts arhīvs
Siguldas nov.	Siguldas zonālais valsts arhīvs
Tukuma nov.	Tukuma zonālais valsts arhīvs
Valmiera	Valmieras zonālais valsts arhīvs
Ventspils	Ventspils zonālais valsts arhīvs

Dati: KM

Kopējais apmeklējuma skaits 2013.gadā bija 5106 apmeklētāji (22.att.). Latvijā ir reģistrēti un akreditēti pieci privātie arhīvi, tie atrodas Rīgā.

22.att. ***Arhīvu apmeklējumu skaita pieaugums un izmaiņas pret iepriekšējo gadu***

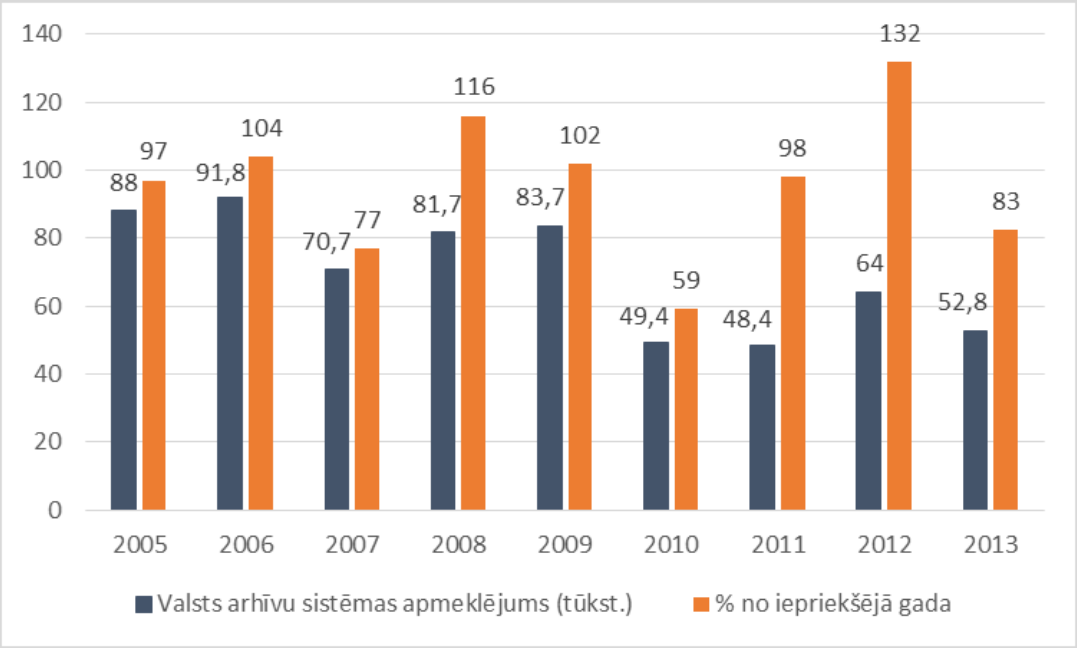

Dati: KM, LNB

Arhīvu atrašanās vieta nav tieši saistīta ar apdzīvojumu, izņemot sekojošos nolūkos:

- Arhīvi, kuros tāpat kā muzejos tiek veidots un uzturēts krājums, Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija" ir minēti kā potenciāla mūžizglītības pilnveides vieta, kurā nepieciešams pilnveidot neformālās izglītības programmu pieejamību.
- Arhīvi, kas nodrošina publisku dokumentu saņemšanu, reģistrēšanu, klasifikāciju, sistematizāciju, izvērtēšanu, kontroli, glabāšanu un pieejamību iedzīvotājiem un institūcijām, ir nozīme privāto un publisko tiesību jomā. Piemēram, īpašumtiesību atjaunošanas periodam beidzoties, samazinās vēsturisku izziņu pieprasījums.

6. KULTŪRAS CENTRI

Institūcijām, kas veic kultūras centru funkcijas, vēsturiski ir lietoti atšķirīgi nosaukumi – „saieta nams", „tautas nams", „kultūras nams", „kultūras centrs". Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija" tiek lietoti termini „kultūras nams", un „tautas nams". Savukārt KM dati tiek apkopoti par kultūras centriem. Izvērtējumā turpmāk lietots termins „kultūras centrs", kas ietver funkcijas, kas nodrošina kultūras un brīvā laika pieejamību, dziesmu svētku procesa pieejamību, kopienas socializēšanas pakalpojumu pieejamību.

Kultūras centrs ir kultūras institūcija, kuras galvenās funkcijas ir:

- Kultūras un/vai izglītojošu pasākumu organizēšana;
- Lokālā un nacionālā nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana;
- Dziesmu un deju svētku tradīcijas ilgtspējas sekmēšana;
- Kultūras un interešu izglītības iespēju piedāvāšana;
- Profesionālās mākslas pieejamības veicināšana;
- Kultūras informācijas izplatīšana.[24]

Vēsturiski kultūras centri ir veidojušies kā vietējās sabiedrības saieta vietas un nacionālo un vietējo kultūras tradīciju uzturēšanas centri. Šo funkciju kultūras centri ir saglabājuši arī šodien, taču, vēsturiskās attīstības gaitā reaģējot uz dažādām sabiedrības vajadzībām, uzņēmušies ar jaunas funkcijas, nereti paplašinot kultūras nozarei raksturīgās tradicionālās funkcijas[25].

2013. gadā Latvijas pilsētās un novados, saskaņā ar LDDK datiem (www.kulturaskarte.lv), darbojās 3145 tautas mākslas kolektīvi: 456 kori, 843 deju kolektīvi, 69 pūtēju orķestri, 55 koklētāju ansambļi, 62 tautas mūzikas kapelas, 509 amatierteātri, 728 vokālie ansambļi, 240 folkloras kopas un etnogrāfiskie ansambļi, 183 tautas lietišķās mākslas studijas. Lielākoties šie kultūras kolektīvi izmanto kultūras centru infrastruktūru, tādējādi **kultūras centru saistība ar apdzīvojumu ir tieša un nepastarpināta**. Nozīmīgs iedzīvotāju skaits iesaistās mākslinieciskajā pašdarbībā. Tas vairs nav tik liels kā pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā (121,9 tūkst. iedz.), bet kopš 1994.gada, kad mākslinieciskajā pašdarbībā iesaistījās **58,9 tūkst. iedz.**, dalībnieku skaits būtiski nav mainījies. Saskaņā ar CSP (KUG04. Kultūras centri), 2013.gada beigās kultūras centros darbojas 3252 mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi, kuros piedalījās **56 tūkstoši iedzīvotāji**.

Ar kultūras centriem nesaistīto mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu skaits ir mazāks – 554, un tajos darbojas 11,8 tūkstoši dalībnieki. Tomēr ārpus kultūras centru kolektīvu nozīme ik gadu pieaug (skat. 23.att.).

[24] Definīcija ir lietota Kultūras centru darbības attīstības programmā 2009.-2013.gadam, kas tika iekļauta ilgtermiņa politikas pamatnostādnēs "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam "Nacionāla valsts""

[25] Turpat

23.att. ***Dalībnieku skaita izmaiņas mākslinieciskās pašdarbības kolektīvos kultūras centros un ārpus kultūras centriem no 2003.līdz 2013.gadam***

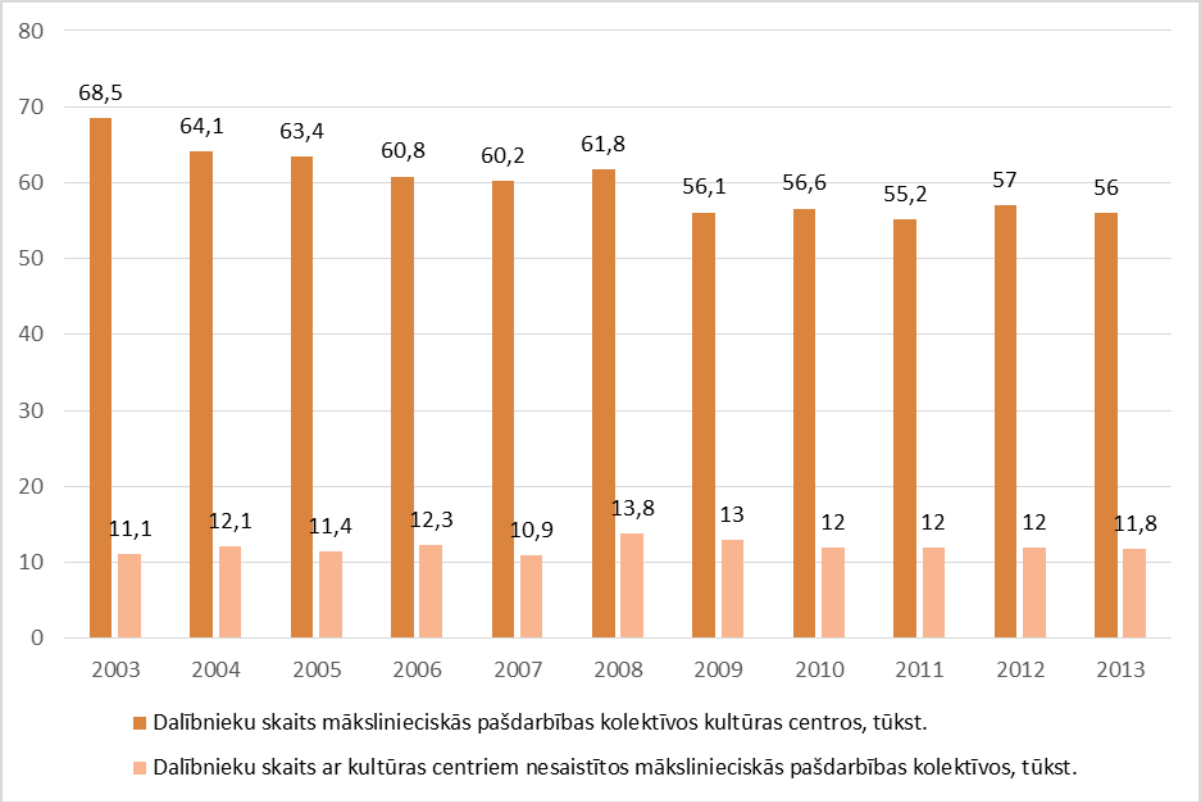

Dati: KUG04. Kultūras centri (gada beigās)

24.att. ***Kultūras pasākumu apmeklējums skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem***

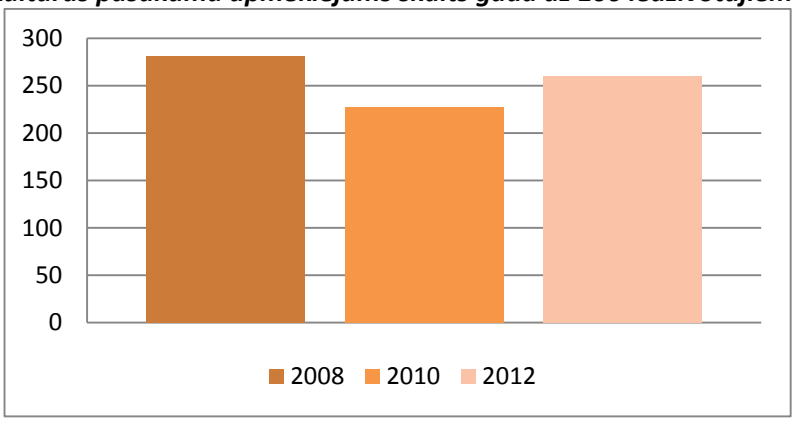

Dati: LR Centrālā statistikas pārvalde, KM

25.att. ***Profesionālās un amatiermākslas pasākumu apmeklējumu skaits kultūras / tautas namos (koncerti, izrādes, izstādes, valsts un tradicionālie svētki, tūkst.)***

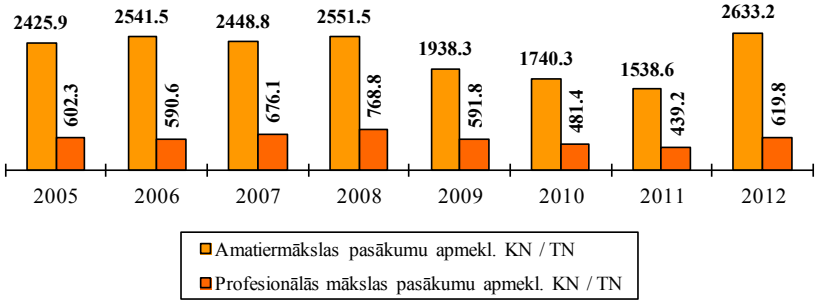

Dati: KM

Samazinoties iedzīvotāju skaitam, kā arī mainoties pašvaldību administratīvi teritoriālajam iedalījumam, kultūras centru skaits nav būtiski mainījies – 2009.gadā Latvijā bija 535 kultūras centri un 2013.gadā – 539. Republikas pilsētās kultūras centru kopējais skaits ir palicis nemainīgs – 35 (Daugavpilī kultūras centru skaits samazinājies par vienu un 2013.gadā ir seši kultūras centri, Ventspilī – papildinājies par vienu un 2013.gadā ir divi kultūras centri. Lielākais kultūras centru skaits ir Latgalē - 154 (skat. 25.att.), kas ir saistīts ar Latgalei raksturīgo sīko (sādžu tipa) apdzīvojuma struktūru. Latgalē ir katriem 94 kvadrātkilometriem un 1859 iedzīvotājiem ir viens kultūras centrs. Vēl vairāk kultūras centru uz iedzīvotāju skaitu ir tikai pēc platības lielākajā Vidzemes reģionā – viens kultūras centrs uz katriem 1683 iedzīvotājiem.

17.tab. ***Kultūras centru skaits pret iedzīvotāju skaitu un teritoriju***

	Iedzīvotāju skaits uz 1 kultūras centru	Platība (km^2) uz 1 kultūras centru
Rīgas reģions	42891	20
Pierīgas reģions	4171	115
Vidzemes reģions	1683	127
Kurzemes reģions	2660	140
Zemgales reģions	2881	126
Latgales reģions	1859	94
Latvijā vidēji	3580	116
Latvijas reģionos vidēji (ārpus Rīgas)	*2497*	*118*

Dati: CSP, KUG101. Kultūras centru un bibliotēku skaits statistiskajos reģionos un republikas pilsētās 2013.gadā, ISG01. Platība un iedzīvotāju blīvums reģionos, republikas pilsētās un novados 2014.gada sākumā ISG18. Iedzīvotāju skaits un īpatsvars līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā pēc dzimuma 2014.gada sākumā

26.att. ***Kultūras centru skaits Latvijas reģionos, 2009.-2013.gads***

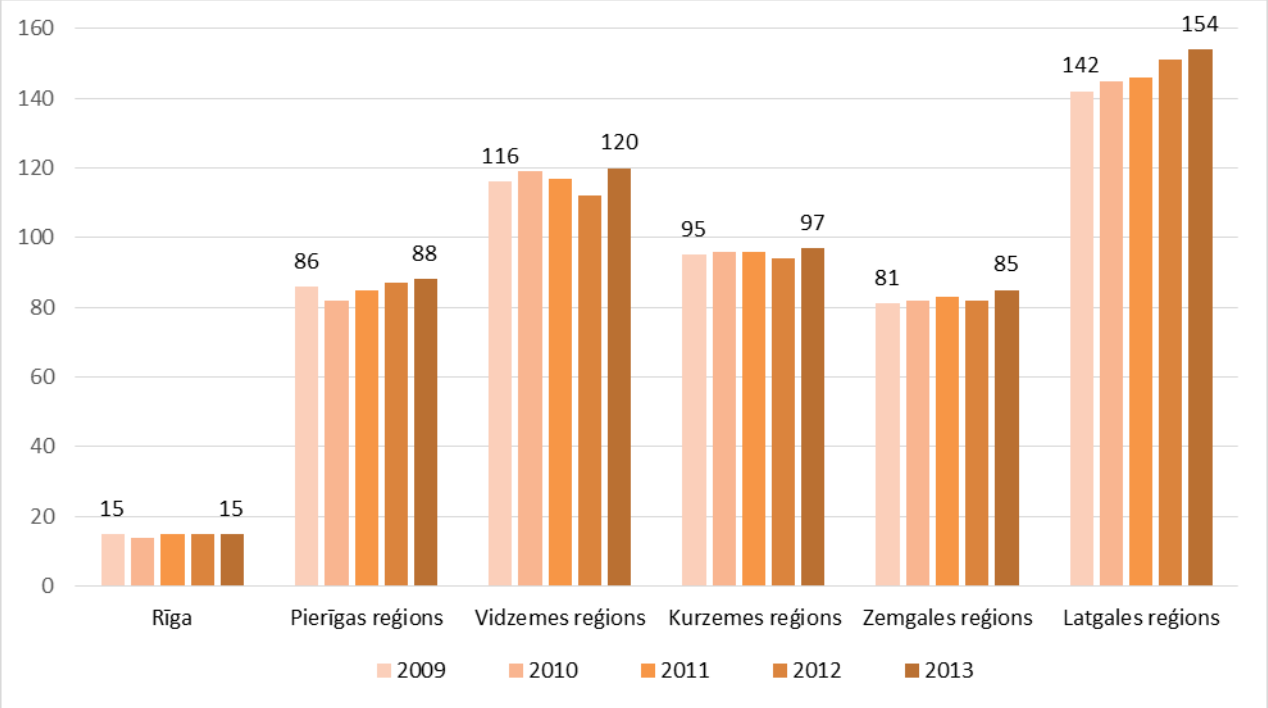

Dati: CSP, KUG101. Kultūras centru un bibliotēku skaits statistiskajos reģionos un republikas pilsētās

Kultūras centru objektu datu bāzē ir iekļauti **604 kultūras centru objekti**, t.sk. 563 kultūras namu, tautas namu, saieta namu u.tml. un 41 pagastu kultūras darba organizatora vai kultūras pārvalžu faktiskās darbības vietas.

18.tab. ***Kultūras centru objekti reģionos***

	Kultūras centru objektu skaits	Īpatsvars, %
Latgales reģions	166	28
Vidzemes reģions	125	21
Kurzemes reģions	107	18
Zemgales reģions	99	16
Pierīgas reģions	90	15
Rīgas reģions	15	2

Dati: KM

Kultūras centru apmeklējums, saskaņā ar KM datiem, kopš 1998.gada ir ap 5 miljoniem (1998.g. - 4.84 milj., lielākais apmeklējums 2004.g. - 5.67 milj.; 2013.g. - 5.02 milj.).

Dati par kultūras centru un kultūras darba organizatoru rīkoto pasākumu apmeklējumu un kultūras norišu skaitu nav pieejami par visiem objektiem, tikai par 532 objektiem. No tiem **95% kultūras centri apmeklējuma ziņā ir nelieli** – ar apmeklējumu līdz 30 000 gadā (t. sk. līdz 5000 - 70%, no 5 001 līdz 10 000 – 14% un ar apmeklējumu no 10 000 līdz 30 000 – 11%). Skat. 27.attēlu.

27.att. ***Kultūras centru sadalījums pēc apmeklējumu skaita 2013.gadā, absolūtos skaitļos un %****

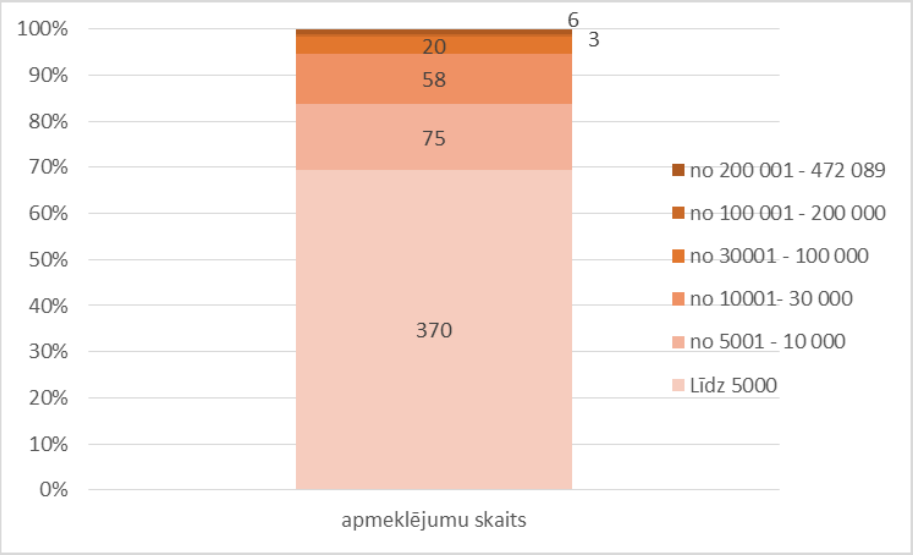

Dati: KM

* Kopējais analizēto kultūras centru skaits 532 – kultūras centri, par kuriem ir apmeklējuma dati.

Vēl 20 kultūras centri ir ar apmeklējumu no 30 001 līdz 100 000 (4%). Šajā grupā 2013.gadā iekļāvās arī Latgales vēstniecība GORS un Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs, tā kā abi uzsāka darbību 2013.gadā. Savukārt turpmākajos gados apmeklējuma skaita ziņā tie būs starp nozīmīgākajiem Latvijas kultūras centriem (skat. 18.tab.).

19.tab. ***Lielākie kultūras centri ar apmeklējumu skaitu virs 100 tūkst.***

Nr.p.k.	Reģions	Pašvaldība	KC nosaukums	Norises	Apmeklējums, tūkst.
1.	Kurzeme	Ventspils	Ventspils pilsētas domes Kultūras centrs	491	472,1
2.	Rīga	Rīga	Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības Kultūras pils "Ziemeļblāzma"	138	424,5

Nr.p.k.	Reģions	Pašvaldība	KC nosaukums	Norises	Apmeklējums, tūkst.
3.	Zemgale	Jelgava	Jelgavas pilsētas pašvaldības iestāde "Kultūra"	279	331,4
4.	Rīga	Rīga	Rīga, VEF Kultūras pils	635	265,5
5.	Rīga	Rīga	Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības koncertorganizācija "Ave Sol"	149	209,7
6.	Kurzeme	Kuldīgas nov.	Kuldīgas Kultūras centrs	545	201,5
7.	Vidzeme	Valmiera	Valmieras Kultūras centrs	201	164,5
8.	Rīga	Rīga	Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības Kultūras centrs "Iļģuciems"	163	143,0
9.	Zemgale	Jēkabpils	Jēkabpils pilsētas pašvaldības kultūras pārvalde	294	111,8
10.	Latgale	Rēzekne	Latgales vēstniecība GORS		96,1
11.	Rīga	Rīga	Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienības Kultūras un atpūtas centrs "Imanta"	170	82,4
12.	Vidzeme	Madonas nov.	Madonas pilsētas kultūras nams	402	78,5
13.	Latgale	Daugavpils	Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs		74,3
14.	Rīgas reģ.	Tukuma nov.	Tukuma pilsētas kultūras nams	266	65,3
15.	Rīgas reģ.	Ogres nov.	Ogres kultūras centrs	260	64,8
16.	Latgale	Daugavpils	Daugavpils pilsētas domes budžeta iestāde "Kultūras pils"	97	50,9
17.	Rīga	Rīga	Rīgas Kultūras un tautas mākslas centrs "Mazā Ģilde"	403	50,1
18.	Kurzeme	Liepāja	Liepājas Tautas mākslas un kultūras centrs (TMKC)	136	50,1
19.	Latgale	Preiļu nov.	Preiļu novada kultūras centrs	188	48,0
20.	Rīgas reģ.	Jūrmala	Jūrmalas Kultūras centrs	35	44,0

Dati: KM

Republikas pilsētās kultūras centri ar apmeklējumu virs 100 000 gadā ir Rīgā, Ventspilī, Valmierā, Jēkabpilī, un sagaidāms, ka turpmāk arī Rēzeknē un Daugavpilī.

Ne visās nacionālās nozīmes un reģionu nozīmes pilsētās ir pēc apmeklējuma nozīmīgi kultūras centri:

- Ludza, Smiltene – kultūras centri ar apmeklējumu mazāku par 10 tūkst.
- Balvi, Cēsis, Dobele, Gulbene, Krāslava, Līvāni, Saldus, Sigulda, Talsi, Valka – kultūras centri ar apmeklējumu 10-30 tūkst.
- Madona, Ogre, Tukum, Salaspils, Alūksne, Limbaži, Lielvārde, Kandava, Bauska, Preiļi, Jūrmala, Daugavpils*, Rēzekne*, Liepāja* - kultūras centri ar apmeklējumu 30-100 tūkst.

*Republikas pilsētas jāskata kontekstā arī citiem pilsētā esošiem nozīmīgiem kultūras objektiem. Tā piemēram, Liepājā lielāks apmeklējums kā Liepājas tautas mākslas un kultūras centram 2013.gadā bija Liepājas teātrim (81,8 tūkst.) un kinoteātrim (66,0 tūkst.), bet par Liepājas Latviešu biedrības nama un Liepājas Olimpiskais centra apmeklējumu nav datu. Valmierā jāņem vērā Valmieras drāmas teātra nozīme – 60,0 tūkst. apmeklējumu 2013.gadā. Daugavpilī bez pilsētas domes izveidotās iestādes „Kultūras pils", jāņem vērā mazākumtautību kultūras centru darbība (Daugavpils Baltkrievu kultūras centrs, Daugavpils Latviešu kultūras centrs, Daugavpils pilsētas pašvaldības iestāde "Krievu kultūras

centrs", Daugavpils Poļu kultūras centrs). Kopējais kultūras centru apmeklējums Daugavpilī 2013.gadā bija 108,3 tūkst. un Daugavpils teātrim – 23,5 tūkst.[26]

Starp lielajiem kultūras centriem ar apmeklējumu virs 100 tūkstošiem 2013.gadā ierindojās arī Kuldīgas Kultūras centrs.

Tādi kultūras centri kā VEF Kultūras pils, Kuldīgas Kultūras centrs un Ventspils pilsētas domes Kultūras centrs apmeklējumu ir nodrošinājuši aktīvi organizējot kultūras pasākumus (attiecīgi 635, 545 un 491 organizēta kultūras norise 2013.gadā). Starp desmit aktīvākajiem pasākumu organizētājiem 2013.gadā bija arī Rīgas Kultūras un tautas mākslas centrs "Mazā Ģilde" (403 norises), Madonas pilsētas kultūras nams (402), Baložu pilsētas kultūras centrs (368), Krāslavas kultūras nams (336), Salaspils novada kultūras nams "Rīgava" (297), Jēkabpils pilsētas pašvaldības kultūras pārvalde (294) un Latvijas Universitātes Kultūras, Mākslas un Izglītības jaunrades biedrība "Juventus" (289).

Starp novadiem, kuros atrodas reģiona nozīmes attīstības centrs, lielākais apmeklējumu skaits 2013.gadā bija Kuldīgas kultūras centram (201,5 tūkst.), Madonas pilsētas kultūras namam (78,5 tūkst.), Tukuma pilsētas kultūras namam (65,3 tūkst.), Ogres kultūras centram (64,8 tūkst.) un Preiļu novada kultūras centram (48,0 tūkst.). Skat. 20.tabulu.

Starp lielajiem novadiem (pēc teritorijas) izceļas **Gulbenes, Alūksnes un Talsu novadi** ar to, ka tajos pagastu un novadu pilsētu kultūras centru apmeklējums ir augstāks kā reģiona nozīmes pilsētā esošajā kultūras centrā. Šajos novados mērķtiecīgi tiek realizēta decentralizēta, uz mazo apdzīvoto vietu kultūrvides saglabāšanu vērsta kultūras politika, uzturēts vietējais kultūras institūciju tīkls un sadarbība starp pagastiem (kopēji festivāli, konkursi, viesizrādes).

20.tab. ***Reģiona nozīmes pilsētu kultūras centri***

KC reģiona nozīmes pilsētās	KC reģiona nozīmes pilsētā	norises	apmeklējums	Pārējie KC novadā	apmeklējums pārējos novada KC 2013.gadā
Alūksnes nov.	Alūksnes pilsētas Tautas nams	206	33951	14	**43433**
Balvu nov.	Balvu Kultūras un atpūtas centrs	92	18463	11	**36311**
Bauskas nov.	Bauskas Kultūras centrs	272	36308	9	29071
Cēsu nov.	Cēsu Kultūras centrs	48	20479	2	3500
Dobeles nov.	Dobeles pilsētas kultūras nams	192	16386	6	**18475**
Gulbenes nov.	Gulbenes kultūras centrs	176	23845	14	**56312**
Krāslavas nov.	Krāslavas kultūras nams	336	24416	10	20529
Kuldīgas nov.	Kuldīgas Kultūras centrs	545	201468	11	25986
Limbažu nov.	Limbažu kultūras nams	201	38763	7	21099
Līvānu nov.	Līvānu novada kultūras centrs	47	23323	4	9302

[26] Liepājas pilsētas sociālekonomiskais pārskats 2013 / KULTŪRA (dati Liepājas teātris, Liepājas leļļu teātris, SIA „Tirgonis", Liepājas muzejs, Liepājas Tūrisma un informācijas birojs, PI „Kultūras pārvalde"

KC reģiona nozīmes pilsētās	KC reģiona nozīmes pilsētā	norises	apmeklējums	Pārējie KC novadā	apmeklējums pārējos novada KC 2013.gadā
Ludzas nov.	Ludzas Tautas nams	56	5910	9	5697
Madonas nov.	Madonas pilsētas kultūras nams	402	78499	16	40628
Ogres nov.	Ogres kultūras centrs	260	64819	7	40513
Preiļu nov.	Preiļu novada kultūras centrs	188	48030	4	1017
Salaspils nov.	Salaspils kultūras nams „Enerģētiķis”	170	17815	1	36022
Saldus nov.	Saldus kultūras centrs	46	16460	15	13827
Siguldas nov.	Siguldas novada Kultūras centrs	55	25720	4	12592
Smiltenes nov.	Smiltenes novada kultūras pārvalde	14	1860	2	2510
Talsu nov.	Talsu tautas nams	46	10429	17	**50996**
Tukuma nov.	Tukuma pilsētas kultūras nams	266	65278	10	56455
Valkas nov.	Valkas pilsētas kultūras nams	168	19350	6	15853

Dati: KM

Būtiski ir izcelt tos 30 novadus, kuriem nav reģiona nozīmes pilsētu, bet kuros ir kultūras centri ar apmeklējumu no 10 līdz 30 tūkstošiem 2013.gadā (skat.21.tabulu). Lielākā daļa (13) no tiem ir Rīgas reģionā. Pārējos reģionos: 6 Vidzemē, 5 Zemgalē, 4 Kurzemē un 2 Latgalē.

21.tab. ***Novadi bez reģiona nozīmes pilsētas, kuros kultūras centru apmeklējums ir no 10 līdz 30 tūkst. 2013.gadā***

Reģions	Novads	Kultūras centrs	Norises	Apmeklējums, tūkst.
Rīgas reģ.	Mālpils nov.	Mālpils kultūras centrs	128	28,8
Rīgas reģ.	Carnikavas nov.	Carnikavas tautas nams "Ozolaine"	108	28,6
Vidzeme	Lubānas nov.	Lubānas kultūras nams	117	25,9
Rīgas reģ.	Salacgrīvas nov.	Salacgrīvas kultūras nams	86	23,9
Kurzeme	Grobiņas nov.	Grobiņas kultūras nodaļa	77	23,6
Rīgas reģ.	Ādažu nov.	Ādažu Kultūras centrs	123	23,3
Zemgale	Ozolnieku nov.	Ozolnieku tautas nams	142	20,6
Vidzeme	Rūjienas nov.	Rūjienas kultūras nams	119	19,1
Zemgale	Iecavas nov.	Iecavas novada kultūras nams	132	18,8
Rīgas reģ.	Ķekavas nov.	Ķekavas kultūras nams	215	18,4
Rīgas reģ.	Saulkrastu nov.	Saulkrastu kultūras un sporta centrs	72	16,7
Latgale	Vārkavas nov.	Vārkavas novada kultūras centrs	82	15,7
Rīgas reģ.	Olaines nov.	Olaines Kultūras nams	46	14,4
Rīgas reģ.	Ropažu nov.	Ropažu novada pašvaldības Kultūras un izglītības centrs	103	14,2
Vidzeme	Varakļānu nov.	Varakļānu kultūras nams	96	13,5
Zemgale	Auces nov.	Auces novada Kultūras centrs	94	13,2
Rīgas reģ.	Engures nov.	Lapmežciema Tautas nams	127	13,0
Rīgas reģ.	Inčukalna nov.	Inčukalna tautas nams	109	12,8
Vidzeme	Mazsalacas nov.	Mazsalacas novada kultūras centrs	94	12,7

Reģions	Novads	Kultūras centrs	Norises	Apmeklējums, tūkst.
Kurzeme	Rojas nov.	Rojas kultūras centrs	125	12,0
Zemgale	Pļaviņu nov.	Pļaviņu novada kultūras centrs	139	11,7
Kurzeme	Grobiņas nov.	Grobiņas pagasta kultūras centrs "Robežnieki"	60	11,7
Latgale	Viļakas nov.	Viļakas kultūras nams	64	11,6
Rīgas reģ.	Ķekavas nov.	Katlakalna Tautas nams	86	11,1
Vidzeme	Līgatnes nov.	Līgatnes novada Kultūras un tūrisma centrs	38	11,1
Vidzeme	Apes nov.	Gaujienas tautas nams	93	10,9
Rīgas reģ.	Ikšķiles nov.	Ikšķiles tautas nams	52	10,8
Kurzeme	Alsungas nov.	Alsungas kultūras nams	92	10,5
Rīgas reģ.	Kandavas nov.	Vānes kultūras nams	59	10,3
Zemgale	Aizkraukles nov.	Aizkraukles pilsētas kultūras nams	59	10,3

Dati: KM

Viens no kultūras centru pastāvēšanas pamatiem ir tajos esošie mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi, kas nodrošina dziesmu un deju svētku procesu.

Ņemot vērā, ka **95% kultūras centri apmeklējuma ziņā ir nelieli** – ar apmeklējumu līdz 30 000 gadā (t. sk. līdz 5000 - 70%) (27.att.) un ņemot vērā arī ārpus kultūras centru mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu dalībnieku pakāpenisko pieaugumu (23.att.), lielā daļā mazo kultūras centru nākotnē varētu būtiski samazināties apmeklējums un pašdarbības darbinieku skaits.

Modelējot prognozēto iedzīvotāju skaita samazinājumu virs 16% līdz 2020.gadam, 28.attēlā ir atsevišķi parādīti **kultūras centri ar apmeklējumu līdz 2400 gadā (kopā 227 jeb 38% no kultūras centriem).** Šādi nelieli kultūras centri ir novados ar zemu iedzīvotāju blīvumu.

22.tab. ***Pašvaldības ar lielāko skaitu kultūras centru, kuros apmeklējums gadā ir līdz 2400***

Pašvaldība	Kultūras centri kopā	Kultūras centri ar apmeklējumu līdz 2400 gadā	Kultūras centri ar apmeklējumu virs 2400 gadā	Kultūras centri, kuriem nav datu par apmeklējumu
Rēzeknes nov.	31	18	13	
Daugavpils nov.	21	14	7	
Ludzas nov.	11	9	2	1
Jelgavas nov.	15	9	6	
Balvu nov.	12	7	5	2
Ventspils nov.	12	7	5	
Saldus nov.	16	7	9	6
Talsu nov.	18	7	11	
Krustpils nov.	7	6	1	
Bauskas nov.	10	6	4	1
Krāslavas nov.	12	6	6	1
Kuldīgas nov.	15	6	9	3
Ilūkstes nov.	6	5	1	
Riebiņu nov.	8	5	3	1
Dagdas nov.	10	5	5	
Gulbenes nov.	16	5	11	1
Ciblas nov.	4	4	0	

Pašvaldība	Kultūras centri kopā	Kultūras centri ar apmeklējumu līdz 2400 gadā	Kultūras centri ar apmeklējumu virs 2400 gadā	Kultūras centri, kuriem nav datu par apmeklējumu
Viļānu nov.	4	4	0	
Auces nov.	7	4	3	2
Jēkabpils nov.	7	4	3	
Tukuma nov.	11	4	7	
Alūksnes nov.	15	4	11	
Apes nov.	4	3	1	
Brocēnu nov.	4	3	1	
Strenču nov.	4	3	1	
Kārsavas nov.	5	3	2	1
Siguldas nov.	5	3	2	
Jaunjelgavas nov.	6	3	3	1
Valkas nov.	7	3	4	
Viļakas nov.	7	3	4	
Dobeles nov.	8	3	5	1
Limbažu nov.	8	3	5	
Smiltenes nov.	8	3	5	5
Madonas nov.	17	3	14	5

Piemēram, Sējas, Ciblas, Viļānu novadā neviens no kultūras centriem nepārsniedz apmeklējumu 2400 gadā. Pašvaldībām būtu jāattīsta vismaz viens novada nozīmes kultūras centrs, ieguldot aprīkojumā, mākslinieciskajos kolektīvos.

No otras puses pēc teritoriju platības lielie novadi mērķtiecīgi realizē decentralizētu, uz mazo apdzīvoto vietu kultūrvides saglabāšanu vērstu novada kultūrpolitiku (Talsu, Gulbenes, Tukuma, Alūksnes, Madonas, Ogres, Balvu, Bauskas un Kuldīgas novadi) un turpinās nodrošināt mazo kultūras centru darbību un tādējādi palīdzēs sasniegt Pamatnostādnēs definēto stratēģisko mērķi „Veicināt lokālajā kultūrā un radošumā balstītu reģionālo izaugsmi un kvalitatīvas dzīves telpas attīstību, nodrošinot kvalitatīvu un daudzveidīgu kultūras pakalpojumu pieejamību ikvienam iedzīvotājam". **Pēc teritoriju platības lielo novadu pašvaldības nebalsta kultūras pakalpojumu pieejamību uz sabiedrisko transportu vai pašvaldības organizēto transportu**. Mākslinieciskie kolektīvi pulcējas no darba brīvajā laikā, t.sk. vēlos vakaros, un sabiedriskā transporta maršrutus nav iespējams plānot, lai apmierinātu daudzskaitlīgo mazo lauku apdzīvoto vietu vajadzības nokļūt vienā laikā novada pilsētā un atpakaļ.

Lielākajai daļai novada pašvaldību ir nepieciešams valsts atbalsts Dziesmu un deju svētku procesā iesaistītajiem mākslinieciskajiem kolektīviem, kā to norāda arī mākslinieciskо kolektīvu vadītāji[27]. Kolektīvi ir vistiešākie kultūras centru infrastruktūras lietotāji.

Republikas pilsētās un lielākajās reģiona nozīmes pilsētās (ar iedzīvotāju skaitu virs 10 tūkst.) jānodrošina profesionālās mākslas pakalpojumiem un jāveicina kultūrizglītības pakalpojumi radošuma veicināšanai (skat. 28.attēlā perspektīvie kultūras centri nacionālā un reģiona līmenī).

Šobrīd sabiedriski aktīvas kopienas ir koncentrējušās pilsētās vai lauku teritorijās ar augstu kultūras pieejamības īpatsvaru. Ir svarīgi stiprināt organizācijas un kultūras institūcijas (cilvēkresursus), kas meklē jaunas zināšanas un domāšanas modeļus. Tās atradīsies labākā pozīcijā un varēs izmantot iespējas, kas radīsies līdz ar iespējamo ekonomisko augšupeju.

[27] Mākslinieciskо kolektīvu dibinātāju aptauja 2014 (http://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2014/12/05/1417788118_9401.pdf)

28.att. ***Kultūras centri un teātri***

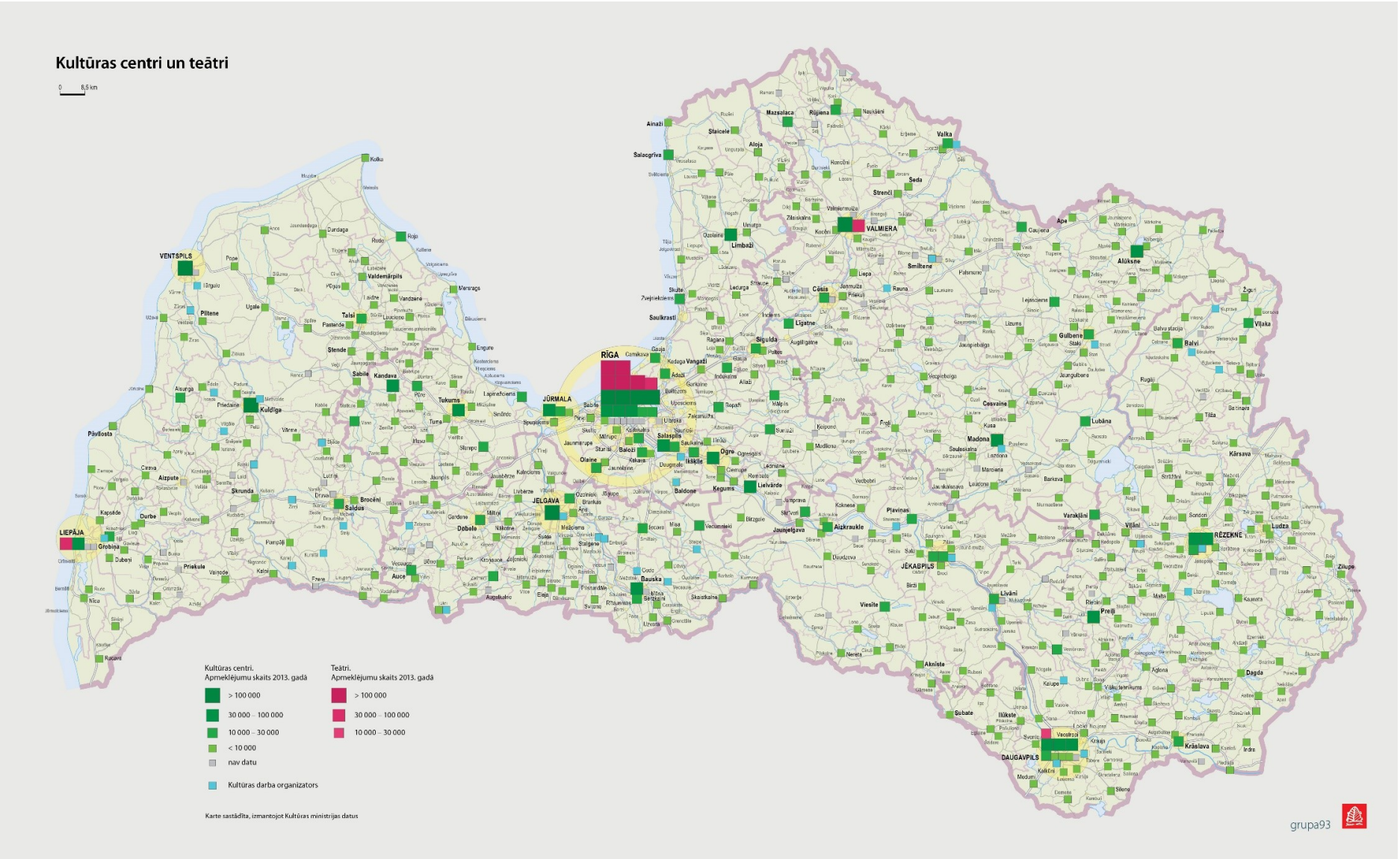

Dati: KM

29.att. ***Kultūras centru perspektīvā teritoriālā izvietojuma analīze atbilstoši apdzīvojumam***

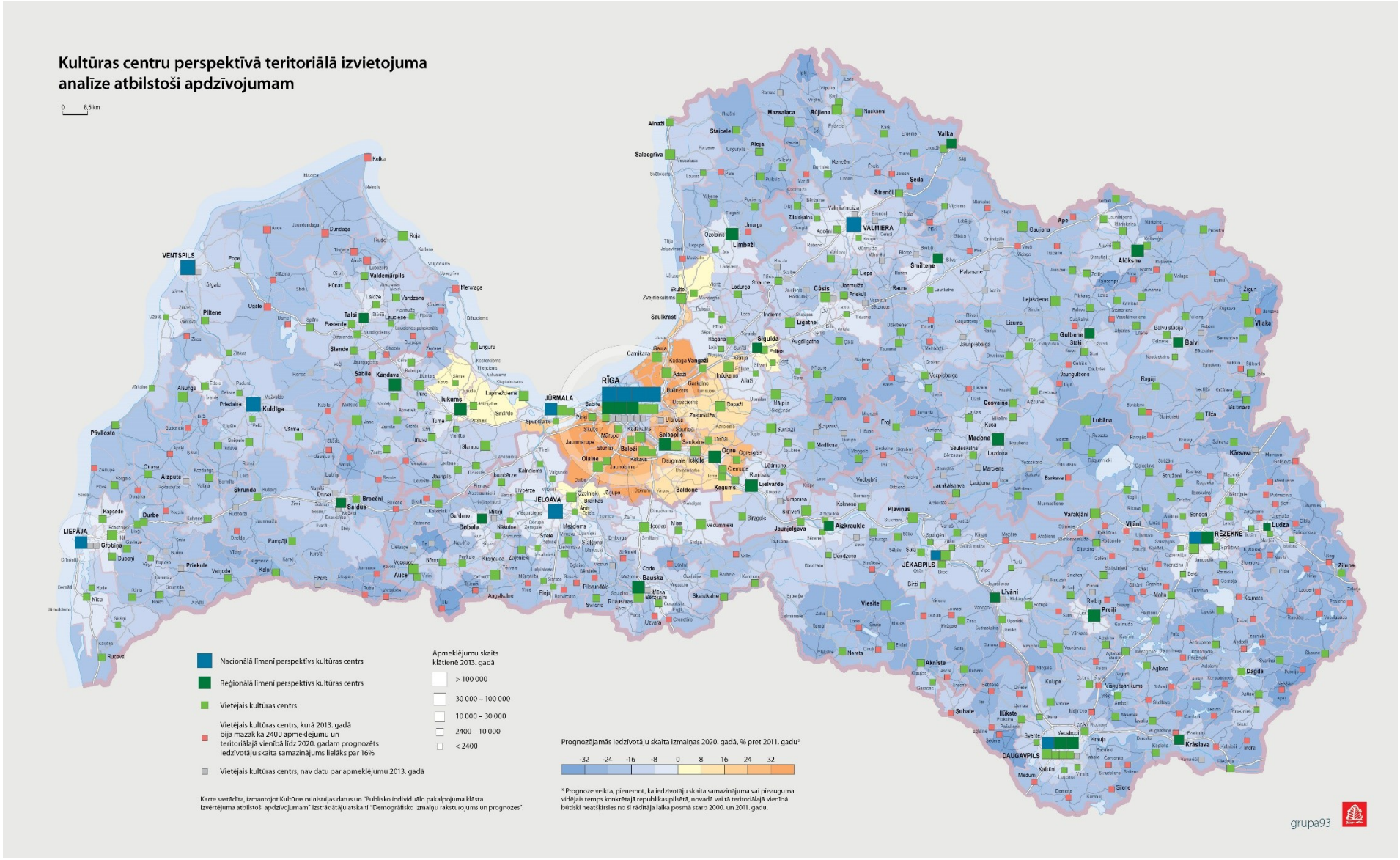

Dati: KM un izvērtējuma „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam" atskaite Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognoze

7. KULTŪRAS PAKALPOJUMU OBJEKTI PLĀNOŠANAS REĢIONOS

Atbilstoši apdzīvojumam kultūras pakalpojumu objekti ir analizēti attiecīgajā nodaļā. Šajā nodaļā dots kultūras pakalpojumu objektu apkopojums (skat. arī 31.att.).

Latvijas reģionos kultūras pakalpojumu objektu teritoriālo tīklu veido:

- 190 muzeji un/vai ekspozīcijas, no tiem ārpus Rīgas atrodas 150 muzeji un un/vai ekspozīcijas. Pierīgas reģionā atrodas 38 muzeji un un/vai ekspozīcijas; Kurzemē - 31; Latgalē - 24; Vidzemē - 33; Zemgalē – 24 muzeji un un/vai ekspozīcijas.
- 815 publiskās bibliotēkas, no tām ārpus Rīgas atrodas 782 bibliotēkas. Pierīgas reģionā atrodas 160 bibliotēkas, Kurzemē – 149, Latgalē - 190; Vidzemē - 158; Zemgalē – 158 bibliotēkas.
- 604 kultūras centri (t.sk. kultūras darba organizatori), no tiem ārpus Rīgas atrodas 589 kultūras centri. Pierīgas reģionā atrodas 106 kultūras centri, Kurzemē – 107, Latgalē - 166; Vidzemē - 126; Zemgalē – 99 kultūras centri.
- 9 teātri, no tiem ārpus Rīgas atrodas 3 teātri – pa vienam Valmierā, Daugavpilī un Liepājā.
- 180 kultūrizglītības iestādes un to teritoriālās struktūrvienības, no tām ārpus Rīgas atrodas 159 skolas vai to filiāles. Pierīgas reģionā atrodas 40 kultūrizglītības iestāde, Kurzemē – 32, Latgalē - 27; Vidzemē - 31; Zemgalē – 29 kultūrizglītības iestādes.

30.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti statistiskajos reģionos***

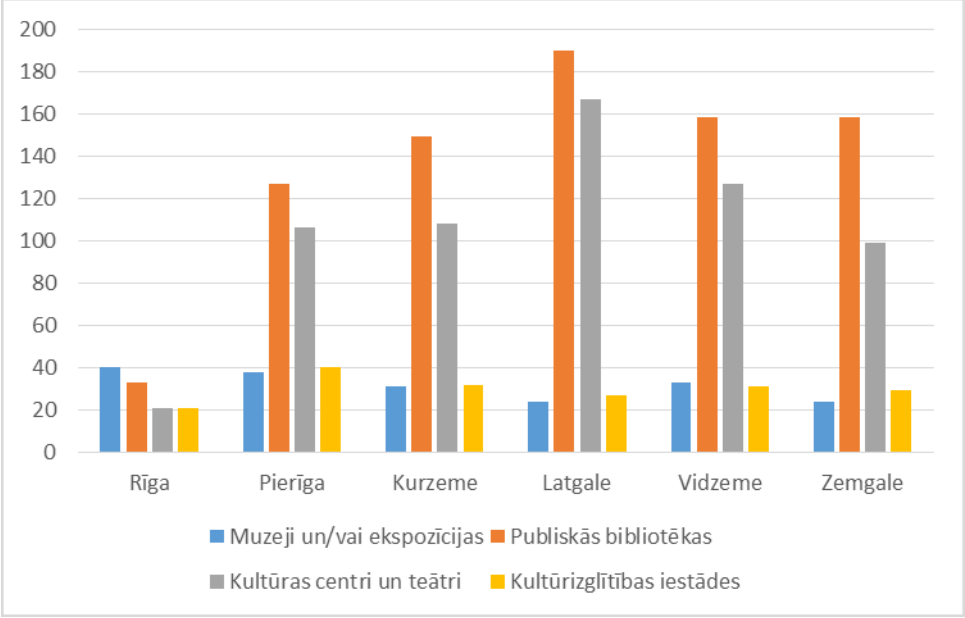

Dati: Izvērtējumā izmantotie kultūras pakalpojumu objekti

31.att. ***Kultūras pakalpojumu objektu izvietojums***

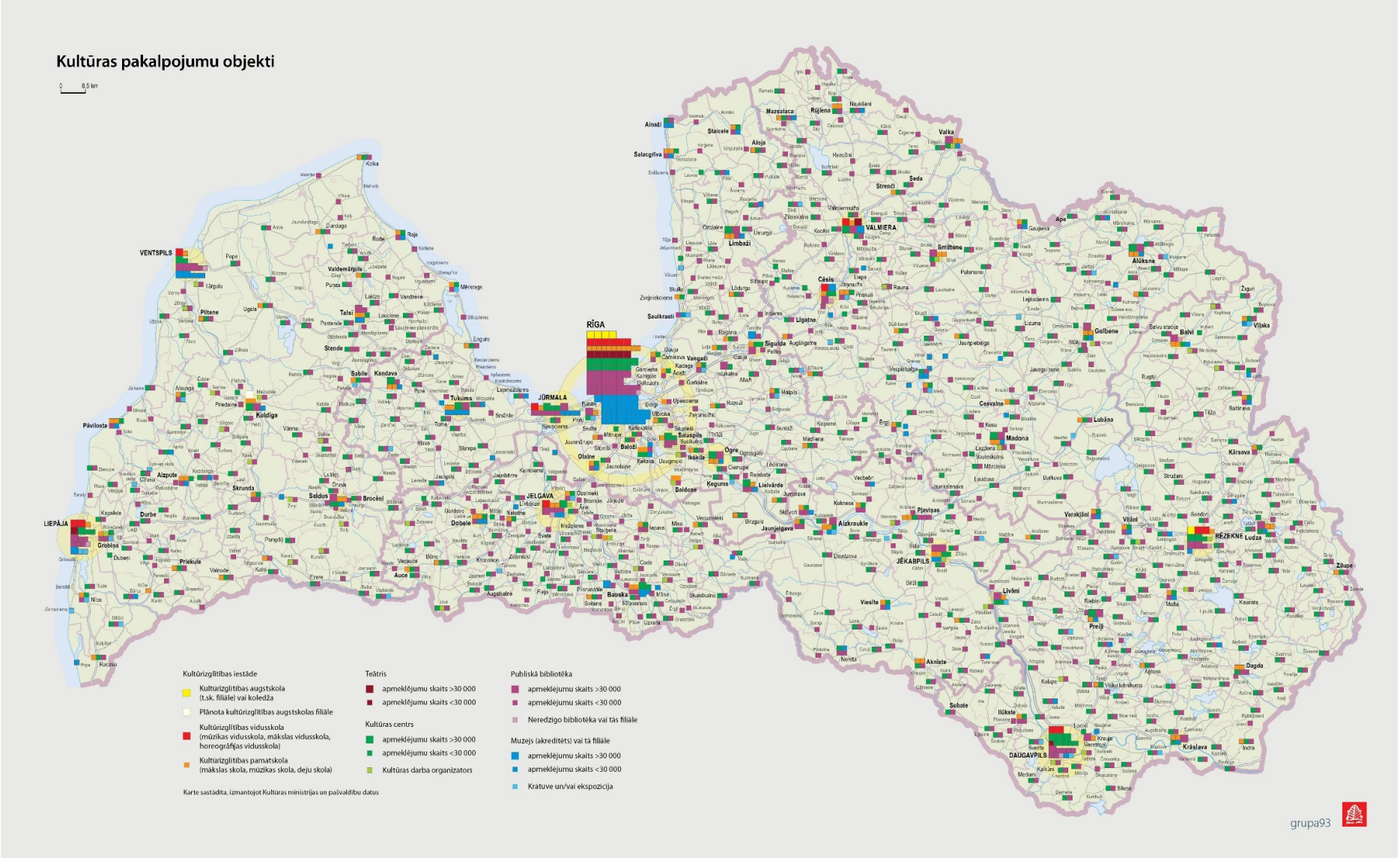

Dati: KM

32.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti Rīgas plānošanas reģionā***

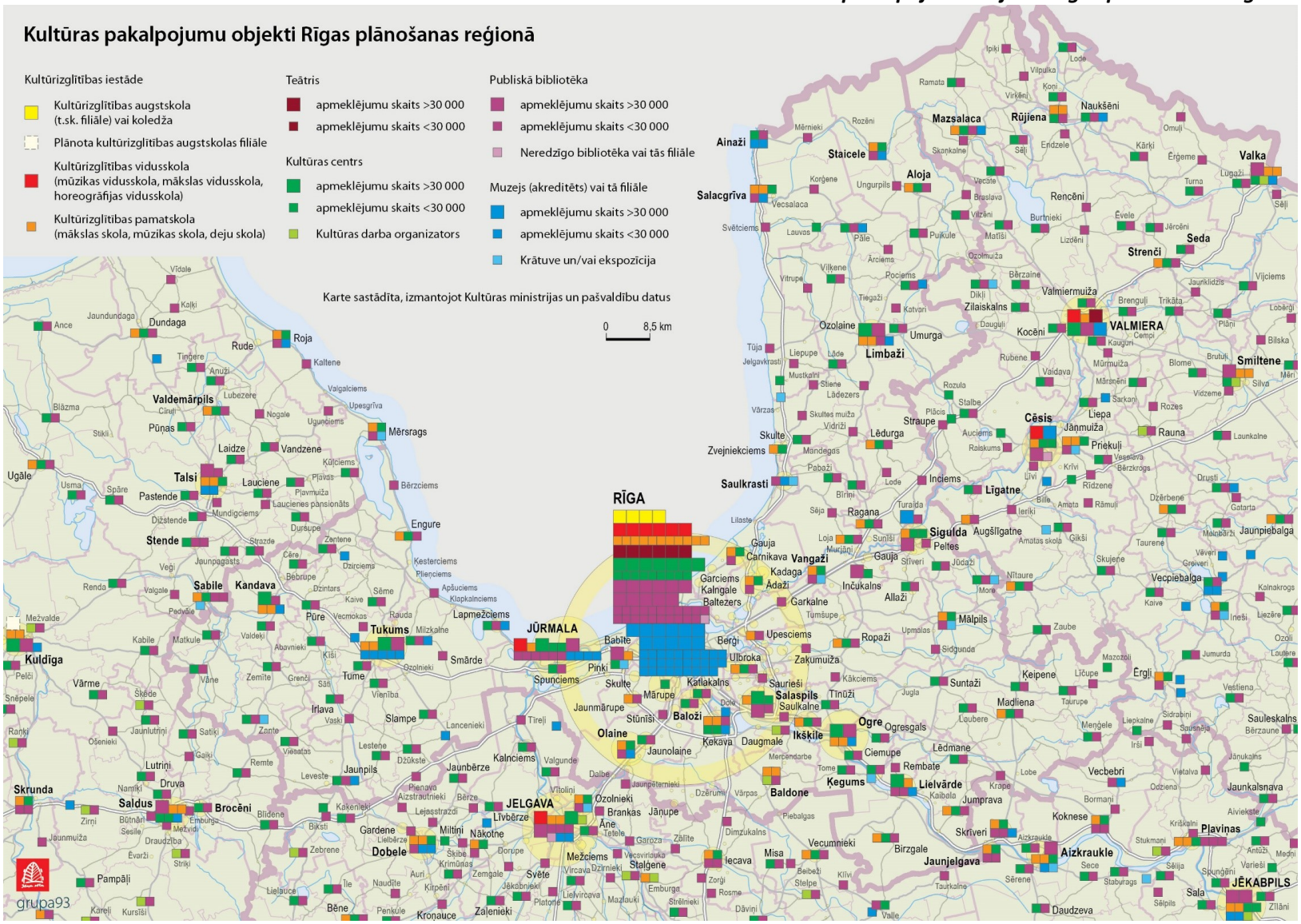

33.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti Vidzemes plānošanas reģionā***

34.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti Zemgales plānošanas reģionā***

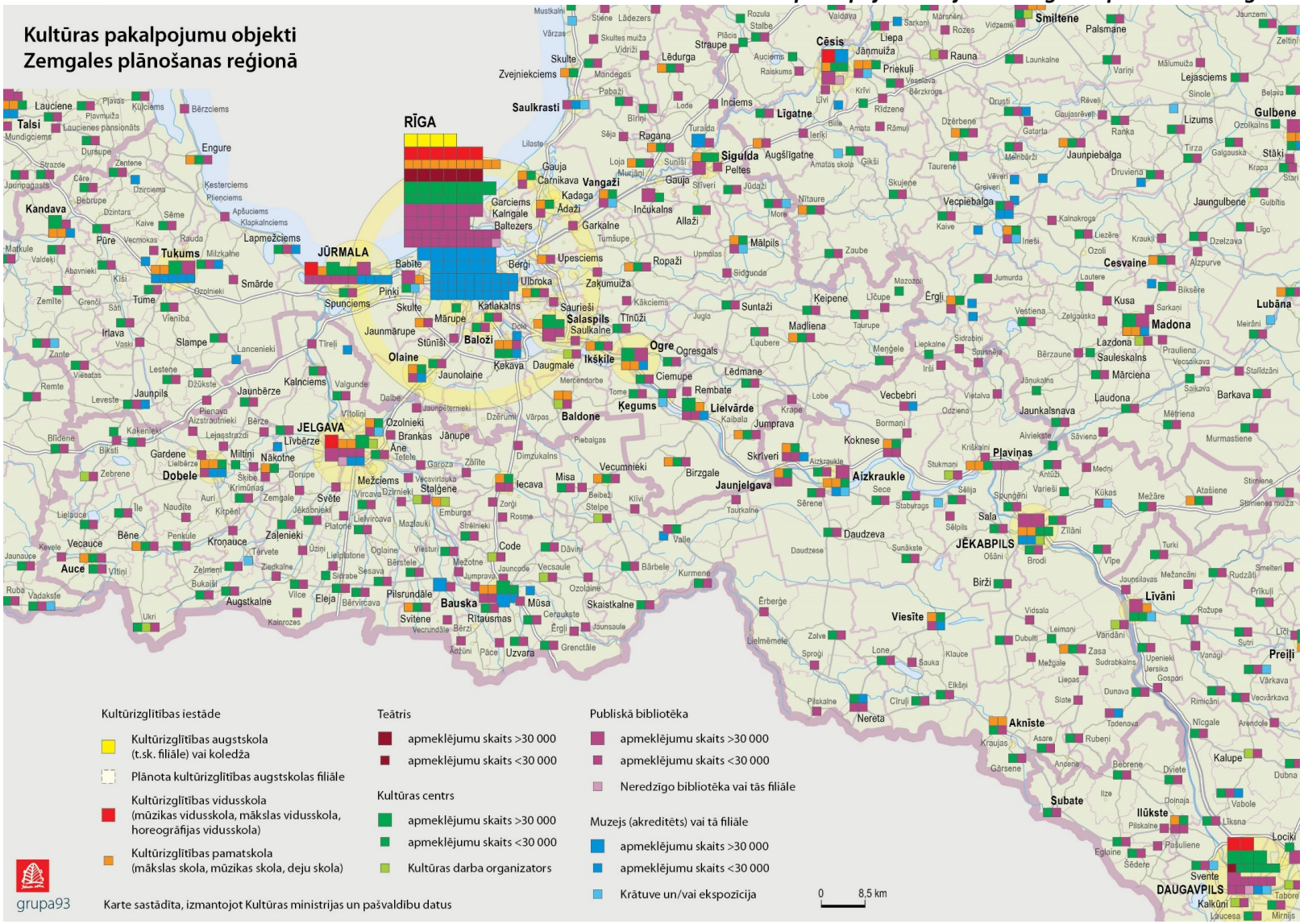

35.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti Kurzemes plānošanas reģionā***

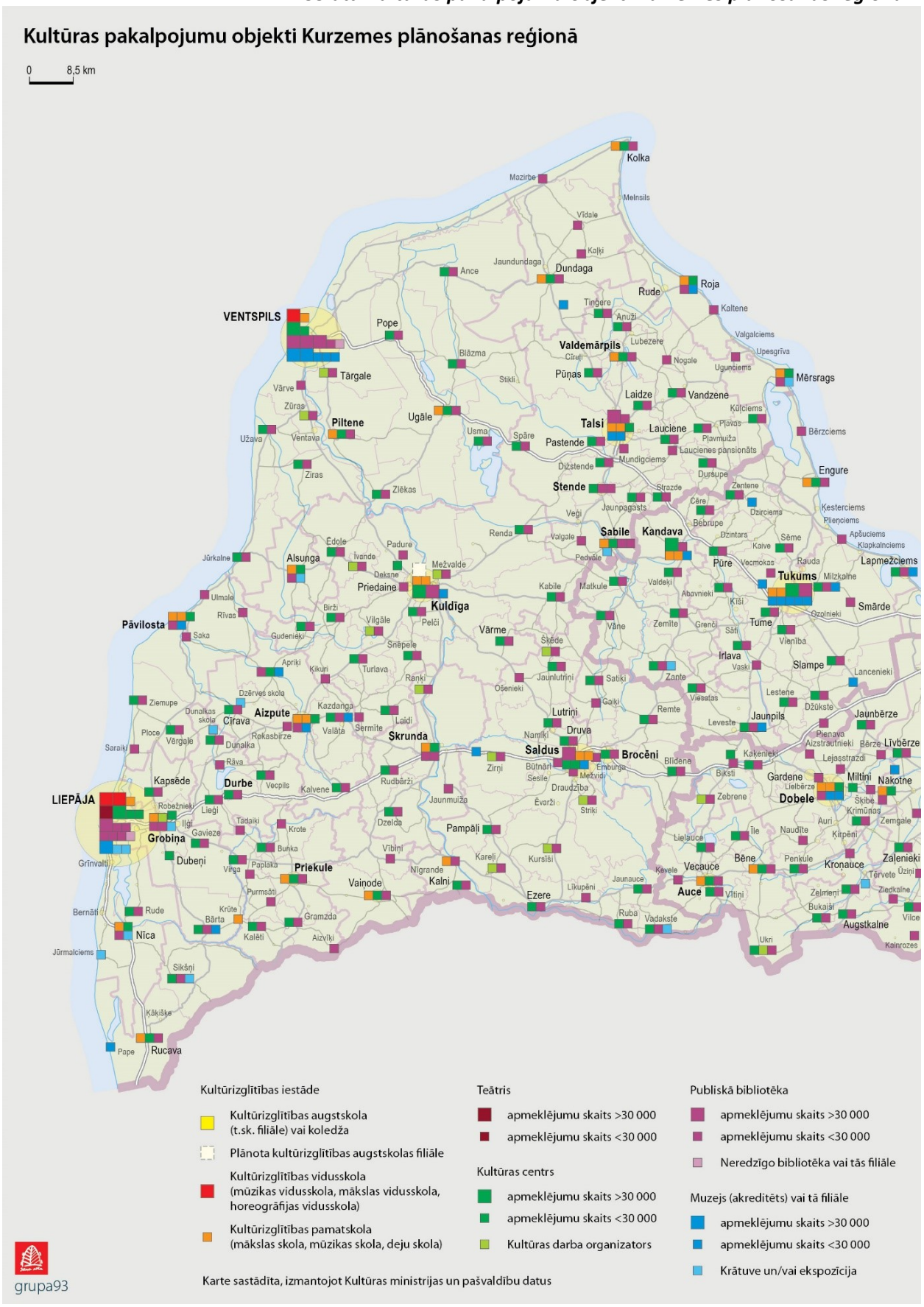

36.att. ***Kultūras pakalpojumu objekti Latgales plānošanas reģionā***

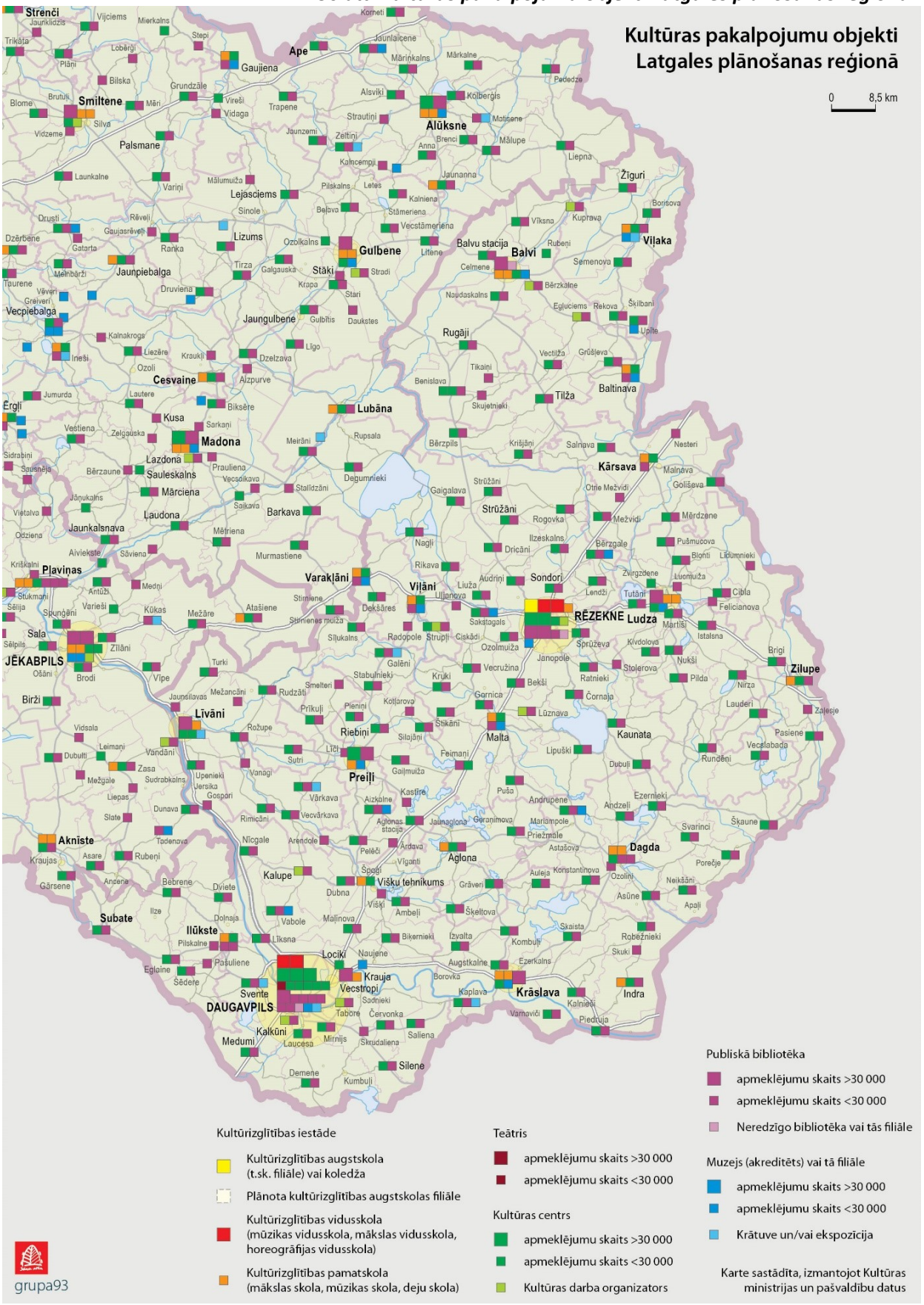

8. SECINĀJUMU KOPSAVILKUMS

- **Kultūras pakalpojumi ārpus Rīgas ir mazāk pieejami**. Par to liecina gan **šaurāks kultūras pakalpojumu loks** (piemēram, mazāk profesionālās mākslas pakalpojumu), kā arī **zemāki izdevumi atpūtai un kultūrai**. Ja Rīgā 2013.gadā atpūtai un kultūrai 2013.gadā tērēja 27,81 eiro, tad laukos – tikai 16,48 eiro, kas ir tikai 59% no viena mājsaimniecības locekļa izdevumiem mēnesī atpūtai un kultūrai Rīgā. Republikas pilsētās - 23,49 eiro.
- **Darba vietas kultūras jomā pašvaldību struktūrās veido vien nepilnus trīs tūkstošus jeb vienu piekto daļu no kultūras jomā strādājošajiem, tomēr ar tām tiek nodrošināts plašākais kultūras institūciju tīklojums Latvijā**. Latvijas digitālās kultūras kartes un CSP datu salīdzinājums ļauj spriest, ka pašvaldību kultūras centros, bibliotēkās un muzejos faktiski ir nodarbināti divas reizes vairāk cilvēku (uz nepilnu slodzi) un attiecīgi ar zemāku atalgojumu.
- **Kultūras institūciju sasniedzamība ir laba,** ko nodrošina bibliotēkas un kultūras centri tīkls. **Latvijas reģionos (ārpus Rīgas) vidēji ir nepilni divi tūkstoši iedzīvotāji uz vienu bibliotēku** (1737) **un divi ar pusi tūkstoši iedzīvotāju uz vienu kultūras centru** (2497). **Tas liecina par zemu apdzīvojuma blīvumu** (*teritoriāli tas nozīmē – vidēji vienu publisko bibliotēku uz 82 km^2 un vidēji vienu kultūras centru uz 118 km^2*).
- Samazinoties iedzīvotāju skaitam, kā arī mainoties pašvaldību administratīvi teritoriālajam iedalījumam, **kultūras centru skaits pēdējos desmit gados nav būtiski mainījies** (kopš 2003.gada, kad Latvijā bija 554 centri, līdz 2013.gadam, kad bija 559 centri, saskaņā ar CSP datiem), **par piekto daļu ir samazinājies publisko bibliotēku skaits** (no 892 bibliotēkām 2003.gadā līdz 811 bibliotēkām 2013.gadā, saskaņā ar CSP).
- Valsts un pašvaldību publisko bibliotēku apmeklējums pēdējo desmit gadu laikā ir krities nedaudz vairāk par 100 tūkstošiem (107 704), tomēr **publiskās bibliotēkas** ir kultūras institūcijas, kas **apkalpo 22% no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita** (publiskajās bibliotēkās reģistrēto lasītāju skaits 2013.gada beigās ir 432'115).
- **Pieaug virtuālo apmeklējumu īpatsvars** publisko bibliotēku apmeklējumā un 2013.gadā tas veido jau **trešo daļu** no visiem apmeklējumiem (jeb 3,9 milj. reižu). Dažās bibliotēkās virtuālie apmeklējumi pat pārsniedz fizisko apmeklējumu, un tādas ir gan lielās bibliotēkas, piemēram, Rīgas Centrālā, Cēsu Centrālā, Jēkabpils galvenā bibliotēka un Jelgavas bibliotēka "Pārlielupe", gan nelielas bibliotēkas, kur apmeklējums ir tikai daži desmiti tūkstošu gadā, - Pilsrundāles bibliotēka, Līgatnes pagasta bibliotēka, Piltenes pilsētas bibliotēka.
- Klātienē bibliotēkas ir apmeklētas 8,1 milj. reižu, un lielāko daļu apmeklējumu veica bērni un jaunieši vecumā līdz 18 gadiem – 5,4 milj. reižu. Trešajā daļā jeb 258 bibliotēkās klātienes apmeklējumu skaits 2013.gadā veidoja tikai 8,1% (0,7 milj.).
- 95 bibliotēkās klātienes apmeklējums ir zem 2000, un, ņemot vērā prognozēto iedzīvotāju skaita samazinājumu līdz 2020.gadam, 163 bibliotēkās klātienes apmeklējumu skaits samazināsies zem 5000. šajās bibliotēkās nākotnē varētu saglabāt daļu funkciju, (piem., bez krājuma), lai nodrošinātu uz visām iedzīvotāju darbības jomām un visām iedzīvotāju sociālajām grupām vērsto bezmaksas bibliotēku pakalpojumu pieejamību, valsts un pašvaldību e-pakalpojumu pieejamību, netieši arī pieejamību izglītības un uzņēmējdarbības procesiem.
- **Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu dalībnieku skaits** vairs nav tik liels kā pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā, kad tas bija 121,9 tūkstoši, bet **ir pastāvīgs un nav mainījies jau kopš 1994.gada – 58,9 tūkstoši**.
- Viens no kultūras centru pastāvēšanas pamatiem ir tajos esošie mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi, kas nodrošina dziesmu un deju svētku procesu. Saskaņā ar CSP (KUG04. Kultūras centri), 2013.gada beigās kultūras centros darbojas 3252 **mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi**, kuros

piedalās **56 tūkstoši iedzīvotāji** (t.sk. Rīga) (**„pašdarbnieki" – vietējo sabiedriski aktīvo cilvēku kodols**).

- Vērtējot kultūras centru apmeklējumu kontekstā ar demogrāfiskajām prognozēm (skat. „Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognozes") un ņemot vērā arī ārpus kultūras centru mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu dalībnieku pakāpenisko pieaugumu, **lielā daļā mazo kultūras centru nākotnē varētu būtiski samazināties apmeklējums un pašdarbības darbinieku skaits**. Otru tendenci rāda daļa lielo novadu, kuros **mērķtiecīgi tiek realizēta decentralizēta, uz mazo apdzīvoto vietu kultūrvides saglabāšanu vērsta kultūras politika** (Talsu, Gulbenes, Tukuma, Alūksnes, Madonas, Ogres, Balvu, Bauskas un Kuldīgas novados pagastu kultūras centros apmeklējums ir augsts vai pat augstāks kā novada centrā, kas ir reģiona nozīmes pilsēta) un kuri turpinās nodrošināt mazo kultūras centru darbību un tādējādi palīdzēs sasniegt Pamatnostādnēs definēto stratēģisko mērķi „Veicināt lokālajā kultūrā un radošumā balstītu reģionālo izaugsmi un kvalitatīvas dzīves telpas attīstību, nodrošinot kvalitatīvu un daudzveidīgu kultūras pakalpojumu pieejamību ikvienam iedzīvotājam".
- **Lielākajai daļai novadu pašvaldību ir nepieciešams valsts atbalsts Dziesmu un deju svētku procesā iesaistītajiem mākslinieciskajiem kolektīviem. Savukārt tie vistiešāk ir saistīti ar kultūras centriem. Republikas pilsētās un lielākajās reģiona nozīmes pilsētās, lai uzlabotu kultūras pakalpojumu pieejamību, jāturpina attīstīt profesionālās mākslas pakalpojumi un jāveicina kultūrizglītības pakalpojumi radošuma veicināšanai**.
- Kultūrizglītības iestāžu darbība ir cieši saistīta ar vietējiem iedzīvotājiem, ar skolas vecuma bērniem. Pateicoties kultūrizglītības iestāžu tīklam, **gandrīz 30 tūkstošiem bērnu un jauniešu Latvijā ir pieejamas kvalitatīvas brīvā laika izmantošanas un izglītošanas iespējas** (95 pašvaldībās ir vismaz viena - mūzikas vai mākslas skola).
- Lai gan Latvijas iedzīvotāju kopējais skaits samazinās, **audzēkņu skaits kultūrizglītības iestādēs pieaug** (pēdējo piecu gadu laikā – no 2009.-2013..g. pieaudzis par pieciem tūkstošiem jeb 17%).
- Lauku teritorijās, kur bērniem ir ierobežotākas iespējas sevi daudzveidīgi attīstīt un pašapliecināt, mūzikas un mākslas skolas piedāvā koncertus, izstādes un citus pasākumus. Jo mazāka pēc iedzīvotāju skaita ir pašvaldība, jo procentuāli vairāk pakalpojumu saņēmēju iesaistās kultūrizglītības pasākumos (*saņēmēji ir skolu audzēkņi, bet nav unikālās personas*). Kultūrizglītības iestādes, līdzīgi kā vispārējās izglītības veido ap sevi arī apdzīvotās vietas sabiedrisko aktivitāšu un cilvēku resursu kodolu, dod ieguldījumu vietas nemateriālā mantojuma saglabāšanā un dziesmu svētku procesa nodrošināšanā, kā arī ceļ pilsētas vai novada prestižu.
- **Nav novērojama tendence, ka no Rīgas attālākajos novados vai tikai nelielos novados ir mazāk audzēkņu vai arī mazāk audzēkņu uz vienu profesionālās ievirzes pedagogu**. Jāņem vērā arī kultūrizglītības mācību metožu specifika, īpaši mūzikas instrumentu apguves nodaļās, kur apmācības notiek 1: 1 (audzēknis un pedagogs). Mākslas, mūzikas un deju pedagogi ir „vērtīgs" kvalificētu cilvēku resurss pašvaldībā, tā kā profesionālās ievirzes izglītības iestādē pedagogam nepieciešama gan attiecīgā profesionālā izglītība, gan pedagoģiskā izglītība, un, it īpaši lauku pašvaldībās, kultūrizglītības iestāžu pedagogi iegulda vietas nemateriālā mantojuma saglabāšanā un dziesmu svētku procesa nodrošināšanā.
- Kā secināts šī Izvērtējuma pirmajā daļā „Demogrāfisko izmaiņu raksturojums un prognozes", skolas vecuma bērnu kopskaits ir samazinājies gandrīz divas reizes – no 2000.gada (416,8 tūkst.) līdz 2013.gadam (221,8 tūkst.), bet tālāka strauja lejupslīde nav sagaidāma. Līdz 2020.gadam prognozējams, ka bērnu kopskaits nedaudz pieaugs – par 3,7 tūkstošiem jeb palielināsies līdz 225,5 tūkstošiem un līdz 2030.gadam sagaidāms neliels kritums līdz 212 tūkstošiem. **Balstoties uz skolas vecuma bērnu skaita prognozi, nav pamata būtiskām izmaiņām kultūrizglītības iestāžu tīklā**. **Korekcijas var ieviest iedzīvotāju pārcelšanās uz dzīvi pilsētās.**
- Pašvaldības, kurās nav kultūrizglītības iestāžu vai to struktūrvienību, skaits ir neliels, un tās atrodas tuvu republikas pilsētām, kurās ir pieejami daudzveidīgi profesionālās ievirzes un interešu izglītības pakalpojumi. Tomēr **atsevišķās pašvaldībās jauna kultūrizglītības iestāžu vai to struktūrvienību izveide ir pamatota.** Piemēram, vienīgā republikas pilsēta, kurā nav ne mākslas, ne mūzikas profesionālās vidējās izglītības pakalpojumu, ir Jēkabpils. Arī jaunā Kultūras ministrijas padotībā esošo profesionālās vidējās kultūrizglītības iestāžu attīstības koncepcija neparedz uzlabojumus

attiecība uz Jēkabpili. Atbilstoši Kultūrpolitikas pamatnostādnēs 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija" definētajam minimālajam pakalpojumu grozam, nacionālās attīstības centros būtu jānodrošina profesionālās vidējās kultūrizglītības pakalpojums. Starptautiska līmeņa centros – Rīgā, Liepājā, Daugavpilī un Ventspilī var tikt attīstīts arī augstākās profesionālās izglītības pakalpojums.

- Muzeji piesaista tūristus, tā veicinot vietējo ekonomiku, vietas tēlu, uzturot kultūras atmiņu un vietējo iedzīvotāju pašapziņu. **Saistība ar apdzīvojumu muzejiem ir pastarpināta – atkarībā no tā, cik muzejs iesaistās vietējās kultūras un sabiedriskajās aktivitātēs**, t.sk. cik piedāvā muzejpedagoģiskās programmas, kas ir **neformālās izglītības** daļa, kas papildina formālo izglītību – vispārizglītojošās skolu programmas, un cik muzejs iesaistās reģionālo kultūrtūrisma produktu radīšanā sadarbībā ar vietējiem uzņēmumiem (amatniekiem).
- **Muzeju apmeklējumu skaitam ir tendence pieaugt**. Izņēmums ir ekonomiskās krīzes laiks, kad apmeklējums saruka (2008.-2009.gads). Laika posmā kopš 2003.gada, muzeju apmeklējumu skaits pieauga par 35% (no 1,7 milj. uz 2,7 milj.)
- Saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija", prioritāro rīcības virzienu ietvaros veicamie uzdevumi un aktivitātes ir atbalstīt tradicionālus un inovatīvus pasākumus ar mērķi piesaistīt kultūras norisēm jaunas auditorijas. Attiecībā uz muzejiem tas nozīmē attīstīt gan tradicionālus, gan inovatīvus pasākumus (Muzeju nakts, Kultūras mantojuma dienas, Mākslas dienas, Baltās naktis u.c.), sekmējot kultūras daudzveidības popularizēšanu.
- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam „Radošā Latvija" nesniedz informāciju par perspektīvo pakalpojumu teritoriālo izvietojumu, bet kā sasniedzamo rezultātu saskata, lai būtu „Nodrošināta līdzsvarota kultūras pakalpojumu pieejamība (nodrošināts minimālais kultūras pakalpojumu grozs)". Saskaņā ar to, publisko bibliotēku, kultūrizglītības iestāžu un kultūras centru pakalpojumiem jābūt pieejamiem pašvaldības teritoriālā iedalījuma līmenī (pagastu un novada pilsētu līmenī). Pagastu līmenī jānodrošina arī kultūrvēsturiskā mantojuma institūcija un radošā uzņēmējdarbība. Katrā novadu centrā būtu jābūt profesionālās ievirzes izglītības iestādei, un katrā novadā, kura centrā ir reģiona nozīmes pilsētā, - jābūt muzejam (pakalpojumu grozu skat. 4.pielikumā.)

9. PIELIKUMI

9.1 Audzēkņu skaits valsts un pašvaldību kultūrizglītības iestādēs

23.tab. ***Audzēkņu skaits valsts un pašvaldību kultūrizglītības iestādēs***

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Ādažu nov.	Ādažu Mākslas un mūzikas skola	mūzikas un mākslas skola	574	48	8
Aglonas nov.	Aglonas bazilikas Kora skola	mūzikas skola	52	7	1
Aizkraukles nov.	Aizkraukles mākslas skola	mākslas skola	133	8	7
Aizkraukles nov.	Pētera Barisona Aizkraukles mūzikas skola	mūzikas skola	190	18	
Aizputes nov.	Aizputes mākslas skola	mākslas skola	83	6	3
Aizputes nov.	Aizputes mūzikas skola	mūzikas skola	121	14	
Alojas nov.	Alojas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	103	16	3
Alojas nov.	Staiceles Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	100	11	4
Alsungas nov.	Alsungas mūzikas skola	mūzikas un mākslas skola	85	6	
Alūksnes nov.	Alūksnes Mākslas skola	mākslas skola	60	8	3
Alūksnes nov.	Alūksnes Mūzikas skola	mūzikas skola	269	29	4
Alūksnes nov.	Jaunannas Mūzikas un mākslas pamatskola	mūzikas un mākslas skola	119	18	
Amatas nov.	Amatas novada mūzikas un mākslas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	129	10	1
Apes nov.	Gaujienas mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	80	12	1
Auces nov.	Auces Mūzikas skola	mūzikas skola	132	12	
Auces nov.	Bēnes mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	92	11	2
Babītes nov.	Babītes Mūzikas skola	mūzikas skola	92	18	2
Baldones nov.	Baldones mākslas skola	mākslas skola	103	7	4
Baldones nov.	J.Dūmiņa Baldones mūzikas skola	mūzikas skola	102	15	
Baltinavas nov.	Baltinavas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	100	11	1
Balvu nov.	Balvu mākslas skola	mākslas skola	159	8	3
Balvu nov.	Balvu Mūzikas skola	mūzikas skola	228	20	8
Bauskas nov.	Bauskas Mākslas skola	mākslas skola	121	9	
Bauskas nov.	Bauskas Mūzikas skola	mūzikas skola	164	18	6
Carnikavas nov.	Carnikavas Mūzikas un mākslas skola*	mūzikas un mākslas skola	-	-	-

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Cēsu nov.	Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	216	54	18
Cēsu nov.	Cēsu pilsētas Mākslas skola	mākslas skola	219	10	2
Cesvaines nov.	Cesvaines Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	105	15	
Dagdas nov.	Dagdas Mākslas skola	mākslas skola	87	3	2
Dagdas nov.	Dagdas Mūzikas skola	mūzikas skola	75	7	1
Daugavpils	Daugavpils Dizaina un mākslas vidusskola „Saules skola”	mākslas skola, **mākslas vidusskola**	230	37	18
Daugavpils	Daugavpils Mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	442	91	41
Daugavpils nov.	Naujenes Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	143	17	3
Daugavpils nov.	Špoģu Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	188	18	7
Dobeles nov.	Dobeles mākslas skola	mākslas skola	116	8	4
Dobeles nov.	Dobeles mūzikas skola	mūzikas skola	227	21	4
Dundagas nov.	Dundagas Mākslas un mūzikas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	158	17	2
Dundagas nov.	Kolkas mūzikas skola	mūzikas skola			
Engures nov.	Engures Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	152	15	4
Ērgļu nov.	Ērgļu Mākslas un mūzikas skola	mūzikas un mākslas skola	86	8	1
Garkalnes nov.	Berģu Mūzikas un mākslas pamatskola	mūzikas un mākslas skola	112	63	
Grobiņas nov.	Grobiņas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	46	9	
Gulbenes nov.	Gulbenes Mākslas skola	mākslas skola	230	11	4
Gulbenes nov.	Gulbenes Mūzikas skola	mūzikas skola	200	29	
Iecavas nov.	Iecavas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	124	26	6
Ikšķiles nov.	Ikšķiles mūzikas un mākslas skola*	mūzikas un mākslas skola	-	-	-
Ilūkstes nov.	Ilūkstes mūzikas un mākslas skola	mūzikas skola	114	13	3
Inčukalna nov.	Inčukalna novada Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	183	20	4
Jaunpiebalgas nov.	Jaunpiebalgas mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	155	15	5
Jēkabpils	Arvīda Žilinska Jēkabpils mūzikas skola	mūzikas skola	261	31	8

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Jēkabpils	Jēkabpils Mākslas skola	mākslas skola	213	14	6
Jelgava	Jelgavas Mākslas skola	mākslas skola	247	15	2
Jelgava	Jelgavas Mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	404	84	
Jelgava	Privātā mūzikas skola „BJMK Rokskola”	mūzikas skola	37		
Jelgavas nov.	Jelgavas novada Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	174	19	
Jūrmala	Jūrmalas Mākslas skola	mākslas skola	272	29	9
Jūrmala	Jūrmalas mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	405	60	14
Kandavas nov.	Kandavas Mākslas un mūzikas skola	mūzikas un mākslas skola	254	19	10
Kandavas nov.	Kandavas Deju skola*	Dejas skola	-	-	-
Kārsavas nov.	Kārsavas Mūzikas un mākslas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	233	19	
Ķeguma nov.	Birzgales mūzikas skola	mūzikas skola	65	8	
Ķekavas nov.	Ķekavas Mākslas skola	mākslas skola	225	12	5
Ķekavas nov.	Ķekavas Mūzikas skola	mūzikas skola	217	31	
Kokneses nov.	Kokneses mūzikas skola	mūzikas skola	84		
Krāslavas nov.	Indras Mākslas un mūzikas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	106	6	
Krāslavas nov.	Krāslavas Mākslas skola	mākslas skola	55	5	4
Krāslavas nov.	Krāslavas Mūzikas skola	mūzikas skola	162	13	
Krimuldas nov.	Krimuldas Mūzikas un mākslas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	145	20	
Krimuldas nov.	Lēdurgas mākslas un mūzikas skola	mākslas skola	81	8	
Kuldīgas nov.	Ernesta Vīgnera Kuldīgas Mūzikas skola	mūzikas skola	206	20	7
Kuldīgas nov.	Kuldīgas Mākslas un humanitāro zinību vidusskolas mākslas skola	mākslas skola	162	7	
Lielvārdes nov.	Jumpravas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	107	14	1
Lielvārdes nov.	Lielvārdes mūzikas skola	mūzikas skola	126	17	5
Liepāja	Emiļa Melngaiļa Liepājas mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	354	96	

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Liepāja	Liepājas Dizaina un mākslas vidusskola	mākslas skola, **mākslas vidusskola**	206	70	34
Liepāja	Liepājas pilsētas 2. mūzikas skola	mūzikas skola	166	20	5
Līgatnes nov.	Līgatnes Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	69	12	
Limbažu nov.	Limbažu Mākslas skola	mākslas skola	67	5	1
Limbažu nov.	Limbažu mūzikas skola	mūzikas skola	207	23	5
Līvānu nov.	Jēkaba Graubiņa Līvānu Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	257	24	9
Lubānas nov.	Lubānas Mākslas skola	mākslas skola	48	4	1
Ludzas nov.	J.Soikāna Ludzas mākslas skola	mākslas skola	162	11	6
Ludzas nov.	Ludzas Mūzikas pamatskola	mūzikas skola	207	21	8
Madonas nov.	Jāņa Norviļa Madonas mūzikas skola	mūzikas skola	297	33	4
Madonas nov.	Madonas Mākslas skola	mākslas skola	132	6	5
Mālpils nov.	Mālpils mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	103	17	1
Mārupes nov.	Mārupes mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	240		
Mazsalacas nov.	Mazsalacas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	94	15	
Mērsraga nov.	Mērsraga Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	66	6	1
Nīcas nov.	Nīcas mūzikas skola	mūzikas skola	73	10	
Ogres nov.	Kārļa Kažociņa Madlienas mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	110	16	
Ogres nov.	Ogres mākslas skola	mākslas skola	290	27	8
Ogres nov.	Ogres mūzikas skola	mūzikas skola	342	42	
Olaines nov.	Olaines Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	265	23	
Ozolnieku nov.	Ozolnieku Mūzikas skola	mūzikas skola	76	14	1
Ozolnieku nov.	Salgales Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	57	13	0
Pāvilostas nov.	Pāvilostas mākslas skola	mākslas skola	42	7	1
Pāvilostas nov.	Pāvilostas Mūzikas skola	mūzikas skola	44	8	1
Pļaviņu nov.	Pļaviņu Mākslas skola	mākslas skola	95	7	2
Pļaviņu nov.	Pļaviņu Mūzikas skola	mūzikas skola	57	9	
Preiļu nov.	Preiļu mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	227	20	8
Priekules nov.	Kalētu Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	70	11	

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Priekules nov.	Priekules Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	151	17	
Rēzekne	Jāņa Ivanova Rēzeknes mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	240	64	15
Rēzekne	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	mākslas skola, **mākslas vidusskola**	143	37	32
Rēzekne	Zanes Ludboržas mūzikas skola	mūzikas skola	41	4	
Rēzeknes nov.	Maltas Mūzikas skola	mūzikas skola	88	7	4
Rīga	A.Daņiļeviča deju skola	dejas skola	136		
Rīga	Augusta Dombrovska mūzikas skola	mūzikas un mākslas skola	274	37	16
Rīga	Bolderājas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	442	52	
Rīga	Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	167	107	
Rīga	Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola	mākslas skola, **mākslas vidusskola**	112	56	24
Rīga	Jāzepa Mediņa Rīgas 1.mūzikas skola	mūzikas skola	652	115	18
Rīga	Jāzepa Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskola	**mūzikas vidusskola**	154	107	25
Rīga	Juglas mūzikas skola	mūzikas skola	399	56	17
Rīga	Latgales priekšpilsētas mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	277	39	
Rīga	Māras Muižnieces Rīgas Mākslas skola	mākslas skola	325	25	6
Rīga	Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	409	58	14
Rīga	Pāvula Jurjāna mūzikas skola	mūzikas skola	514	73	
Rīga	Rīgas 3. mūzikas skola	mūzikas skola	269	37	
Rīga	Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola	**mākslas vidusskola**	528	95	40
Rīga	Rīgas Doma kora skola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	219	125	28
Rīga	Rīgas horeogrāfijas vidusskola	**Dejas vidusskola**	99	40	25
Rīga	Veizāna deju skola	Dejas skola	119		
Rīga	**Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija**	**Mūzikas augstskola**	544	139	67
Rīga	**Latvijas Kultūras akadēmija**	**Kultūras augstskola**	678	69	34

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Rīga	**LKA Latvijas Kultūras koledža**	**Profesionālās augstākās izglītības iestāde**	538	20	28
Rīga	**Latvijas Mākslas akadēmija**	**Mākslas augstskola**	819	106	97
Rojas nov.	Rojas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	116	13	5
Ropažu nov.	Ropažu Mūzikas un mākslas skola „Rodenpois”	mūzikas un mākslas skola	129	19	3
Rūjienas nov.	Rūjienas Mākslas skola	mākslas skola	87	4	1
Rūjienas nov.	Rūjienas Mūzikas skola	mūzikas skola	80	10	1
Rundāles nov.	Pilsrundāles vidusskolas struktūrvienība Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	50	7	
Salacgrīvas nov.	Salacgrīvas mākslas skola	mākslas skola	68	4	
Salacgrīvas nov.	Salacgrīvas novada Mūzikas skola	mūzikas skola	110	13	1
Salaspils nov.	Salaspils Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	216	21	
Saldus nov.	Nīgrandes mūzikas skola	dejas skola, mūzikas skola	75	10	2
Saldus nov.	Saldus mākslas skola	mākslas skola	184	13	
Saldus nov.	Saldus mūzikas skola	mūzikas skola	231	27	7
Saulkrastu nov.	Vidzemes jūrmalas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	300	36	5
Sējas nov.	Sējas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	61	8	
Siguldas nov.	Siguldas Mākslu skola „Baltais Flīģelis”	mūzikas un mākslas skola	395	45	
Skrīveru nov.	Skrīveru Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	124	16	
Skrundas nov.	Skrundas mūzikas skola	mūzikas skola	82	7	2
Smiltenes nov.	Smiltenes Mākslas skola	mākslas skola	115	5	1
Smiltenes nov.	Smiltenes mūzikas skola	mūzikas skola	208	20	4
Stopiņu nov.	Ulbrokas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	244	27	3
Strenču nov.	Strenču Mūzikas skola	mūzikas skola	76	10	3
Talsu nov.	Sabiles mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	56	8	
Talsu nov.	Talsu Mākslas skola	mākslas skola	92	7	4
Talsu nov.	Talsu Mūzikas skola	mūzikas skola	206	23	
Talsu nov.	Valdemārpils Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	75	9	
Tukuma nov.	Tukuma mākslas skola	mākslas skola	131	8	2

Novads/ pilsēta	Objekts	Izglītības programma	Audzēkņu skaits 2013/14.m.g.	Pedagoģisko darbinieku skaits	Pārējo darbinieku skaits
Tukuma nov.	Tukuma Mūzikas skola	mūzikas skola	234	24	
Vaiņodes nov.	Vaiņodes Mūzikas skola	mūzikas skola	64	14	1
Valkas nov.	J.Cimzes Valkas mūzikas skola	mūzikas skola	101	13	4
Valkas nov.	Valkas Mākslas skola	mākslas skola	228	11	3
Valmiera	Valmieras Mākslas vidusskola	mākslas skola, **mākslas vidusskola**	178	33	10
Valmiera	Valmieras Mūzikas skola	mūzikas skola	309	36	10
Varakļānu nov.	Varakļānu Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	136	12	
Vecpiebalgas nov.	Dzērbenes Mūzikas skola	mūzikas skola	62	6	
Vecpiebalgas nov.	Inešu pamatskola	mākslas skola	33	16	3
Vecumnieku nov.	Vecumnieku mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	136	21	4
Ventspils	Ventspils Mākslas skola	mākslas skola	147	7	3
Ventspils	Ventspils mūzikas vidusskola	mūzikas skola, **mūzikas vidusskola**	384	93	29
Ventspils nov.	Piltenes mūzikas skola	mūzikas skola	55	10	2
Ventspils nov.	Ventspils novada Ugāles Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	75	12	2
Viesītes nov.	Viesītes mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	68	6	
Viļakas nov.	Viļakas Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	0	14	2
Viļānu nov.	Viļānu Mūzikas un mākslas skola	mūzikas un mākslas skola	104	15	6
Zilupes nov.	Zilupes mūzikas un mākslas skola	dejas skola, mūzikas un mākslas skola	130	14	3

Dati: KM dati par 2013./2014.m.g.

* Iestāde darbību uzsāk 2014./2015.m.g.

9.2 Kultūrizglītības audzēkņu īpatsvars no iedzīvotājiem līdz darbspējas vecumam

24.tab. ***Kultūrizglītības audzēkņu īpatsvars no iedzīvotājiem līdz darbspējas vecumam republikas pilsētās un novados***

Pašvaldība	2013./14.m.g. audzēkņu īpatsvars no iedzīvotāju skaita pašvaldībā līdz darbspējas vecumam, *%*	Iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam 2014.gada sākumā, *absolūti skaitļi*
Baltinavas nov.	74	135
Jaunpiebalgas nov.	47	330
Alsungas nov.	42	202

Pašvaldība	2013./14.m.g. audzēkņu īpatsvars no iedzīvotāju skaita pašvaldībā līdz darbspējas vecumam, *%*	Iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam 2014.gada sākumā, *absolūti skaitļi*
Saulkrastu nov.	38	792
Mērsraga nov.	32	208
Varakļānu nov.	32	422
Cesvaines nov.	31	344
Kārsavas nov.	31	749
Krimuldas nov.	30	746
Zilupes nov.	29	443
Aizkraukles nov.	28	1148
Alojas nov.	28	723
Dundagas nov.	28	555
Valkas nov.	28	1158
Ādažu nov.	27	2156
Skrīveru nov.	26	479
Priekules nov.	25	878
Rojas nov.	25	473
Rūjienas nov.	24	696
Pāvilostas nov.	23	370
Auces nov.	22	1001
Ērgļu nov.	22	390
Ludzas nov.	22	1654
Mazsalacas nov.	22	428
Baldones nov.	21	963
Balvu nov.	21	1833
Alūksnes nov.	20	2294
Pļaviņu nov.	20	751
Kandavas nov.	18	1401
Mālpils nov.	18	570
Preiļu nov.	18	1282
Salacgrīvas nov.	18	1000
Vecpiebalgas nov.	18	518
Viļakas nov.	18	676
Cēsu nov.	17	2538
Sējas nov.	17	352
Smiltenes nov.	17	1926
Strenču nov.	17	453
Vaiņodes nov.	17	370
Amatas nov.	16	791
Apes nov.	16	496
Dagdas nov.	16	1021
Engures nov.	16	943
Krāslavas nov.	16	1998
Līvānu nov.	16	1647
Lubānas nov.	16	301

Pašvaldība	2013./14.m.g. audzēkņu īpatsvars no iedzīvotāju skaita pašvaldībā līdz darbspējas vecumam, *%*	Iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam 2014.gada sākumā, *absolūti skaitļi*
Nīcas nov.	16	470
Inčukalna nov.	15	1202
Līgatnes nov.	15	473
Aizputes nov.	14	1413
Gulbenes nov.	14	3100
Jēkabpils	14	3510
Lielvārdes nov.	14	1642
Ogres nov.	14	5478
Madonas nov.	13	3312
Saldus nov.	13	3869
Siguldas nov.	13	2934
Stopiņu nov.	13	1948
Valmiera	13	3687
Viļānu nov.	13	775
Ilūkstes nov.	12	927
Ropažu nov.	12	1051
Viesītes nov.	12	575
Aglonas nov.	11	461
Daugavpils nov.	11	2939
Dobeles nov.	11	3190
Kokneses nov.	11	796
Limbažu nov.	11	2466
Skrundas nov.	11	744
Vecumnieku nov.	11	1245
Jūrmala	10	7064
Ķekavas nov.	10	4427
Kuldīgas nov.	10	3756
Rēzekne	10	4346
Rundāles nov.	10	521
Talsu nov.	10	4445
Ventspils	10	5290
Iecavas nov.	9	1448
Ķeguma nov.	9	754
Olaines nov.	9	3054
Rīga	9	90140
Bauskas nov.	8	3766
Ozolnieku nov.	8	1754
Tukuma nov.	8	4809
Garkalnes nov.	7	1567
Jelgava	7	9244
Ventspils nov.	7	1848
Daugavpils	6	11979
Liepāja	6	11576

Pašvaldība	2013./14.m.g. audzēkņu īpatsvars no iedzīvotāju skaita pašvaldībā līdz darbspējas vecumam, *%*	Iedzīvotāju skaits līdz darbspējas vecumam 2014.gada sākumā, *absolūti skaitļi*
Mārupes nov.	6	4012
Salaspils nov.	6	3706
Babītes nov.	5	1963
Jelgavas nov.	5	3503
Grobiņas nov.	3	1389
Rēzeknes nov.	2	3966

Dati: KM, CSP (ISG18. Iedzīvotāju skaits un īpatsvars līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā pēc dzimuma)

9.3 Kultūrizglītības iestāžu pedagoģiskie darbinieki

25.tab. ***Kultūrizglītības iestāžu pedagoģiskie darbinieki 9 republikas pilsētās un 86 novados****

Pašvaldība	Pedagoģisko darbinieku skaits	Audzēkņu skaits uz 1 pedagogu
Dagdas nov.	10	16
Alsungas nov.	6	14
Valkas nov.	24	14
Kuldīgas nov.	27	14
Krāslavas nov.	24	13
Kandavas nov.	19	13
Smiltenes nov.	25	13
Amatas nov.	10	13
Rēzeknes nov.	7	13
Aizkraukles nov.	26	12
Kārsavas nov.	19	12
Lubānas nov.	4	12
Ādažu nov.	48	12
Rūjienas nov.	14	12
Dobeles nov.	29	12
Skrundas nov.	7	12
Ludzas nov.	32	12
Olaines nov.	23	12
Tukuma nov.	32	11
Preiļu nov.	20	11
Varakļānu nov.	12	11
Viesītes nov.	6	11
Madonas nov.	39	11
Mērsraga nov.	6	11
Ērgļu nov.	8	11
Gulbenes nov.	40	11
Līvānu nov.	24	11
Bauskas nov.	27	11
Jēkabpils	45	11
Salacgrīvas nov.	17	10

Pašvaldība	Pedagoģisko darbinieku skaits	Audzēkņu skaits uz 1 pedagogu
Jaunpiebalgas nov.	15	10
Salaspils nov.	21	10
Ķekavas nov.	43	10
Aizputes nov.	20	10
Engures nov.	15	10
Balvu nov.	39	10
Saldus nov.	50	10
Limbažu nov.	28	10
Auces nov.	23	10
Pļaviņu nov.	16	10
Daugavpils nov.	35	9
Baldones nov.	22	9
Dundagas nov.	17	9
Zilupes nov.	14	9
Jelgavas nov.	19	9
Inčukalna nov.	20	9
Talsu nov.	47	9
Baltinavas nov.	11	9
Stopiņu nov.	27	9
Rojas nov.	13	9
Siguldas nov.	45	9
Ilūkstes nov.	13	9
Ogres nov.	85	9
Viļakas nov.	14	9
Saulkrastu nov.	36	8
Alūksnes nov.	55	8
Ķeguma nov.	8	8
Krimuldas nov.	28	8
Priekules nov.	28	8
Skrīveru nov.	16	8
Kokneses nov.	11	8
Sējas nov.	8	8
Jūrmala	89	8
Strenču nov.	10	8
Alojas nov.	27	8
Lielvārdes nov.	31	8
Aglonas nov.	7	7
Daugavpils	91	7
Nīcas nov.	10	7
Rundāles nov.	7	7
Valmiera	69	7
Cesvaines nov.	15	7
Jelgava	99	7
Viļānu nov.	15	7
Cēsu nov.	64	7

Pašvaldība	Pedagoģisko darbinieku skaits	Audzēkņu skaits uz 1 pedagogu
Ropažu nov.	19	7
Apes nov.	12	7
Mārupes nov.	37	6
Vecumnieku nov.	21	6
Mazsalacas nov.	15	6
Mālpils nov.	17	6
Ventspils nov.	22	6
Līgatnes nov.	12	6
Pāvilostas nov.	15	6
Rīga	1356	6
Ventspils	100	5
Babītes nov.	18	5
Grobiņas nov.	9	5
Ozolnieku nov.	27	5
Iecavas nov.	26	5
Vaiņodes nov.	14	5
Vecpiebalgas nov.	22	4
Rēzekne	105	4
Liepāja	186	4
Garkalnes nov.	63	2

Dati: KM

* Datu trūkuma dēļ nav analizēti filiāļu rādītāji. Tādēļ pašvaldību skaits atšķiras no 4.nodaļā minētajām pašvaldībām kurās ir pieejami kultūrizglītības pakalpojumi.

9.4 Kultūras pakalpojumu „minimālais grozs”

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam nesniedz informāciju par pakalpojumu teritoriālo izvietojumu, bet kā sasniedzamo rezultātu saskata, lai būtu „Nodrošināta līdzsvarota kultūras pakalpojumu pieejamība (nodrošināts minimālais kultūras pakalpojumu grozs)”.

Saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādņu 2014. – 2020. gadam „Radošā Latvija” 3.pielikumu, Kultūras ministrija ir definējusi minimālo kultūras pakalpojuma „grozu” pa apdzīvoto vietu līmeņiem:

PAGASTA CENTRS, CIEMS

- Bibliotēku pakalpojumu kopums
- Kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades iespēju piedāvājums
- Kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība (kultūrtūrisms)
- Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība (saieta nami)
- Radošā uzņēmējdarbība

NOVADU ATTĪSTĪBAS CENTRS (t.sk., NOVADA TERITORIJA)

- Bibliotēku pakalpojumu kopums

- Profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās izglītības pakalpojums
- Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība (kultūras nami)
- Kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība vai muzeju pakalpojums
- Radošā uzņēmējdarbība

REĢIONA ATTĪSTĪBAS CENTRS (Kuldīga, Talsi, Tukums, Saldus, Dobele, Bauska, Ogre, Aizkraukle, Cēsis, Limbaži, Smiltene, Alūksne, Gulbene, Balvi, Preiļi, Līvāni, Ludza, Krāslava, Sigulda, Valka, Madona)

- Bibliotēku pakalpojumu kopums
- Muzeju pakalpojumu kopums (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai)
- Profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās vidējās izglītības pakalpojums
- Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība, kino izrādīšanas iespējas, profesionālās mākslas pieejamība, (daudzfunkcionāls kultūras centrs)
- Radošā uzņēmējdarbība

NACIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS CENTRS (Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Rēzekne, Valmiera)

- Kultūras un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība, profesionālās mākslas pieejamība (kultūras nami/centri, teātris, koncertzāle)
- Bibliotēku pakalpojumu kopums
- Profesionālā ievirze un vidējā kultūrizglītība (profesionālās vidusskolas)
- Muzeji (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai)
- Kino izrādīšanas iespēja (kinoteātris/ digitalizēts KN)
- Radošā uzņēmējdarbība

STARPTAUTISKA LĪMEŅA CENTRS (Rīga, Liepāja, Daugavpils, Ventspils)

- Publisko bibliotēku un LNB pakalpojumu kopums
- Arhīvu pakalpojumu kopums
- Profesionālās mākslas pieejamība (akustiska koncertzāle, laikmetīgais mākslas muzejs, izstāžu zāles, teātri, opera)
- Muzeju pakalpojumu kopums (kultūras mantojuma saglabāšana, izpēte un pieejamība sabiedrībai)
- Profesionālā kultūrizglītības piedāvājums (profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums, profesionālās vidējās izglītības pakalpojums, augstākās izglītības piedāvājums)
- Kultūras pasākumu un brīvā laika piedāvājums, Dziesmu un deju svētku procesa pieejamība, pakalpojums (daudzfunkcionāls kultūras centrs)
- Kino izrādīšanas iespēja (kinoteātri)
- Radošā uzņēmējdarbība